

Załącznik do uchwały Nr 7/238/18
Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego
z dnia 21.02.2018

WOJEWÓDZTWO
KUJAWSKO-POMORSKIE

Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

I. Założenia ogólne

Wdrażanie *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* ma na celu nie tylko dokończenie procesów wyrównywania szans i zapóźnień w sferze podstawowej infrastruktury, ale przede wszystkim przygotowanie przestrzeni i społeczeństwa regionu do funkcjonowania w nowych uwarunkowaniach. Należy podkreślić, że nowe uwarunkowania przewartościowują dotychczasowe czynniki atrakcyjności i konkurencyjności regionów – stąd zagadnienia dotąd postrzegane jako szanse lub bariery rozwojowe często są inne niż w poprzedniej perspektywie finansowej. Strategia rozwoju województwa skupia się na kierunkach, które mogą być kształtowane w ramach polityki Samorządu Województwa, ale rolą strategii jako instrumentu zarządzania rozwojem regionu jest także oddziaływanie na obszary i sfery nie będące w bezpośrednim związku z działaniami Samorządu. W tym aspekcie szczególnie ważna staje się funkcja informacyjno-koordynacyjna *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+*, w tym zwłaszcza rola, jaką pełni w inicjowaniu działań podejmowanych przez inne podmioty, będących odpowiedzią na prognozowane zmiany i przewidywane uwarunkowania.

Podstawową ideą *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* jest założenie, że jest to „*Strategia Modernizacji*” odnosząca się do dwóch zasadniczych sfer:

1. modernizacji przestrzeni – czyli poprawy konkurencyjności regionu poprzez działania na rzecz wzbogacenia w zasoby oraz poprawy dostępności i atrakcyjności przestrzeni na cele zamieszkania, wypoczynku i inwestowania;
2. modernizacji społeczeństwa – rozumianej przede wszystkim jako uzyskanie efektu harmonizacji kapitału ludzkiego i społecznego regionu z nowymi wyzwaniami cywilizacyjnymi, realizowanej przede wszystkim w sferze mentalności, wspieranej przez rozwój infrastruktury.

Zakres „modernizacji” dotyczy przede wszystkim:

- sfery organizacji i funkcjonowania instytucji,
- sposobów i metod prowadzonych działań prorozwojowych,
- wdrażania przyjętych rozwiązań,
- systemu informowania i promowania w zakresie podejmowanych działań,
- aktywizacji społecznej na rzecz rozwoju regionu,
- budowania tożsamości regionalnej.

W związku z tym konieczne jest stworzenie systemu działań opartego na sprecyzowanej wizji rozwoju regionu, określającego kierunki działań w perspektywie 2020+. Ważnym

elementem jest zapewnienie szerokiego i aktywnego udziału środowisk społecznych i gospodarczych w tym procesie. Powinien powstać współczesny, odpowiadający specyfice i potrzebom regionu model rozwoju społeczno-gospodarczego, budowany przez władze publiczne oraz przedstawicieli nauki. Budowanie systemu powinno uwzględniać cele strategii i opierać się o partycypację społeczną, systematyczne monitorowanie uwarunkowań oraz wdrażanie niezbędnych przekształceń. Realizacja działań powinna skutkować unowocześnieniem gospodarki i rozwojem zasobów ludzkich, a także powstaniem nowoczesnej struktury funkcjonalno-przestrzennej regionu.

Jednym z najważniejszych założeń polityki spójności na lata 2014-2020 jest uwzględnienie w jej ramach wymiaru terytorialnego. Podejście terytorialne, będące jedną z podstawowych zasad programowania na lata 2014-2020, oznacza odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania ich na podstawie potencjałów i barier rozwoju poszczególnych terytoriów. Wymiar terytorialny polityki rozwoju powinien być płaszczyzną koordynacji wyznaczonych celów i działań, podejmowanych w zakresie poszczególnych dziedzin, a polityka rozwoju, oparta o zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego, powinna wspierać proces wzmacniania spójności celów i działań rozwojowych, widocznych przede wszystkim na poziomie lokalnym. Terytorialny wymiar polityki rozwoju wynika z funkcji, jaka przypisana jest dynamicznym relacjom funkcjonalno-przestrzennym i związany jest z koniecznością zmiany sposobu współdziałania władz samorządowych na rzecz rozwoju przekraczającego tradycyjne granice formalnych podziałów administracyjnych. Terytorialny aspekt polityki realizowany jest m.in. przez określenie (wyznaczenie) obszarów funkcjonalno-przestrzennych, związanych z procesami gospodarczymi, społecznymi i przyrodniczymi, w celu lepszego wykorzystania endogenicznych czynników rozwoju. Zintegrowane podejście terytorialne stanowi również jedną z podstawowych zasad ujętych w strategicznych dokumentach krajowych: Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR), a także Umowie Partnerstwa, stanowiącej podstawę realizacji działań wspieranych ze środków Wspólnych Ram Strategicznych (WRS), w tym w szczególności z funduszy strukturalnych w Polsce.

II. Poziomy realizacji w procesie wdrażania polityki terytorialnej

W procesie rozwoju regionalnego województwa kujawsko-pomorskiego istotne znaczenie odgrywa polityka terytorialna oparta na zintegrowanym podejściu do rozwoju społeczno-gospodarczego, uwzględniającym relacje funkcjonalno-przestrzenne danego obszaru. Terytorialny wymiar polityki rozwoju realizowany jest przez określenie obszarów funkcjonalno-przestrzennych, związanych z procesami gospodarczymi i społecznymi, w celu optymalnego wykorzystania endogenicznych czynników rozwoju oraz wykreowania nowych form współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.

POLITYKA TERYTORIALNA JAKO INSTRUMENT REALIZACJI USTALEŃ STRATEGII

Polityka terytorialna to różnicowanie działań wobec poszczególnych obszarów – adekwatnie do ich roli i znaczenia w systemie osadniczym.

W województwie kujawsko-pomorskim polityka terytorialna prowadzona jest **na czterech poziomach** planowania i wdrażania:

Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń oraz obszar powiązany z nimi funkcjonalnie (ZIT wojewódzki).

Poziom regionalny i subregionalny – obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z obszarami powiązаныmi z nimi funkcjonalnie (OSI miast regionalnych/subregionalnych).

Poziom ponadlokalny (powiatowy) – obejmuje obszar powiatu ziemskiego (Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego).

Poziom lokalny – w ramach realizacji idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS).

Na każdym poziomie polityki terytorialnej realizowane są zadania odpowiadające jego specyfice. W tym celu, w oparciu o obowiązujące dokumenty planistyczne na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, zidentyfikowane zostały główne problemy oraz kierunki rozwoju. Planowane i wdrażane przedsięwzięcia powinny służyć wzmocnieniu potencjału rozwojowego danego obszaru, a w ich realizację powinny zostać zaangażowane wszystkie jednostki terytorialne wchodzące w skład danego obszaru funkcjonalno-przestrzennego. Źródłami realizacji tych przedsięwzięć są przede wszystkim środki z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. W przypadku poziomu lokalnego (zakresu działania Lokalnych Grup Działania) są to także środki z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Jednostki samorządu terytorialnego z własnej inicjatywy organizują się w ramach wyznaczonych (zaproponowanych) obszarów, przy merytorycznym i organizacyjnym wsparciu Samorządu Województwa. Poziom wojewódzki (obszar objęty instrumentem określanym jako Zintegrowane Inwestycje Terytorialne – ZIT) musi odpowiadać wymogom i ustaleniom zawartym w odnośnych dokumentach, określających kierunki i zasady realizacji polityki rozwoju w perspektywie 2014-2020¹. Na poziomie regionalnym i subregionalnym polityka terytorialna wdrażana jest w ramach Obszarów Strategicznej Interwencji dla miast Grudziądz, Włocławka i Inowrocławia oraz obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie. Podstawą dla podejmowania wspólnych działań jest zidentyfikowanie i chęć realizacji wspólnego celu, służącego rozwiązywaniu istotnych dla danego obszaru problemów, przy jednoczesnym wykorzystaniu jego potencjałów.

Poziom ponadlokalny (powiatowy) stanowi obszar współpracy powiatu oraz jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład ustalonego terytorium.

Dla trzeciego poziomu realizacji polityki terytorialnej określone zostały kierunki interwencji, a także zakresy działań wraz z kategoriami działań priorytetowych, zgodnie z Załącznikiem do niniejszego opracowania.

Głównym kreatorem działań wdrażanej polityki terytorialnej 2014-2020 na poziomie lokalnym są Lokalne Grupy Działania, których strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) zostały wybrane do finansowania przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego w 2016 roku. Organizacje te składają się z przekroju społeczeństwa zamieszkującego dany obszar, w szczególności z przedstawicieli samorządów, partnerów społeczno-gospodarczych i mieszkańców.

¹ Np.: „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce” – dokument zatwierdzony przez Ministra Rozwoju Regionalnego w lipcu 2013 r., Umowa Partnerstwa – dokument przyjęty przez KE w maju 2014 r.

Aby podjąć działania z zakresu zarządzania rozwojem na poszczególnych poziomach polityki terytorialnej opracowane zostały strategie rozwoju, zarówno dla obszaru objętego instrumentem ZIT jak i pozostałych obszarów w ramach poziomu regionalnego/subregionalnego i powiatowego. W ramach instrumentu RLKS niezbędne było przygotowanie Lokalnych Strategii Rozwoju, zgodnych z dokumentami krajowymi i regionalnymi. Jednostki samorządu terytorialnego wchodzące w skład poszczególnych obszarów, w związku z realizacją zadań wynikających z przyjętej strategii, korzystają z różnych źródeł finansowania.

III. Organizacja działań w ramach Polityki Terytorialnej

3.1. Struktura realizacji Polityki Terytorialnej

Polityka Terytorialna jako instrument realizacji *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* realizowana jest przy wsparciu finansowym środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Możliwe formy realizacji tej polityki w układzie terytorialnym to:

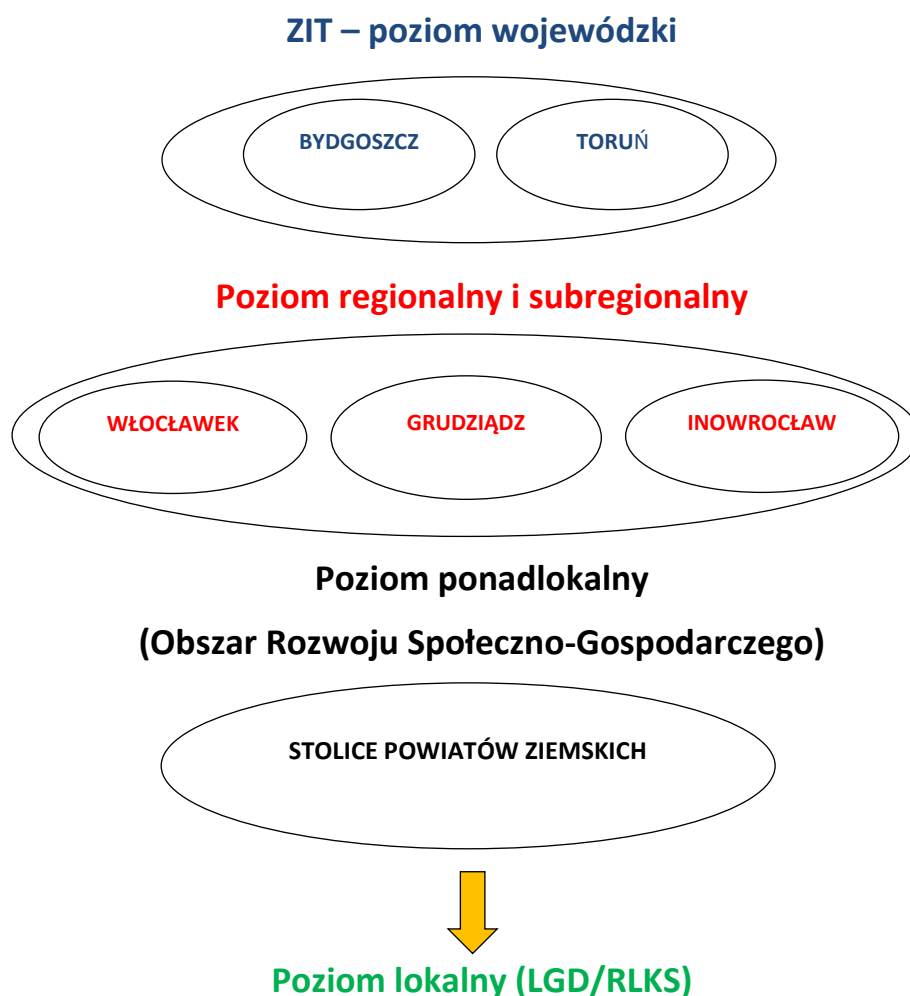
- ZIT Wojewódzki obejmujący obszar wskazany w Uchwale Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 15/463/14 z dnia 8 kwietnia 2014 r. w sprawie wyznaczenia obszaru realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Bydgoszczy, Torunia i obszaru powiązanego z nimi funkcjonalnie;
- Obszary poziomu regionalnego/subregionalnego obejmujące miasta Grudziądz, Włocławek, Inowrocław i obszary powiązane z nimi funkcjonalnie określone w Uchwałach Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 23 kwietnia 2014 r. Nr 17/539/14 z późn. zm., Nr 17/537/14 z późn. zm., Nr 17/538/14 z późn. zm.;
- Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego obejmujące terytorium wyznaczone granicami powiatu ziemskiego określone w Uchwale Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego Nr 27/952/14 z dnia 2 lipca 2014 r. w sprawie wyznaczenia zasięgu terytorialnego Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, stanowiących integralną część polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020 z późn. zm. Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego obejmują powiaty: włocławski, grudziądzki, inowrocławski, aleksandrowski, brodnicki, chełmiński, golubsko-dobrzyński, lipnowski, mogileński, nakielski, radziejowski, rypiński, sępoleński, świecki, tucholski, wąbrzeski, zniński;
- Działania podejmowane przez Lokalne Grupy Działania, zintegrowane z działaniami realizowanymi w ramach strategii obszarowych, w zależności od poziomu polityki terytorialnej, którego dotyczą (ZIT/OSI/ORSG). Na tym poziomie realizowane są głównie działania z zakresu rozwoju społeczno-gospodarczego, służące aktywizacji lokalnej

społeczności, jak też rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów i przeciwdziałaniu negatywnym tendencjom w rozwoju lokalnym. RLKS stanowi instrument dający możliwość łączenia wielu funduszy w ramach RPO, PROW, PO-RYBY. Rozpoczęcie realizacji działań z wykorzystaniem instrumentu RLKS wymagało nowego ukonstytuowania się LGD.

3.2. Zasady tworzenia poziomów zarządzania w ramach Polityki Terytorialnej

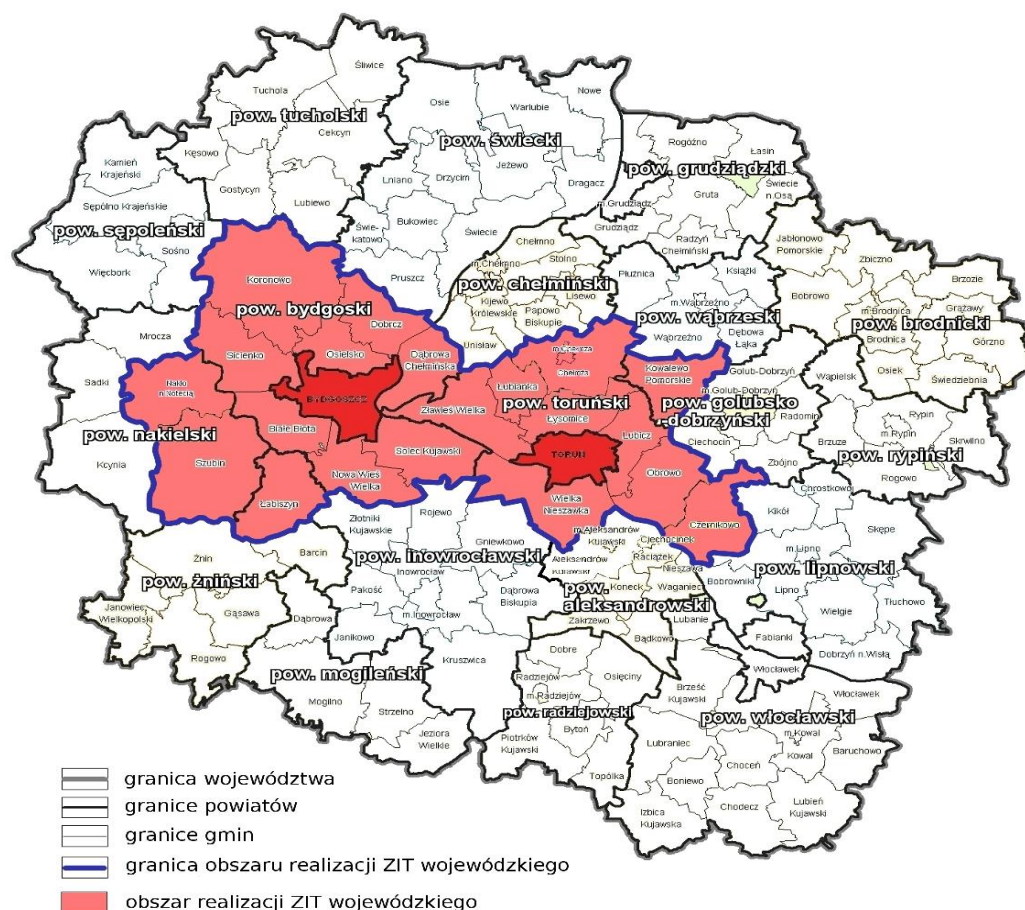
W ramach polityki terytorialnej rozróżnione zostały cztery poziomy: wojewódzki, regionalny/subregionalny, obszar rozwoju społeczno-gospodarczego i obszar lokalny. Jednostki samorządu terytorialnego współpracujące w ramach ZIT wojewódzkiego nie mogą jednocześnie wchodzić w skład Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego. Dopuszcza się możliwość udziału tej samej jednostki samorządu terytorialnego na drugim i trzecim poziomie polityki terytorialnej, tj. na poziomie regionalnym/subregionalnym i poziomie ponadlokalnym.

Schemat 1. Założenia dla realizacji polityki terytorialnej w województwie z zastosowaniem instrumentów rozwoju terytorialnego

Poziom wojewódzki utworzony został zgodnie z założeniami organizacji i funkcjonowania ZIT, określonymi w wytycznych Ministerstwa Rozwoju Regionalnego pn. „Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce”, w Umowie Partnerstwa przyjętej przez KE w maju 2014 r. z późn. zm., a także zgodnie z zapisami ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. z późn. zm. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020, tzw. „ustawy wdrożeniowej” z późn. zm. Zgodnie z ww. ustawą jednym z warunków realizacji ZIT jest udokumentowanie chęci współpracy jednostek samorządu terytorialnego, służącej realizacji wspólnych działań w ramach ZIT. Chęć współpracy powinna zostać wyrażona poprzez powołanie związku ZIT albo zawarcie umowy lub porozumienia pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego położonymi na obszarze realizacji ZIT. Inicjatorem działań w zakresie powołania Związku ZIT byli Prezydenci Miast Bydgoszczy i Torunia, a koordynatorem tych działań Marszałek Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Obszar realizacji ZIT wojewódzkiego został wyznaczony w drodze uchwały Zarządu Województwa. Zakres terytorialny ZIT wojewódzkiego przedstawiono poniżej.

Zasięg terytorialny ZIT wojewódzkiego

Źródło: Załącznik do uchwały Zarządu Województwa nr15/463/14 z dnia 8 kwietnia 2014 r.

Zgodnie ze wskazaniem Komisji Europejskiej władze miejskie realizujące ZIT pełnią funkcję Instytucji Pośredniczącej (IP).² Instytucja Pośrednicząca wraz z Instytucją Zarządzającą, zgodnie z rozporządzeniami unijnymi, podlegają procesowi desygnacji. Dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego funkcję IP pełni Miasto Bydgoszcz.

W dniu 29 czerwca 2015 r. podpisano Porozumienie w sprawie powierzenia zadań Instytucji Pośredniczącej w ramach instrumentu Zintegrowane Inwestycje Terytorialne Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (Uchwała Nr 25/833/15 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 25.06.2015 r. z późn. zm.). Określa ono zadania IP i IZ z zakresu realizacji instrumentu ZIT w naszym regionie. W szczególności dotyczy podziału kompetencji pomiędzy ww. instytucje w odniesieniu do oceny wniosków o dofinansowanie projektów realizowanych w formule ZIT. Określa także udział IP we współtworzeniu kryteriów oceny projektów oraz harmonogramu naboru wniosków.

Poziom regionalny tworzony jest z inicjatywy samorządów miast Włocławka i Grudziądz, które zawarły porozumienia z jednostkami samorządów terytorialnych, wyrażających chęć współpracy w ramach wdrażania polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020. Analogicznie poziom subregionalny tworzony jest z inicjatywy samorządu miasta Inowrocławia. Samorzady tworzące Obszary Strategicznej Interwencji dla miasta Grudziądz, Włocławka, Inowrocławia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie ustaliły zakres współpracy poprzez podpisanie porozumień, w których określiły zadania i cele, a także przygotowały wspólnie Strategie rozwoju wraz z listami propozycji projektowych, dla których uruchamiane są konkursy dedykowane polityce terytorialnej.

² Art. 7 ust. 4 rozporządzenia nr 1301/2013.

Zasięg terytorialny OSI Włocławek i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie³

³ Zasięg obszarowy OSI Włocławek uległ zmianie w stosunku do wskazanego w opracowaniu „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Włocławek oraz propozycja zasięgu realizacji instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych”, w związku z tym, iż na mocy porozumienia gminy Dobrzyń nad Wisłą i Bobrowniki odstąpiły od realizacji działań wspólnie z OSI Włocławek.

Zasięg terytorialny OSI Grudziądza i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie

Zasięg terytorialny OSI Inowrocławia i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie

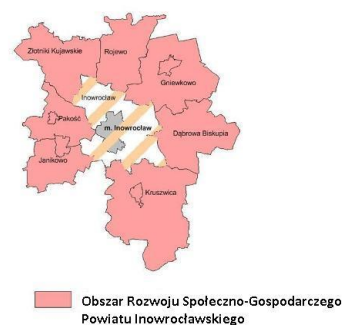

Obszary Strategicznej Interwencji miast Grudziądz, Włocławka oraz Inowrocławia i obszarów powiązanych z nimi funkcjonalnie zostały wyznaczone w oparciu o delimitację przeprowadzoną przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku. Podstawą wyznaczenia obszaru terytorialnego są uzgodnienia z gminami zainteresowanymi współpracą. Obszary te określono w drodze uchwał Zarządu Województwa⁴.

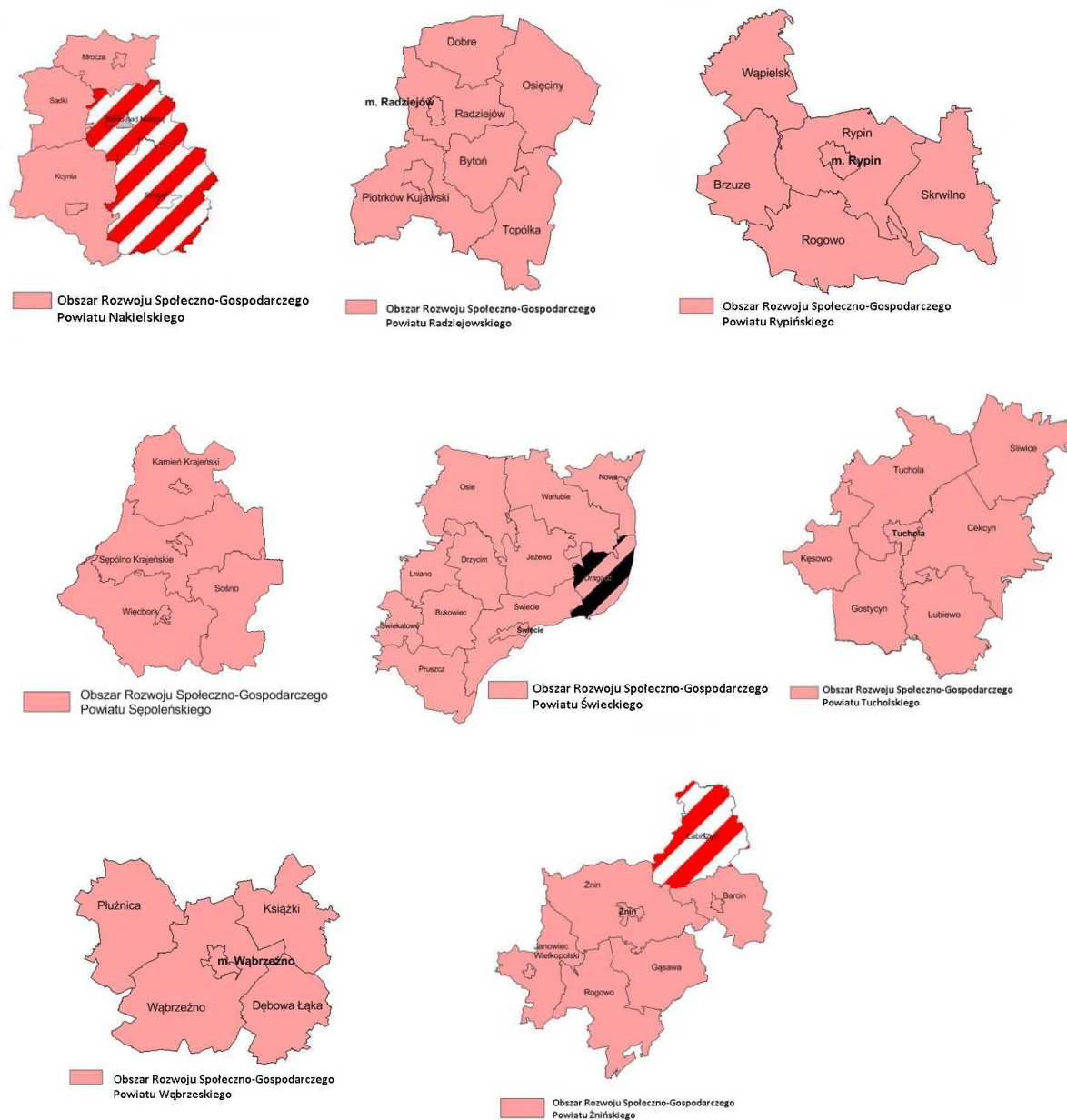
⁴ Zasięg obszarowy OSI Włocławka uległ zmianie w stosunku do wskazanego w opracowaniu „Delimitacja i charakterystyka obszaru funkcjonalnego Włocławka oraz propozycja zasięgu realizacji instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych”, w związku z tym, iż gminy Dobrzyń nad Wisłą i Bobrowniki na mocy porozumienia odstąpiły od realizacji działań wspólnie z OSI Włocławka.

Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego obejmuje swym zasięgiem każdorazowo jeden powiat ziemski. Inicjatorem i koordynatorem przedsięwzięć w ramach ORSG jest Starosta Powiatowy, który podejmuje działania na rzecz stworzenia warunków dla współpracy w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego. Współdziałanie Starostwa Powiatowego oraz pozostałych jednostek terytorialnych z obszaru powiatu i partnerów społeczno-gospodarczych odbywa się w ramach porozumienia, którego sygnatariuszami są przedstawiciele powiatu oraz poszczególnych miast i gmin. Zakres realizowanych zadań powinien być zgodny z kierunkami rozwoju i celami określonymi w Załączniku do niniejszego opracowania.

Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020

Źródło: *Opracowanie Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku*

Jednym z instrumentów realizacji podejścia terytorialnego w polityce rozwoju na okres finansowy 2014-2020 jest instrument Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS). W ramach RLKS społeczność z danego obszaru tworzy partnerstwo lokalne, które opracowało i realizuje strategię rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR). RLKS jest narzędziem służącym włączeniu obywateli na szczeblu lokalnym w inicjowanie i realizację działań na rzecz rozwoju lokalnego. Co istotne, rozwój jest inicjowany w sposób oddolny – przez mieszkańców obszaru LSR. Lokalne Grupy Działania zarządzają środkami przyznanymi im na realizację LSR, a wybór operacji do finansowania dokonywany jest przez

radę składającą się z przedstawicieli trzech sektorów: społecznego, gospodarczego i publicznego.

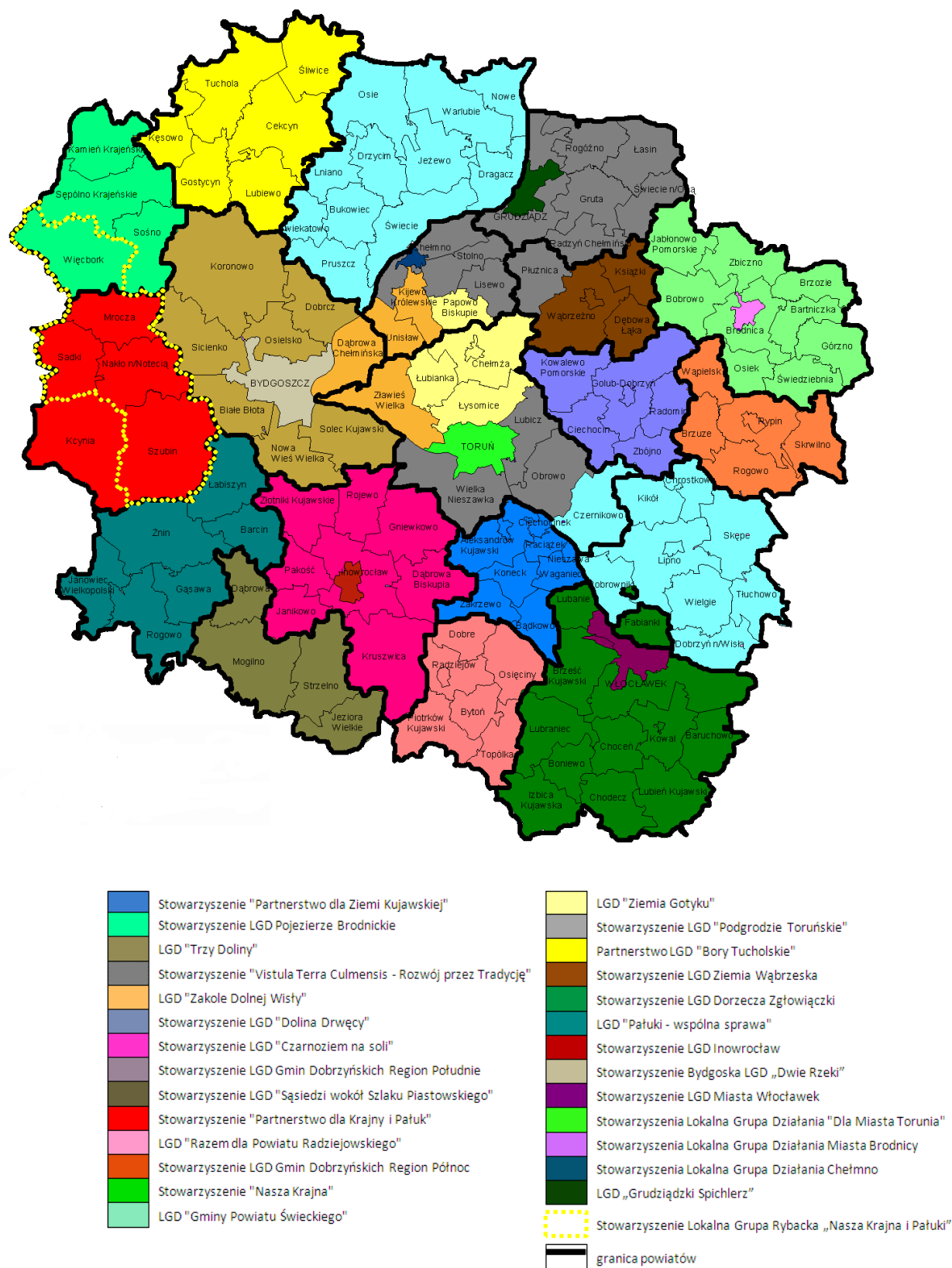
RLKS bazuje na stosowanym w perspektywie finansowej 2007-2013, w ramach Wspólnej Polityki Rolnej oraz Wspólnej Polityki Rybackiej, podejściu LEADER. Przejął rozwiązania realizowane w poprzedniej perspektywie finansowej, umożliwiając rozwiązywanie problemów konkretnych obszarów z uwzględnieniem ich specyfiki historycznej, przyrodniczej i kulturowej. W aktualnej perspektywie finansowej w województwie kujawsko-pomorskim rozszerzył się wachlarz funduszy europejskich, z których współfinansowane są LSR. Środki finansowe na realizację zadań w ramach RLKS pochodzą z Osi Priorytetowych 7 i 11 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 dedykowanych RLKS, ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 oraz Programu Operacyjnego RYBY. Podejście RLKS, w odróżnieniu od poprzedniej perspektywy finansowej, realizowane jest nie tylko na obszarach wiejskich, ale także na obszarach miejskich (w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców realizacja instrumentu RLKS możliwa jest w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego).

W 2016 roku Zarząd Województwa wybrał do realizacji 28 LSR, w tym 18 strategii tryfunduszowych, współfinansowanych ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), 7 strategii finansowanych z EFS, 1 strategię czterofundusową współfinansowaną z EFS, EFRR, EFRROW oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego (EFMiR), 1 strategię finansowaną ze środków EFRROW oraz 1 strategię finansowaną ze środków EFMiR.

Instrument RLKS jest wdrażany zgodnie z ustawą z 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności, w oparciu o wspólne inicjatywy samorządów lokalnych, partnerów społeczno-gospodarczych oraz mieszkańców. Umożliwia to społecznościom lokalnym inicjowanie i realizację w sposób partycypacyjny działań, które zostały zidentyfikowane jako niezbędne na danym obszarze podczas przeprowadzonego przez daną LGD procesu diagnozy. Zadania realizowane w ramach instrumentu RLKS są spójne i skoordynowane oraz służą rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów ekonomiczno-gospodarczych, infrastrukturalnych i społecznych.

Szczegółowe informacje na temat instrumentu RLKS oraz realizacji LSR znajdują się w Podręczniku dla Lokalnych Grup Działania w zakresie realizacji instrumentu Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność w województwie kujawsko-pomorskim, będącym załącznikiem nr 9 do Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych RPO WK-P 2014-2020.

Lokalne Grupy Działania w województwie kujawsko-pomorskim

Źródło: Biuro Koordynacji RLKS, Departament Spraw Społecznych i Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

3.3. Programowanie działań rozwojowych

Polityka terytorialna na poszczególnych poziomach realizowana jest w oparciu o proces programowania, którego podstawą są strategie rozwoju określające uwarunkowania, specyfikę oraz kierunki i przedsięwzięcia rozwojowe. Pozwalają one na sformułowanie logiki funkcjonowania oraz wskazanie celów, zadań i środków realizacji przedsięwzięć.

W przypadku **ZIT dla poziomu wojewódzkiego** strategia musi być zgodna z wytycznymi ministerialnymi oraz zawierać zarówno część diagnostyczną, jak i elementy operacyjno-wdrożeniowe. Strategia dla ZIT powinna określać zintegrowane działania służące rozwiązywaniu problemów społecznych, gospodarczych i środowiskowych, które wpływają na rozwój miast i ich obszarów funkcjonalnych w perspektywie 2014-2020. W naszym regionie Strategia ZIT jest wynikiem współpracy wszystkich podmiotów wchodzących w skład obszaru objętego instrumentem ZIT. Opracowana została w oparciu o dokument ministerialny pn. *Zasady realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w Polsce*. Dokument ten został przyjęty przez IZ RPO⁵ i zaopiniowany przez ministra właściwego ds. rozwoju⁶ zgodnie z ustawą z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowanych w perspektywie finansowej 2014-2020.

Zasady dotyczące przygotowania i wdrażania Strategii miasta regionalnego/subregionalnego i obszaru powiązanego z nim funkcjonalnie oraz strategii rozwoju dla Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego zostały przedstawione w odrębnych dokumentach. Przyjęcie oraz aktualizacja strategii dla poszczególnych obszarów odbywa się zgodnie z zapisami Porozumienia na rzecz rozwoju dla danego obszaru.

Opracowane strategie **miast regionalnych/subregionalnego i obszaru powiązanego z nimi funkcjonalnie** oraz strategie rozwoju dla **Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego** wskazują specyfikę, cele, zadania i środki ich realizacji. Stanowią one instrument umożliwiający podjęcie zintegrowanych działań na rzecz rozwiązywania problemów społeczno-gospodarczych danego obszaru.

Strategie te obejmują następujące elementy:

1. Syntetyczną diagnozę.
2. Terytorialny wymiar wsparcia.
3. Cele rozwojowe.
4. Priorytety inwestycyjne.

⁵ 20 lipca 2016 r. Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego przyjął opinię w sprawie Strategii ZIT (uchwała Nr 29/1089/16 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 20 lipca 2016 r. w sprawie zaopiniowania przez IZ RPO Strategii ZIT BTOF w zakresie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014 – 2020 z późn. zm.).

⁶ Pismem z dnia 27 lipca 2016 r. Ministerstwo Rozwoju przekazało pozytywną opinię dla dokumentu Strategii ZIT BTOF z późn. zm.

5. Tryb i zasady naboru projektów.
6. Listę przedsięwzięć oraz instrumenty realizacji.
7. Wskaźniki do osiągnięcia w obszarze.

Wskazane powyżej strategie zostały zaopiniowane przez IZ RPO w oparciu o zasady oceny strategii przyjęte przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Opinie te dotyczyły m.in. kierunków i celów, przyjętych wartości wskaźników, listy projektów i harmonogramu finansowego. Planowane do realizacji w ramach polityki terytorialnej przedsięwzięcia znajdują się w strategii na liście podstawowej propozycji projektowych pozytywnie zaopiniowanych przez IZ RPO. Wpis do strategii to warunek konieczny, aby ubiegać się o środki na ich realizację w ramach konkursów dedykowanych polityce terytorialnej.

Wszystkie strategie zostały uspojnione ze *Strategią rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* oraz krajowymi i wspólnotowymi dokumentami strategicznymi i programowymi. Przyczyniają się do rozwiązywania problemów obszarów, których dotyczą. W procesie opracowywania strategii prowadzono ścisłą współpracę z Samorządem Województwa.

Obszar Lokalny (stosujący instrument RLKS) składa się z 28 LSR, które funkcjonują na obszarze niemal całego województwa. Szczegółowe informacje dotyczące poszczególnych LSR znajdują się na stronach internetowych Lokalnych Grup Działania.

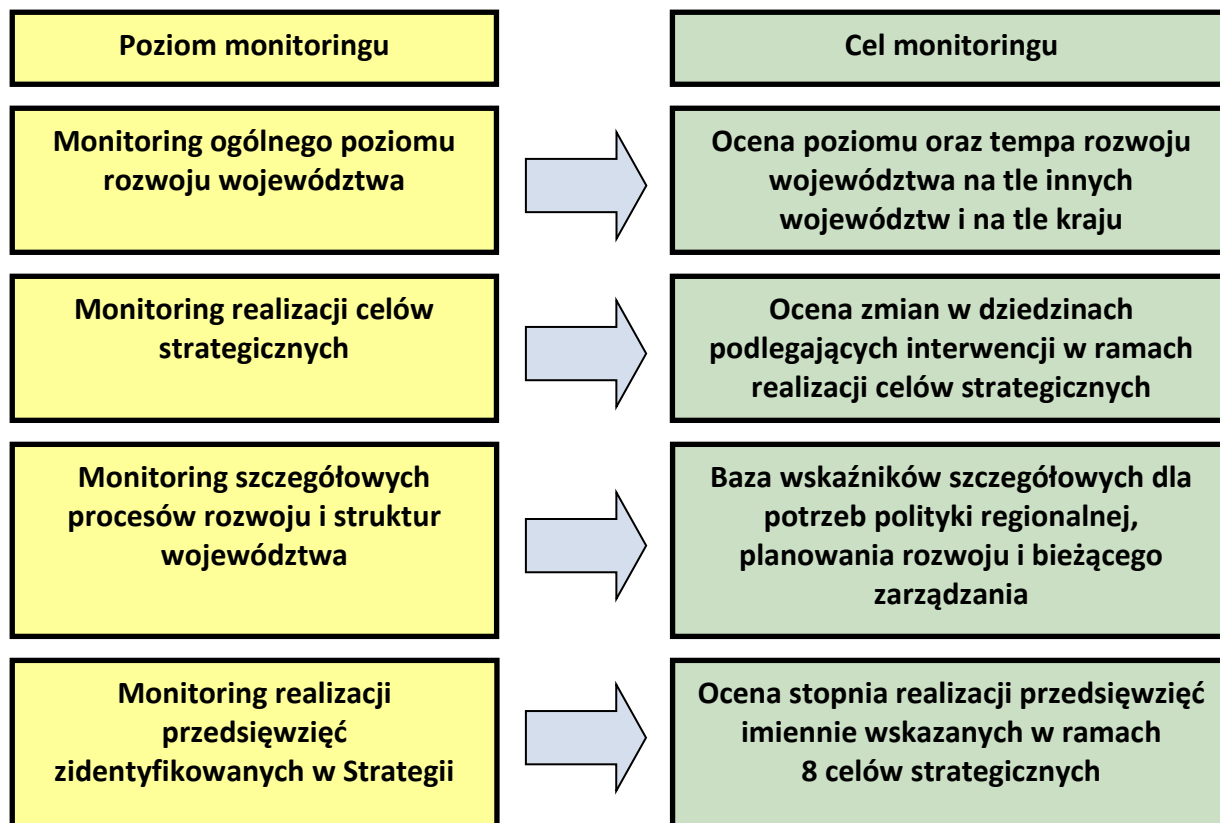
IV. Proces wdrażania założeń Polityki Terytorialnej

4.1. Identyfikacja potrzeb województwa kujawsko-pomorskiego w zakresie rozwoju lokalnego.

W oparciu o strategię rozwoju województwa oraz identyfikację problemów rozwojowych w różnych obszarach sfery społeczno-gospodarczej regionu zidentyfikowane zostały cele strategiczne, na podstawie których określono zadania do realizacji, odpowiadające poszczególnym poziomom polityki terytorialnej. Przedsięwzięcia realizowane na odpowiednim poziomie wdrażania polityki terytorialnej przyczyniają się do realizacji strategicznych kierunków rozwoju określonych na poziomie regionalnym i umożliwiają osiągnięcie założonych wskaźników. Także partnerzy lokalni podejmują takie przedsięwzięcia, które przyczynią się do osiągnięcia celów istotnych dla poprawy sytuacji społeczno-gospodarczej całego województwa.

Schemat 2. Założenia monitorowania

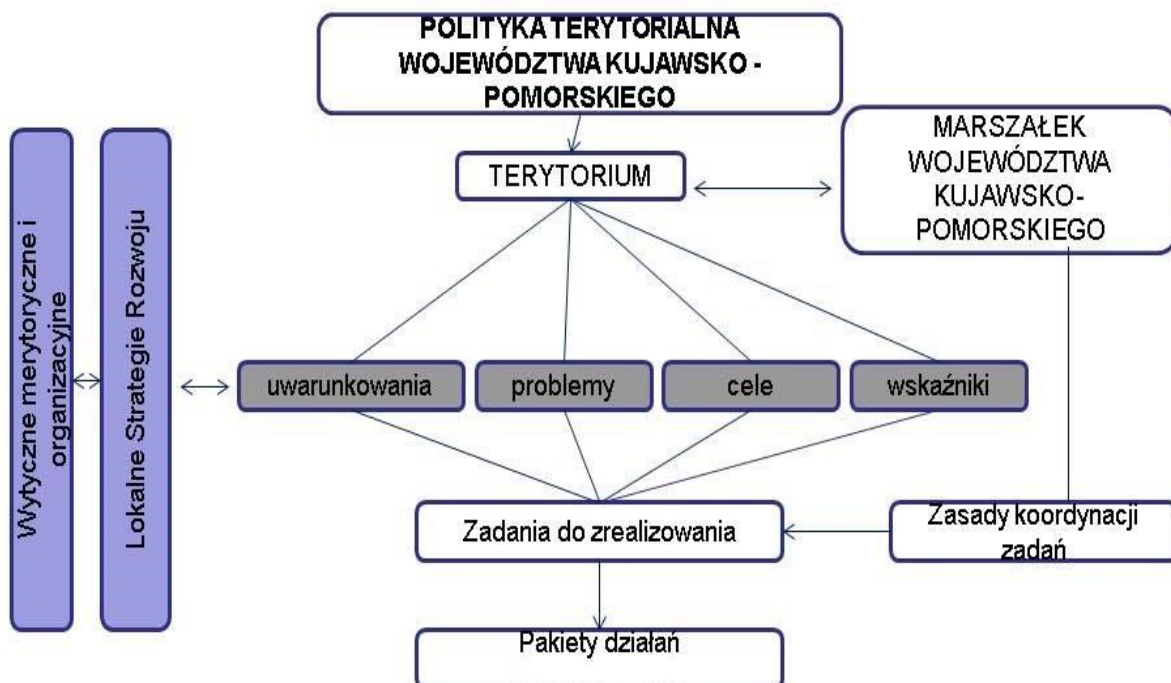
Cztery płaszczyzny odniesienia monitoringu

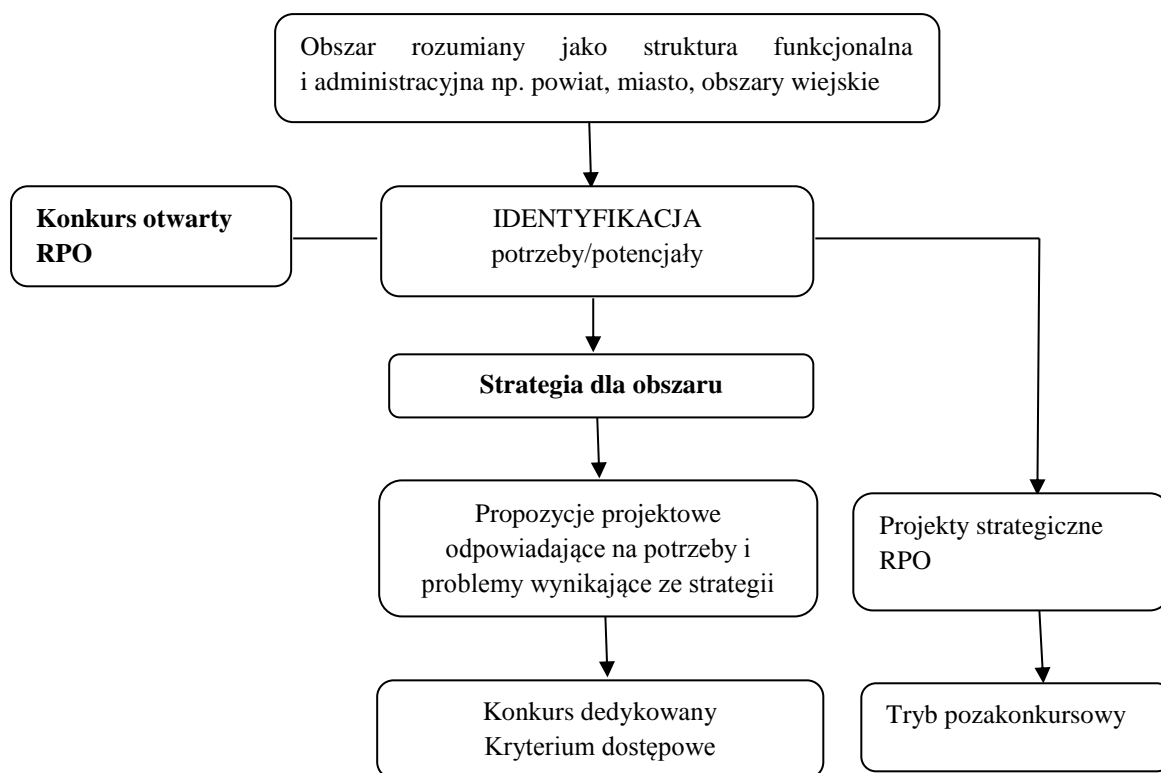
Realizacja postępów wdrażania polityki terytorialnej badana jest m.in. na podstawie narzędzia zwanego monitoringiem obszarowym strategii, który wskazuje zadania oraz główne instytucje i podmioty uczestniczące w realizacji przedsięwzięć. Ponadto, przekazywane przez Sygnatariuszy Porozumienia sprawozdania dostarczają informacji o napotkanych trudnościach i problemach we wdrażaniu Strategii ORSG/OSI i są źródłem ewentualnych przesłanek do aktualizacji strategii.

Postęp prac nad strategiami obszarowymi podlega monitorowaniu przez IZ RPO do końca 2018 r. w okresie kwartalnym, a po 2018 r. w okresie półrocznym.

Schemat 3. Idea realizacji polityki terytorialnej

Schemat 4. Schemat systemu wdrażania polityki terytorialnej poprzez Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020

4.2. Finansowanie działań w ramach polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego.

Zgodnie z przyjętą ideą, przedsięwzięcia realizowane na wszystkich poziomach polityki terytorialnej w szczególności finansowane są z alokacji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 (w przypadku instrumentu RLKS również ze środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020).

W odniesieniu do poziomu wojewódzkiego, regionalnego/subregionalnego oraz powiatowego realizowane są następujące Priorytety Inwestycyjne w ramach RPO WK-P na lata 2014-2020:

1. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego:

- **4c** – Wspieranie efektywności energetycznej, inteligentnego zarządzania energią i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym (wszystkie typy działań).

- **4e** – Promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich rodzajów terytoriów, w szczególności dla obszarów miejskich, w tym wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej i działań adaptacyjnych mających oddziaływanie łagodzące na zmiany klimatu (wszystkie typy działań).
- **6b** – Inwestowanie w sektor gospodarki wodnej celem wypełnienia zobowiązań określonych w dorobku prawnym Unii w zakresie środowiska oraz zaspokojenia wykraczających poza te zobowiązania potrzeb inwestycyjnych, określonych przez państwa członkowskie (wszystkie typy działań).
- **6c** – Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego (rozbudowa, przebudowa instytucji kultury, w tym dostosowanie istniejącego obiektu do nowych funkcji kulturalnych, w tym edukacyjnych), wraz z zakupem wyposażenia związanego z prowadzeniem działalności kulturalnej, w tym edukacyjnej; projekty informacyjno-promocyjne walorów środowiskowych i kulturowych regionu pod kątem komercyjnego wykorzystania dziedzictwa kulturowego i naturalnego regionu, np. produkt regionalny jako element szerszych projektów w zakresie kultury.
- **6d** – Ochrona i przywrócenie różnorodności biologicznej, ochrona i rekultywacja gleby oraz wspieranie usług ekosystemowych, także poprzez program „Natura 2000” i zieloną infrastrukturę (wszystkie typy działań)⁷.
- **9b** – Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich (wszystkie typy działań).
- **10a** – Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej (wszystkie typy działań).

2. Europejski Fundusz Społeczny:

- **8iv** – Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę (rozwój usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3).
- **9i** – Aktywne włączenie, w tym z myślą o promowaniu równych szans oraz aktywnego uczestnictwa i zwiększaniu szans na zatrudnienie (aktywne włączenie społeczne oprócz działań skierowanych do młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub poprawczym).
- **9iv** – Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym (w zakresie wsparcia na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi).
- **10i** – Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających

⁷ Nie przewidziano konkursów dla trzeciego poziomu polityki terytorialnej (ORSG) w obszarze PI 6d.

ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia (oprócz stypendiów dla uczniów szczególnie uzdolnionych).

- **10iv** – Lepsze dostosowanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmocnienie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami (oprócz edukacji dorosłych).

ZIT wojewódzki finansowany jest obligatoryjnie ze środków RPO WK-P. Podstawowa alokacja przeznaczona na projekty realizowane w formule ZIT na poziomie wojewódzkim, która została włączona w alokację Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, wynosi 153,8 mln euro. Decyzją Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego środki te zostały zwiększone do kwoty 166,8 mln euro. Instrument ZIT jest realizowany zarówno ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego, poprzez poszczególne Priorytety Inwestycyjne wskazane w RPO WK-P 2014-2020.

Tabela 1. Szacunkowy podział alokacji dla ZIT wojewódzkiego na poszczególne Priorytety Inwestycyjne

Fundusz	OP	Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)
EFRR	3	CT 4	4c	36 093 600,36
			4e	54 756 706,83
EFRR	4	CT 6	6b	8 400 000,00
			6c	5 609 880,80
			6d	2 000 000,00
EFRR	6	CT 9	9b	25 399 119,00
		CT 10	10a	11 000 000,00
EFS	8	CT 8	8iv	1 400 000,00
EFS	9	CT 9	9i	6 000 000,00
			9iv	1 893 413,00
EFS	10	CT 10	10i	8 400 000,00
			10iv	5 838 012,08
RAZEM EFRR+ EFS				166 790 732,07

Źródło: Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.

W odniesieniu do drugiego i trzeciego poziomu polityki terytorialnej, w celu wdrażania przedsięwzięć o charakterze rozwojowym i przeciwdziałającym negatywnym zjawiskom na danym obszarze, przygotowana została propozycja podziału środków na poszczególne poziomy. W trakcie programowania, a następnie wdrażania założeń strategii obszarowych poziomy alokacji uległy zmianie.

Tabela 2. Podział alokacji na poszczególne PI dla OSI miast regionalnych/subregionalnych na podstawie potrzeb zgłoszonych w Strategiach pozytywnie zaopiniowanych przez IZ RPO WK-P. Wartość w zakresie PI 9b-rewitalizacja podana zgodnie z dostępną alokacją na podstawie *Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020.*

Fundusz	OP	Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)*
EFRR	3	CT 4	4c	9 420 000,00
			4e - transport niskoemisyjny	22 100 000,00
			4e - ścieżki rowerowe	4 097 404,64
			4e - oświetlenie uliczne	-
EFRR	4	CT 6	6b	2 750 000,00
			6c	1 832 905,26
			6d	742 689,00
EFRR	6	CT 9	9b	11 080 100,57
		CT 10	10a - przedszkola	1 081 575,70
			10a - szkoły zawodowe	944 415,85
EFS	8	CT 8	8iv - żłobki	52 950,00
			8iv – opieka nad dziećmi	670 000,00
EFS	9	CT 9	9i	7 210 000,00
			9iv	1 550 000,00
			10i - przedszkola	2 554 460,00
			10i - szkoły	6 200 000,00
			10iv	3 900 00,00
RAZEM EFRR+ EFS				76 186 501,02

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Strategii Obszaru Strategicznej Interwencji miast Włocławek, Inowrocław, Grudziądz* przyjętych opiniami Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 12 kwietnia 2017 r. (z późn. zm.⁸)

* Alokacja została przeliczona według kursu, który wynosi 1€=4,20 zł. IZ RPO WK-P zastrzega sobie możliwość zmian w zakresie podziału alokacji związanych z różnicami kursowymi.

⁸ Uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 września 2017 r. zmieniające uchwały w sprawie przyjęcia opinii dotyczących Strategii Obszarów Strategicznej Interwencji dla Włocławka, Inowrocławia oraz Grudziądza.

Tabela 3. Podział alokacji na poszczególne Priorytety Inwestycyjne dla Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego na podstawie potrzeb zgłoszonych w Strategiach pozytywnie zaopiniowanych przez IZ RPO WK-P. Wartość w zakresie PI 4e-oświetlenie uliczne podana zgodnie z dostępną alokacją. Wartość w zakresie PI 9b-rewitalizacja podana zgodnie z dostępną alokacją na podstawie *Zasad programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w celu ubiegania się o środki finansowe w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020*

Fundusz	OP	Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)*
EFRR	3	CT 4	4c	26 618 000,00
			4e - transport niskoemisyjny	1 600 000,00
			4e - ścieżki rowerowe	6 759 418,98
			4e - oświetlenie uliczne	2 000 000,00
EFRR	4	CT 6	6b	20 947 191,80
			6c	3 621 109,90
			6d	-
EFRR	6	CT 9	9b	17 561 460,43
		CT 10	10a - przedszkola	6 276 369,30
			10a - szkoły zawodowe	5 478 553,15
EFS	8	CT 8	8iv - żłobki	728 530,00
			8iv - opieka nad dziećmi	1 500 000,00
EFS	9	CT 9	9i	13 640 000,00
			9iv	4 350 000,00
			10i - przedszkola	7 040 000,00
			10i - szkoły	13 010 560,00
			10iv	9 838 750,00
RAZEM EFRR+ EFS				140 969 943,56

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego* przyjętych opiniami Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego w dniu 12 kwietnia 2017 r. (z późn. zm.⁹).

* Alokacja została przeliczona według kursu, który wynosi 1€=4,20 zł. IZ RPO WK-P zastrzega sobie możliwość zmian w zakresie podziału alokacji związanych z różnicami kursowymi.

⁹ Uchwały Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27 września 2017 r. zmieniające uchwały w sprawie przyjęcia opinii dotyczących Strategii Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego dla Powiatu Aleksandrowskiego, Brodnickiego, Golubsko-Dobrzyńskiego, Inowrocławskiego, Lipnowskiego, Mogileńskiego, Nakielskiego, Radziejowskiego, Rypińskiego, Sępoleńskiego, Świeckiego, Tucholskiego, Wąbrzeskiego, Włocławskiego oraz Żnińskiego.

Tabela 4. Pozostała alokacja dostępna w ramach poszczególnych Priorytetów Inwestycyjnych dla Obszarów Strategicznej Interwencji oraz Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Fu ndusz	OP	Cel tematyczny (CT)	Priorytet inwestycyjny	Szacunkowa alokacja (EUR)*
EFRR	3	CT 4	4c	-
			4e **	1000 000,00
EFRR	4	CT 6	6b	2 902 808,20
			6c	-
			6d	-
EFRR	6	CT 9	9b	-
EFRR	6	CT 10	10a- przedszkola	-
EFRR	6	CT 10	10a – szkoły zawodowe	-
EFS	8	CT 8	8iv - żłobki	398 322,00
			8iv – opieka nad dziećmi	250 000,00
EFS	9	CT 9	9i	1 022 590,00
			9iv	250 000,00
			10i - przedszkola	5 540,00
			10i - szkoły	337 990,00
			10iv	335 830,00
RAZEM EFRR+ EFS				6 503 080,20

* Alokacja została przeliczona według kursu, który wynosi 1€=4,20 zł. IZ RPO WK-P zastrzega sobie możliwość zmian w zakresie podziału alokacji związanych z różnicami kursowymi.

** Negocjowane są zmiany dotyczące zwiększenia alokacji w zakresie modernizacji oświetlenia ulicznego.

Tabela 5. Alokacja środków w Strategiach poszczególnych obszarów zgodnie z Opiniami zatwierdzonymi przez IZ RPO WK-P

	KWOTA NA POLITYKĘ TERYTORIALNĄ*
ZIT wojewódzki¹⁰	166 790 732,07
OSI Włocławek	22 963 991,26
OSI Grudziądz	19 677 839,30
OSI Inowrocław	17 973 103,57
Powiat włocławski	6 310 866,05
Powiat grudziądzki	2 333 622,84
Powiat inowrocławski	11 504 819,44
Powiat nakielski	4 606 852,25
Powiat żniński	8 567 217,80
Powiat mogileński	6 014 569,77
Powiat radziejowski	7 405 293,75
Powiat aleksandrowski	6 931 760,44
Powiat lipnowski	9 090 869,41
Powiat rypiński	6 227 770,27
Powiat golubsko-dobrzyński	5 216 603,69
Powiat brodnicki	8 675 132,45
Powiat wąbrzeski	5 776 803,26
Powiat świecki	11 029 217,96
Powiat tucholski	4 668 922,60
Powiat sępoleński	7 170 311,45
Powiat chełmiński	8 274 551,47
RAZEM	347 210 851,10

*Wartość alokacji w zakresie OSI i ORSG nie uwzględnia środków z PI 4e-oświetlenie uliczne oraz PI 9b-rewitalizacja. Alokacja została przeliczona według kursu, który wynosi 1€=4,20 zł. IZ RPO WK-P zastrzega sobie możliwość zmian w zakresie podziału alokacji związanych z różnicami kursowymi.

¹⁰ Wartość alokacji zgodna z RPO WK-P.

Tabela 6. Propozycja podziału środków na poszczególne poziomy polityki terytorialnej z podziałem na środki z EFRR i EFS (euro)

	KWOTA NA POLITYKĘ TERYTORYALNĄ*	EFRR	EFS
ZIT wojewódzki	166 790 732,07	143 259 306,99	23 531 425,08
OSI Włocławek	22 963 991,26	15 620 462,17	7 343 529,09
OSI Grudziądz	19 677 839,30	12 821 246,66	6 856 592,64
OSI Inowrocław	17 973 103,57	11 634 649,60	6 338 453,97
Powiat włocławski	6 310 866,05	4 043 291,90	2 267 574,15
Powiat grudziądzki	2 333 622,84	1 924 578,66	409 044,18
Powiat inowrocławski	11 504 819,44	6 323 805,30	5 181 014,14
Powiat nakielski	4 606 852,25	3 152 208,52	1 454 643,73
Powiat żniński	8 567 217,80	5 841 069,88	2 726 147,92
Powiat mogileński	6 014 569,77	2 535 597,34	3 478 972,43
Powiat radziejowski	7 405 293,75	5 296 490,20	2 108 803,55
Powiat aleksandrowski	6 931 760,44	3 142 821,37	3 788 939,07
Powiat lipnowski	9 090 869,41	5 739 946,79	3 350 922,62
Powiat rypiński	6 227 770,27	3 746 809,79	2 480 960,48
Powiat golubsko- dobrzyński	5 216 603,69	2 597 873,08	2 618 730,61
Powiat brodnicki	8 675 132,45	5 406 623,01	3 268 509,44
Powiat wąbrzeski	5 776 803,26	2 889 583,39	2 887 219,87
Powiat świecki	11 029 217,96	8 264 556,13	2 764 661,83
Powiat tucholski	4 668 922,60	2 198 010,47	2 470 912,13
Powiat sępoleński	7 170 311,45	3 761 508,96	3 408 802,49
Powiat chełmiński	8 274 551,47	4 044 687,66	4 229 863,81
RAZEM	347 210 851,10	254 245 127,87	92 965 723,23

* Wartość alokacji w zakresie OSI i ORSG nie uwzględnia środków z PI 4e-oświetlenie uliczne oraz PI 9b-rewitalizacja. Alokacja została przeliczona według kursu, który wynosi 1€=4,20 zł. IZ RPO WK-P zastrzega sobie możliwość zmian w zakresie podziału alokacji związanych z różnicami kursowymi.

Podział alokacji na poszczególne poziomy polityki terytorialnej, zaprezentowany w Tabeli 5 oraz Tabeli 6 został opracowany na podstawie potrzeb zgłoszonych przez OSI oraz ORSG z uwzględnieniem dostępnej alokacji na poszczególne priorytety inwestycyjne.

IZ RPO WK-P podkreśla, iż podział alokacji jest szacunkowy i może ulec zmianie m.in. w następujących przypadkach:

- wynegocjowania z Komisją Europejską dodatkowej puli środków na działania związane z realizacją polityki terytorialnej. IZ RPO WK-P w tym przypadku zastrzega sobie możliwość podjęcia decyzji w zakresie rozdysponowania tychże środków pomiędzy poszczególne obszary;
- przesunięcia środków pomiędzy obszarami na wniosek i za zgodą Sygnatariuszy Porozumienia na rzecz rozwoju danego obszaru;
- rezygnacji z inwestycji wskazanej na liście podstawowej lub realizacji inwestycji w ograniczonym zakresie i związanego z tym zmniejszenia poziomu dofinansowania (kwota uwolniona do dalszego rozdysponowania);
- braku realnych możliwości realizacji inwestycji. IZ RPO WK-P w przypadku uzyskania takich informacji zastrzega sobie możliwość podjęcia decyzji w zakresie przesunięcia środków pomiędzy obszarami.

Ponadto IZ RPO WK-P prowadzi na bieżąco analizę aktywności gmin w zakresie aplikowania o środki w ramach konkursów dedykowanych polityce terytorialnej, jak również analizę pod kątem wykorzystania środków. Działania te pozwolą na uzyskanie informacji w aspekcie uwolnienia się środków w ramach PI dedykowanych polityce terytorialnej i ewentualnego przesunięcia środków w ramach polityki terytorialnej lub poza politykę. Dodatkowo IZ RPO WK-P może włączać inne PI lub zwiększać alokację dedykowaną polityce terytorialnej w uzasadnionych przypadkach podyktowanych potrzebami w poszczególnych obszarach. Wszelkie wyżej wymienione zmiany będą poparte wcześniejszą analizą i zaproponowanymi przez IZ RPO WK-P mechanizmami podziału.

V. Założenia regionalnej polityki miejskiej

Elementem szerzej rozumianej polityki terytorialnej województwa jest regionalna polityka miejska. Jej rolą jest optymalizacja polityki regionalnej w dziedzinie stymulowania rozwoju miast i ich obszarów funkcjonalnych, tj. precyzyjne kierowanie wsparcia, a nie zastąpienie zadań własnych samorządów lokalnych. W kompetencji gmin leży bowiem sfera programowania własnej polityki rozwoju, jej realizacja jak i odpowiedzialność za uzyskiwane efekty. Mając jednak na względzie, iż polityka miejska prowadzona tylko przez samorząd miejski w możliwej współpracy z sąsiednimi gminami nie obejmuje wszystkich spraw związanych z ich rozwojem (zwłaszcza w przypadku ośrodków miejskich o znaczeniu ponadlokalnym), podmiotami kreującymi ich politykę rozwoju powinny być w istotnym

zakresie samorządowe władze regionalne i władze krajowe, zobowiązane ustawowo do prowadzenia polityki rozwoju.

W związku z powyższym rząd, poprzez założenia dotyczące struktury funkcjonalno-przestrzennej kraju ustalone w krajowych dokumentach strategicznych, wspiera procesy rozwojowe w miastach istotnych z punktu widzenia funkcjonowania państwa. W tym celu, zgodnie z ustawą o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego opracowuje Krajową Politykę Miejską. Dokument ten określa planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej, ale jednocześnie adresowany jest do wszystkich polskich miast (niezależnie od ich wielkości czy położenia) oraz ich obszarów funkcjonalnych, przy czym ze szczególną uwagą podchodzi do problematyki rozwoju małych i średnich miast. Krajowa Polityka Miejska wskazuje pożądane przez rząd kierunki rozwoju miast oraz ich obszarów funkcjonalnych, a ponadto proponuje szeroką paletę różnorodnych rozwiązań, narzędzi i instrumentów, które w sposób elastyczny mogą być wykorzystane przez miasta różnej wielkości i położenia. Ma za zadanie wskazać, gdzie i jak możliwe jest zwiększenie efektywności działań podmiotów publicznych, a pośrednio także prywatnych i społecznych, tak, aby sprawniej osiągać cele polityki miejskiej.

Odpowiednio, Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego ustawowo zobowiązany do działań prorozwojowych, prowadzonych na podstawie strategii rozwoju województwa, określił założenia regionalnej polityki miejskiej. Przyjęto, że celem regionalnej polityki miejskiej jest poprawa konkurencyjności całego województwa, dzięki optymalnemu wykorzystaniu potencjałów rozwojowych miast i ich obszarów funkcjonalnych. Jednocześnie określono zasady realizacji polityki miejskiej województwa kujawsko-pomorskiego. Wskazano, że regionalna polityka miejska:

- a) realizuje strategię rozwoju województwa, poprzez stymulowanie rozwoju miast, a nie rozwiązywanie problemów należących do zadań własnych samorządów lokalnych,
- b) stanowi element polityki terytorialnej województwa,
- c) adresowana jest do wszystkich miast województwa kujawsko-pomorskiego, ale z odpowiednim zróżnicowaniem interwencji (obejmuje także wiejskie siedziby gmin, pełniące podobnie jak małe miasta rolę lokalnych ośrodków rozwoju),
- d) zakłada, że interwencja mająca na celu stymulowanie rozwoju miast powinna wynikać wyłącznie z:
 - zamiaru wzmocnienia potencjału miast dla realizacji przez nie oczekiwanych formułowanych z poziomu województwa, co do ich roli, udziału i znaczenia w rozwoju województwa,
 - zamiaru nadania impulsów umożliwiających wykorzystanie specyficznego potencjału endogenicznego („uruchomienie” pozytywnych procesów o dużej skali),
 - zamiaru przeciwdziałania istniejącemu lub prognozowanemu problemowi, stanowiącemu barierę w rozwoju miasta, istotną z punktu widzenia polityki regionalnej,

- e) zachowuje paradygmat osiągnięcia wysokiej jakości warunków życia mieszkańców województwa, m.in. w kontekście usług i przestrzeni publicznych, przez który rozumie osiągnięcie w danej dziedzinie stanu zgodnego ze współczesnymi standardami, typowymi dla społeczeństw wysokorozwiniętych i jednocześnie osiągnięcie w danej dziedzinie stanu zaspokajającego aspiracje ludności.

W ramach regionalnej polityki miejskiej Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego zamierza wspierać ośrodki miejskie i ich obszary funkcjonalne na trzech płaszczyznach:

- a) interwencja różnicowana wg hierarchii sieci osadniczej, mająca na celu realizację oczekiwań rozwojowych formułowanych z poziomu województwa (dotyczy wszystkich miast województwa):
- ośrodki stołeczne województwa,
 - miasta średnie,
 - miasta powiatowe,
 - małe miasta i wiejskie siedziby gmin¹¹,
- b) interwencja mająca na celu wykorzystanie zidentyfikowanych, specyficznych potencjałów endogenicznych miast, tj. przede wszystkim (dotyczy wybranych miast województwa):
- predyspozycji do rozwoju osadnictwa o charakterze podmiejskim,
 - szczególnych walorów kulturowych jako podstawy dla aktywizacji gospodarczej i/lub budowania tożsamości regionalnej,
 - uzdrowisk,
 - ośrodków koncentracji usług o znaczeniu ponadlokalnym,
- c) interwencja horyzontalna, mająca na celu rozwiązanie istniejących problemów lub przeciwdziałanie skutkom problemów prognozowanych z zachowaniem zasady solidaryzmu społecznego, tj. przede wszystkim (dotyczy wszystkich miast województwa):
- dostosowania usług publicznych do wyzwań związanych ze zmianami demograficznymi,
 - kształtowania przestrzeni publicznych,
 - rewitalizacji przestrzeni miejskich.

VI. Założenia polityki rozwoju obszarów wiejskich

Obszary wiejskie (których integralną częścią są także lokalne ośrodki rozwoju – małe miasta i wiejskie siedziby gmin) cechują się zróżnicowanym charakterem funkcjonalnym,

¹¹ Małe miasta i wiejskie siedziby gmin, zgodnie z hierarchią systemu osadniczego, pełnią rolę lokalnych ośrodków rozwoju (różni je jedynie status administracyjny). Interwencja województwa w tych ośrodkach będzie przede wszystkim wpływać na rozwój otaczających obszarów wiejskich, dlatego stanowią ogniwo łączące regionalną politykę miejską i regionalną politykę rozwoju obszarów wiejskich.

jednocześnie odznaczają się licznymi problemami gospodarczymi i wymagają aktywizacji społeczno-gospodarczej. Głównym kierunkiem interwencji jest stymulowanie rozwoju społecznego (kluczowa rola usług publicznych szczebla gminnego dla kształtowania właściwych postaw społecznych) oraz lokalnych rynków pracy. Ten poziom polityki terytorialnej w rejonach tradycyjnego rolnictwa ma decydujące znaczenie dla aktywizacji mieszkańców obszarów wiejskich, wpływa także na lokalne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego.

Obszary wiejskie województwa charakteryzuje zróżnicowanie uwarunkowań rozwoju. Obejmują one bowiem takie kategorie terenów jak: obszary podmiejskie, obszary tradycyjnie rolnicze o silnym rolnictwie, obszary tradycyjnie rolnicze o słabym rolnictwie, obszary o potencjale turystycznym, obszary o potencjale leśnym, itp. Niezbędne jest dostrzeganie tych różnic i kierowanie interwencji według cech specyficznych tych obszarów.

Działania na rzecz modernizacji obszarów wiejskich powinny dotyczyć:

- a) Dokonywania interwencji uwzględniającej zróżnicowanie uwarunkowań rozwoju obszarów wiejskich województwa.
- b) Zapewnienia jak najlepszych warunków rozwoju społecznego (funkcjonowanie usług publicznych).
- c) Rozwoju przedsiębiorczości lokalnej związanej z wykorzystaniem potencjałów endogenicznych (zwłaszcza przetwórstwa rolno-spożywczego, ale także przetwórstwa leśnego, eksploatacji kopalni, potencjału turystycznego, rozwoju energetyki odnawialnej w oparciu o produkcję rolniczą oraz energię słoneczną).
- d) Zapewnienia swobodnej dostępności do Bydgoszczy i Torunia – jako dużych rynków pracy i ośrodków realizacji usług regionalnych.
- e) Rozwoju lokalnej infrastruktury technicznej oraz sieci kluczowych dróg lokalnych (dla poprawy jakości życia, konkurencyjności gospodarki pozarolniczej, poprawy warunków prowadzenia gospodarki rolnej, dla ochrony środowiska).
- f) Kontynuacji działań na rzecz poprawy warunków życia ludności wiejskiej. Pierwotnie problem był bezpośrednio związany z sytuacją materialną, będącą pochodną głównie problemów na rynku pracy. Obecnie sytuacja na rynku pracy uległa znaczącej poprawie (choć nadal jest terytorialnie silnie zróżnicowana i w części województwa jest to wciąż istotny problem) a dodatkowo znaczna liczba gospodarstw domowych jest beneficjentem programu Rodzina 500 plus, wskutek czego sytuacja materialna wielu gospodarstw domowych uległa w ostatnich latach zauważalnej poprawie. Problem jakości życia wiąże się więc aktualnie z kombinacją kilku czynników (o zróżnicowanym natężeniu w różnych częściach województwa): bezrobocia, zbyt dużej liczby osób powiązanych ekonomicznie z rolnictwem, niedorozwojem transportu publicznego (ograniczenia dostępności siedzib województwa i siedzib powiatów wpływające na przykład na możliwość dojazdów do pracy, szkół i miejsc zaspokajania potrzeb w zakresie usług), wciąż ogólnie niskiego poziomu rozwoju społecznego oraz wciąż wysokiego poziomu wykluczenia cyfrowego. Coraz mniejsza jest skala potrzeb

w zakresie infrastruktury technicznej i społecznej, ale także w tym zakresie sytuacja jest zróżnicowana.

POLITYKA TERYTORIALNA

Jednym z najważniejszych założeń nowej polityki spójności na lata 2014-2020 jest szerokie uwzględnienie w jej ramach wymiaru terytorialnego, co oznacza odejście od postrzegania obszarów przez pryzmat granic administracyjnych na rzecz definiowania ich na podstawie potencjałów i barier rozwoju. Wymiar terytorialny polityki rozwoju powinien być płaszczyzną koordynacji wyznaczonych celów i działań podejmowanych w zakresie poszczególnych dziedzin. Polityka ta, oparta o zasadę zintegrowanego podejścia terytorialnego, powinna wspierać proces wzmacniania spójności celów i działań rozwojowych widocznych przede wszystkim na poziomie lokalnym. Terytorialny wymiar polityki rozwoju jest konsekwencją dynamicznych relacji funkcjonalno-przestrzennych co skutkuje koniecznością zmiany sposobu współdziałania władz samorządowych na rzecz rozwoju przekraczającego tradycyjne granice formalnych podziałów administracyjnych.

Zintegrowane podejście terytorialne stanowi również jedną z podstawowych zasad strategicznych dokumentów krajowych: Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK) oraz Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (KSRR), a także Umowy Partnerstwa, która stanowi podstawę realizacji dla działań wspieranych ze środków Wspólnych Ram Strategicznych (WRS), w tym w szczególności z funduszy strukturalnych w Polsce.

Terytorialny aspekt polityki będzie realizowany w wyznaczonych obszarach funkcjonalno-przestrzennych związanych z procesami gospodarczymi, społecznymi i przyrodniczymi celem lepszego wykorzystania endogenicznych czynników rozwoju.

W województwie kujawsko-pomorskim terytorialny wymiar polityki rozwoju realizowany będzie na czterech poziomach:

- Poziom wojewódzki – obejmuje miasta Bydgoszcz i Toruń i obszar powiązany z nimi funkcjonalnie;
- Poziom regionalny i subregionalny – obejmuje miasta Włocławek, Grudziądz i Inowrocław wraz z ich obszarami funkcjonalnymi;
- Poziom ponadlokalny – obejmuje miasta powiatowe i ich obszary funkcjonalne. Poziom ten określany jest jako „Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego”;
- Poziom lokalny – na którym funkcjonują LGD w ramach idei rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS). Poziom ten określany jest jako „Obszar Lokalnej Aktywności”.

Na każdym poziomie realizowane będą zadania odpowiadające jego specyfice. Planowane i wdrażane przedsięwzięcia powinny wzmacniać potencjał rozwojowy danego obszaru, a w ich realizację powinny być zaangażowane jednostki terytorialne wchodzące w skład danego obszaru funkcjonalno-przestrzennego. Zadania będą realizowane głównie przy wsparciu środków Kujawsko-Pomorskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020; na poziomie wojewódzkim w formule Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT), na poziomie regionalnym i subregionalnym w formule Obszarów Strategicznych Interwencji (OSI), na poziomie ponadlokalnym w formule Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (ORSG). W przypadku poziomu lokalnego (zakresu działania Lokalnych Grup Działania) będą to także środki Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Jednostki administracyjne wchodzące w skład poziomu wojewódzkiego (ZIT wojewódzki) zostają wykluczone z udziału w pozostałych poziomach polityki terytorialnej.

Polityka terytorialna na poszczególnych poziomach zarządzania realizowana będzie w oparciu o proces programowania, którego podstawą będą strategie rozwoju określające uwarunkowania, specyfikę oraz kierunki i przedsięwzięcia rozwojowe. Pozwolą one na sformułowanie logiki funkcjonowania oraz wskazanie celów, zadań i środków realizacji.

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

Trzeci poziom polityki terytorialnej wdrażany będzie w ramach obszarów funkcjonalno-przestrzennych jakimi są powiaty z charakterystycznymi dla nich procesami gospodarczymi, społecznymi i przyrodniczymi.

Takie rozwiązanie jest w pełni uzasadnione. Granica powiatu stanowi bowiem nie tylko formalny wyznacznik podziału administracyjnego ale jest również potwierdzeniem jego zwartości wewnętrznej opartej na licznych powiązaniach i relacjach. Funkcjonujące tutaj, często od wielu pokoleń, więzi międzyludzkie, wspólna historia, a także powiązania gospodarcze, komunikacyjne i administracyjne ukształtowały czytelną i łatwo identyfikowalną, trwałą strukturę funkcjonalno - przestrzenną; potwierdzeniem tego faktu jest reforma administracyjna kraju z 1999 roku, w wyniku której wprowadzono ponownie powiaty, praktycznie w oparciu o podziały istniejące przed 1975 rokiem.

W związku z powyższym tak zdefiniowane przestrzenie „Obszary Rozwoju Społeczno –Gospodarczego” powinny zapewnić prawidłową współpracę lokalnych społeczności miast i gmin powiatu zarówno przy ustalaniu wspólnych celów jak ich pełnej realizacji. Pozwoli to w pełni wykorzystać wszystkie znaczące potencjały, rozwiązywać najważniejsze problemy, a także skutecznie kształtować klimat prorozwojowy w wymiarze nie tylko lokalnym. W tym kontekście bardzo ważne jest wzmacnianie zdolności do współpracy pomiędzy podmiotami odpowiedzialnymi za różne aspekty rozwoju społecznego i gospodarczego prowadzącej do przemyślanego, społecznie uzgodnionego i systematycznego planowania i realizowania ponadlokalnych celów rozwoju.

Tworzenie Obszarów Rozwoju Społeczno–Gospodarczego poprzedzone zostało cyklem spotkań i konsultacji z partnerami samorządowymi, co pozwoliło na wskazanie zakresu tematycznego oraz ustalenie zasięgu terytorialnego jak też określenie lokalnych partnerów samorządowych zainteresowanych współdziałaniem na rzecz rozwoju. W ten sposób przyjmując założenia polityki terytorialnej, powiat traktowany będzie jako spójny obszar funkcjonalny realizujący ideę modernizacji regionu poprzez inspirowanie polityki rozwoju, prowadzonej ponad granicami administracyjnymi i kompetencyjnymi poszczególnych jednostek składających się na spójny Obszar Rozwoju Społeczno–Gospodarczego.

Nie wszystkie ORSG są terytorialnie tożsame z granicami administracyjnymi powiatu. Wynika to z dwóch przyczyn: po pierwsze formalną podstawę funkcjonowania ORSG stanowią porozumienia zawarte pomiędzy samorządami lokalnymi miast i gmin, a więc chęć przystąpienia do porozumienia poszczególnych samorządów; po drugie decyduje przynależność funkcjonalna wybranych gmin do ZIT wojewódzkiego, które to nie mogą funkcjonować jednocześnie w ZIT i ORSG. Ostatecznie, w regionie funkcjonuje siedem powiatów w ORSG nie tożsamych ze swoimi granicami administracyjnymi, są to powiaty: golubsko-dobrzyński, grudziądzki, inowrocławski, nakielski, świecki, włocławski oraz żniński.

Poziomy realizacji polityki terytorialnej

- 1. Obszar realizacji Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT wojewódzki) Bydgoszcz, Toruń i obszary powiązane z nimi funkcjonalnie
- 2. Obszar Strategicznej Interwencji (OSi regionalny) - Włocławek, Grudziądz i obszary powiązane z nimi funkcjonalnie
Obszar Strategicznej Interwencji (OSi subregionalny) - Inowrocław i obszar powiązany z nim funkcjonalnie
- 3. Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (ORSG)
- 4. Poziom lokalny (LGD/RLKS) Obszar Lokalnej Aktywności (nie pokazany na mapie)

Charakterystykę poszczególnych powiatów, w których powstały Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego, przedstawiono w sposób syntetyczny i składają się na nią:

- obraz statystyczny powiatu, w którym za pomocą danych i wskaźników przedstawiono powiat na tle województwa. Dobór danych wynikał z zasad polityki terytorialnej. W zakresie wybranych zagadnień przedstawiono zróżnicowanie wewnątrz powiatów za pomocą kartogramów w których, do prezentacji danego zjawiska we wszystkich powiatach zastosowano jednakowe przedziały danych i kolorystykę. Wykorzystane dane pochodzą z GUS (BDL);
- opis ze wskazaniem cech wyróżniających powiat na tle innych powiatów;
- zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz problemy i bariery rozwoju;
- obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego wynikający z podpisanego porozumienia;
- zróżnicowanie wewnątrz ORSG (tych, które nie obejmują swym zasięgiem całego powiatu) przedstawione w zakresie wybranych zagadnień w formie tabel, do sporządzenia których wykorzystano dane pochodzące z GUS (BDL).

W opracowaniu wykorzystano informacje zawarte w załączniku do Uchwały nr 43/1605/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 30 października 2013 r. „Założenia polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego na lata 2014-2020”* oraz materiały z prezentacji dotyczących zasad polityki terytorialnej, które prowadzone były przez pracowników Departamentu Planowania Regionalnego Urzędu Marszałkowskiego w Toruniu oraz Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku w powiatach w okresie marzec-kwiecień 2014 r.

Wszystkie informacje zostały zaktualizowane w 2018 r. w oparciu o bazę danych GUS (BDL) – stan na 31.12.2016 r. oraz sporządzone na potrzebę polityki terytorialnej strategii rozwoju obszarów rozwoju społeczno-gospodarczego.

Nie wszystkie dane mogły zostać zaktualizowane, ponieważ niektóre z nich są wynikiem badań prowadzonych cyklicznie. Wobec powyższego część danych została usunięta jako nieaktualne lub zastąpiona innymi, ale dotyczącymi tej samej problematyki. Część natomiast, mimo stanu aktualności na 2011 r. przytoczono - wynika to z ich dużej wagi w sferze działań podlegających Polityce Terytorialnej. Dotyczy to danych mówiących o dojazdach do pracy do miasta powiatowego, świadczące o pozycji danego ośrodka w kształtowaniu lokalnego rynku pracy.

Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem nie obejmuje obszarów objętych Naturą 2000.

Wyjaśnienie skrótów i pojęć użytych w opracowaniu:

- BDL – Bank Danych Lokalnych
- GUS – Główny Urząd Statystyczny
- LGD – Lokalna Grupa Działania
- ORSG – Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
- OSI – Obszar Strategicznej Interwencji
- RLKS – Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność
- SOR – Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju
- ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

* Wymieniona uchwała była zmieniana następującymi uchwałami Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego: Nr 12/328/14 z dn. 20.03.2014 r.; 5/134/15 z dn. 04.02.2015 r.; 11/346/16 z dn. 16.03.2016 r.

Powiat aleksandrowski jest najmniejszym obszarowo powiatem województwa, zajmuje ok. 2,7% powierzchni regionu i obejmuje swoim zasięgiem 9 gmin. Blisko 45% ludności powiatu stanowi ludność zamieszkująca w miastach.

Na terenie powiatu położone jest największe w środkowej Polsce uzdrowisko – Ciechocinek, zajmujące czołowe miejsca w kraju w lecznictwie uzdrowiskowym. Duży potencjał funkcji uzdrowiskowej wzbogacony jest walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi otaczającego obszaru. Północna część powiatu przecięta jest malowniczą doliną Wisły objętą ochroną Natura 2000, odznaczającą się dużym zróżnicowaniem wysokościowym i znacznym udziałem powierzchni leśnych.

W południowej części powiatu koncentrują się obszary o dużej przydatności rolniczej – 83% powierzchni powiatu zajmują użytki rolne (2 miejsce w województwie), które w znacznym stopniu wykorzystywane są pod uprawy sadownicze (produkcja rolnicza typowa dla stref podmiejskich) i zasiew zbóż.

Duże możliwości rozwoju działalności gospodarczej oraz wzrostu potencjału rynku pracy dają tereny przywęzłowe autostrady A1, stanowiące potencjalne miejsca inwestycyjne związane m.in. z logistyką i transportem. Na terenie powiatu aleksandrowskiego zlokalizowano węzeł autostradowy „Ciechocinek”, a bliskość Torunia powoduje, że tereny w sąsiedztwie tego węzła mogą stać się atrakcyjnymi lokalizacjami dla potencjalnych inwestorów.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów umożliwiające określenie działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przezwyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie powiatu w województwie - przebieg głównych tras kolejowych i drogowych, w tym autostrady A1 z węzłem nr 13 „Ciechocinek” • Bliskie położenie i powiązania funkcjonalno-przestrzenne z ośrodkiem centralnym województwa – Toruniem • Uzdrowisko Ciechocinek z cennymi zasobami wód solankowych – największe uzdrowisko nizinne w kraju o wykształconej marce • Korzystne uwarunkowania przyrodnicze i krajobrazowe sprzyjające rozwojowi funkcji turystycznej • Korzystne warunki do rozwoju rolnictwa, w tym produkcji żywności ekologicznej • Planowana realizacja inwestycji o znaczeniu ponadlokalnym – stopnia wodnego na Wiśle 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała dynamika rozwoju uzdrowiska Ciechocinek, w tym szczególnie usług okołouzdrawiskowych (SPA, medycyna estetyczna) • Niekorzystne trendy wskaźników społeczno-gospodarczych (starzenie się społeczeństwa, wysokie uzależnienie mieszkańców od pomocy społecznej) • Niedostateczny rozwój infrastruktury technicznej • Zagrożenie powodziowe rzeki Wisły • Brak wykorzystania Wisły jako drogi wodnej

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU ALEKSANDROWSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Aleksandrowskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Aleksandrowskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Miejska Aleksandrów Kujawski
- Gmina Miejska Ciechocinek
- Gmina Miejska Nieszawa
- Gmina Aleksandrów Kujawski
- Gmina Bądkowo
- Gmina Koneck
- Gmina Raciążek
- Gmina Waganiec
- Gmina Zakrzewo

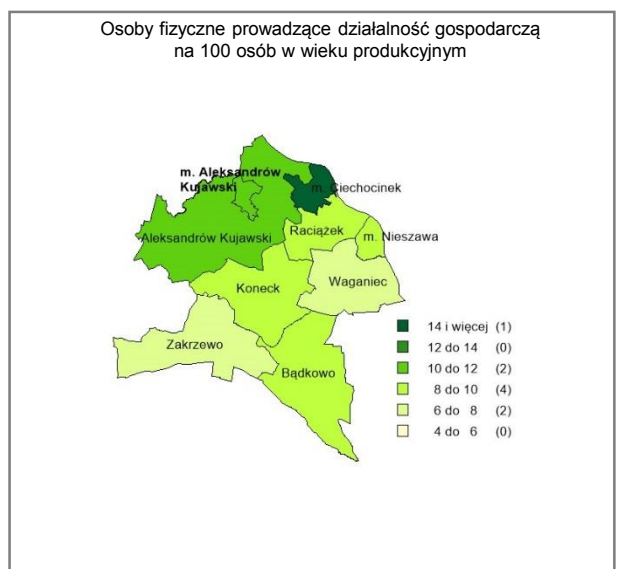
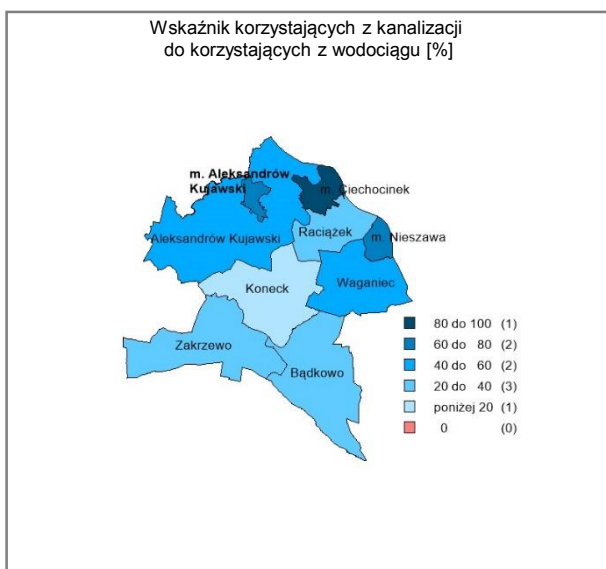
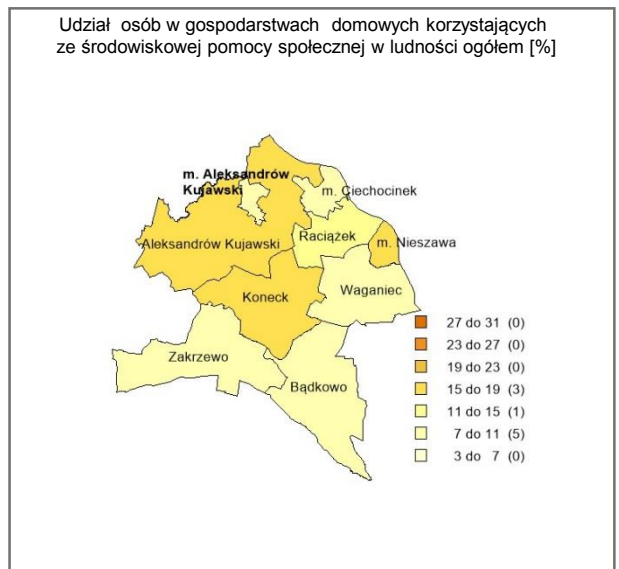
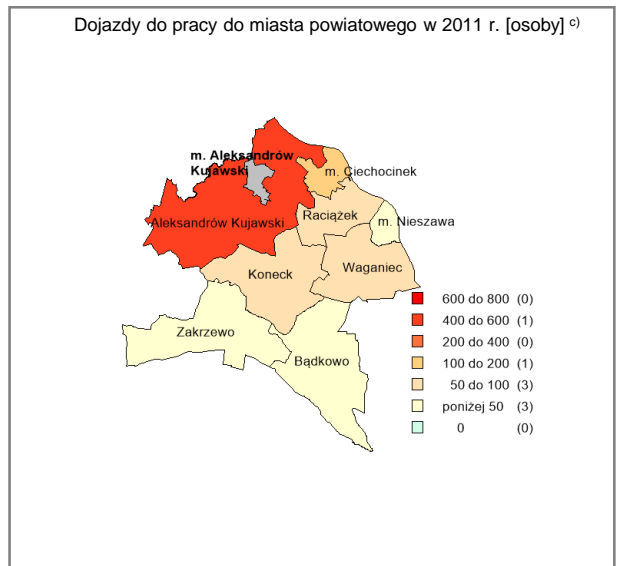
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja	
		Powiat	do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	47 463	1 797 134 (2,6%)	
Ludność [os.]	55 347	2 083 927 (2,7%)	
Ludność na 1 km ² [os.]	117	116 (100,9%)	
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	55,2	40,5 (136,3%)	
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 584,92	1 632,21 (97,1%)	
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:			
- wodociągowej [%]	94,1	95,3 (98,7%)	
- kanalizacyjnej [%]	54,9	69,9 (78,5%)	
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	20,5	31,8 (64,5%)	
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	118,7	81,8 (145,1%)	
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	629,5	519,2 (121,2%)	
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	11,7	8,8 (133,0%)	
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	16,9	12,0 (140,8%)	
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	9,8	7,6 (128,9%)	
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	10,7	9,3 (115,1%)	
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	72,2	72,8 (99,2%)	
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	5	4 (130,0%)	
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	21,8	20,1 (108,5%)	
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	878	931 (94,0%)	
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	10,8	10,9 (99,1%)	

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat brodnicki odznacza się dobrym stanem środowiska przyrodniczego i zróżnicowaną strukturą obszarów chronionych stanowiących o atrakcyjności krajobrazowo-przyrodniczej powiatu. Obszary objęte ochroną prawną zajmujące aż 55,2% powierzchni ogólnej powiatu, koncentrują się w północno-wschodniej jego części oraz wzdłuż rzeki Drwęcy. Wysokie walory przyrodnicze przekładają się na wysokie wskaźniki dotyczące działalności turystycznej - na terenie powiatu występują obszary o jednej z największej, w województwie, liczbie miejsc noclegowych (Zbiczno) oraz o bardzo dużym wskaźniku intensywności ruchu turystycznego (Brzozie). Mimo przyrodniczo – turystycznego charakteru powiatu znajdują się tutaj również obszary o rozwiniętej funkcji rolniczej, co przekłada się na duże pogłowie trzody chlewnej oraz znaczące powierzchnie zasiewów zbóż.

Miasto powiatowe Brodnica jest ośrodkiem o silnej i wciąż rosnącej pozycji gospodarczej (8 miejsce wśród gmin w województwie pod względem liczby podmiotów gospodarczych), oddziałującym na cały powiat. Niestety, podobnie jak w przypadku innych rozwijających się ośrodków, wokół Brodnicy wyraźnie zarysowuje się zjawisko suburbanizacji i rozlewania się zabudowy. W skali powiatu występuje duży kontrast w potencjale społeczno-gospodarczym miasta Brodnicy i gmin o funkcji turystycznej a pozostałymi gminami.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyżczeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Wybitnie wielofunkcyjny charakter umożliwiający dywersyfikację obszarów wzrostu (rolnictwo, przemysł, turystyka, ochrona przyrody) • Bardzo dobry stan rozwoju rolnictwa w zakresie produkcji zwierzęcej i dobry w zakresie produkcji roślinnej, wysokie predyspozycje dla rolnictwa ekologicznego • Dobry stan rozwoju przemysłu (duża produkcja sprzedana, silne i stabilne podmioty) • Silne miasto powiatowe centralnie położone, co ułatwia obsługę ludności całego powiatu • Bardzo dobry stan środowiska przyrodniczego – duży odsetek obszarów chronionych (55% pow. ogółem) 	<ul style="list-style-type: none"> • Duże wewnętrzne zróżnicowanie w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego • Utrudniony dostęp do usług o znaczeniu regionalnym spowodowany niewystarczającymi możliwościami połączeń komunikacyjnych do Torunia i Bydgoszczy dla znacznej części powiatu • Procesy suburbanizacyjne wokół Brodnicy

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU BRODNICKIEGO

- obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Brodnickiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Brodnickiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych :

- Gmina Miejska Brodnica
- Gmina Bartniczka
- Gmina Bobrowo
- Gmina Brodnica
- Gmina Brzozie
- Gmina Górzno
- Gmina Jabłonowo Pomorskie
- Gmina Osiek
- Gmina Świdziebnia
- Gmina Zbiczno

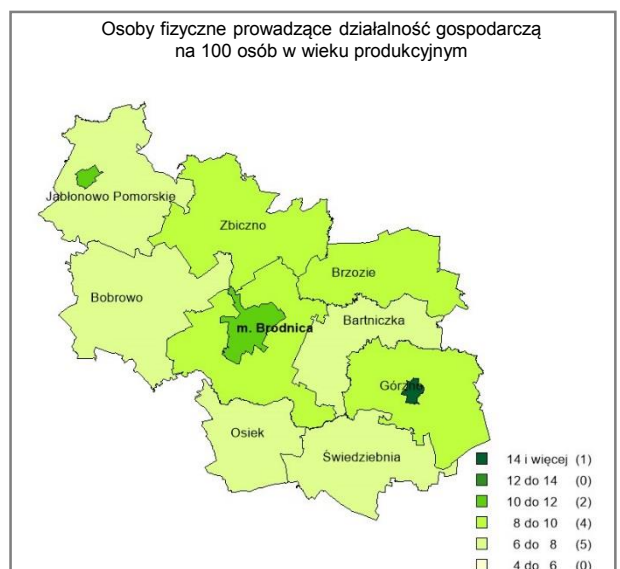
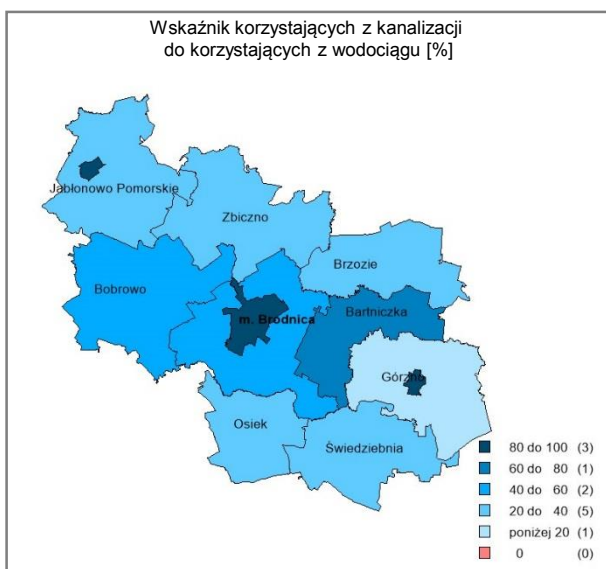
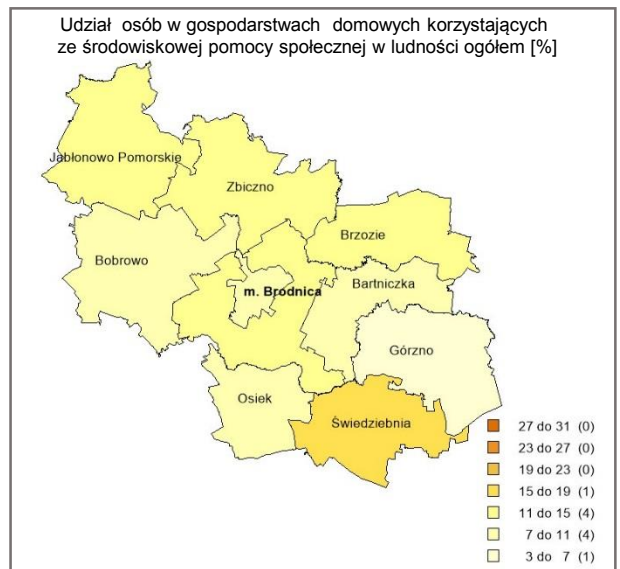
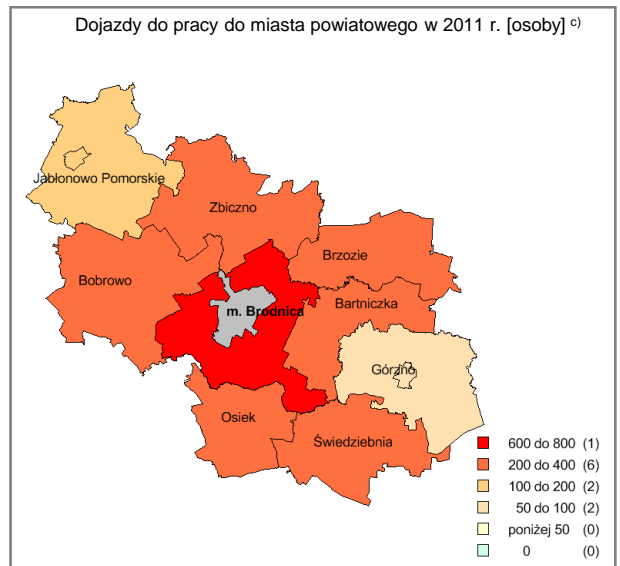
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	103 997	1 797 134 (5,8%)
Ludność [os.]	78 630	2 083 927 (3,8%)
Ludność na 1 km ² [os.]	76	116 (65,5%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	56,9	40,5 (140,5%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 494,56	1 632,21 (91,6%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	94,5	95,3 (99,2%)
- kanalizacyjnej [%]	62,3	69,9 (89,1%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	55,2	31,8 (173,6%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	73,8	81,8 (90,2%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	157,7	519,2 (30,4%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,1	8,8 (114,8%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	9,8	12,0 (81,7%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	6,2	7,6 (81,6%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	8,3	9,3 (89,2%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	62,9	72,8 (86,4%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	5	4 (125,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	22,5	20,1 (111,9%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	759	931 (81,5%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,4	10,9 (86,2%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat chełmiński (obok aleksandrowskiego i wąbrzeskiego) jest jednym z mniejszych obszarowo powiatów województwa. Zajmuje blisko 3% powierzchni regionu i obejmuje 7 gmin, gdzie nieco ponad 61% ludności stanowi ludność wiejska.

Użytki rolne stanowią 82,5% powierzchni całkowitej powiatu, w tym 85,4% to grunty orne. Gmina Papowo Biskupie posiada najwyższy w województwie wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Gminy Kijewo Królewskie, Stolno oraz Lisewo również zajmują czołowe miejsca w województwie pod tym względem. Powiat wyróżnia się w szczególności w uprawie roślin przemysłowych. Ze względu na swoje uwarunkowania fizycznogeograficzne wynikające z występowania gleb wysokich klas bonitacyjnych omawiany obszar charakteryzuje się monofunkcyjnością, a jego rozwój uzależniony jest w znacznej mierze od rolnictwa.

Pewne możliwości dywersyfikacji działalności gospodarczej daje położony w gminie Lisewo węzeł autostrady A1. Powiat jest korzystnie położony w układzie sieci dróg krajowych oraz względem ośrodka wojewódzkiego – Torunia.

Stolica powiatu – miasto Chełmno, położona jest skrajnie w północno-wschodniej części powiatu. Jej peryferyjne położenie stanowi utrudnienie w równomiernej dostępności mieszkańców do usług poziomu powiatowego.

Głównymi uwarunkowaniami decydującymi o potencjale kulturowym powiatu jest długa i bogata historia miasta Chełmna, sięgająca pradziejów i początków Państwa Polskiego. Miasto wyróżnia się świetnie zachowanym średniowiecznym układem urbanistycznym z 7 gotyckimi kościołami, pięknym renesansowym ratuszem oraz niemal nienaruszonym systemem murów miejskich.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Powiat predysponowany do wysokotowarowej produkcji roślinnej (b. duży udział najlepszych gleb) • Bardzo dobra dostępność transportowa do powiatu (wysoka gęstość sieci drogowej) • Bardzo duży potencjał społeczny (stopień rozwoju organizacji pozarządowych, zdawalność matury, liczba klubów sportowych i osób w nich ćwiczących) • Znaczne walory kulturowe, predysponujące do funkcji turystycznej (głównie Chełmno – koncentracja zabytkowych obiektów) – ranga ogólnokrajowa i międzynarodowa • Wisła jako dodatkowy element stwarzający możliwości rozwoju 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrajne położenie stolicy względem powiatu • Powiat wybitnie rolniczy, brak dywersyfikacji źródeł rozwoju – uzależniony w znacznej mierze od rolnictwa • Zbyt mała i wciąż malejąca liczba miejsc noclegowych i postępująca dekapitalizacja bazy turystycznej • Niewykorzystany potencjał rolniczy gleb • Niekorzystne wskaźniki społeczno-gospodarcze gmin wiejskich: <ul style="list-style-type: none"> ➢ niski wskaźnik przedsiębiorczości ➢ wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU CHEŁMIŃSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Chełmińskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Chełmińskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Miejska Chełmno
- Gmina Chełmno
- Gmina Kijewo Królewskie
- Gmina Lisewo
- Gmina Papowo Biskupie
- Gmina Stolno
- Gmina Unisław

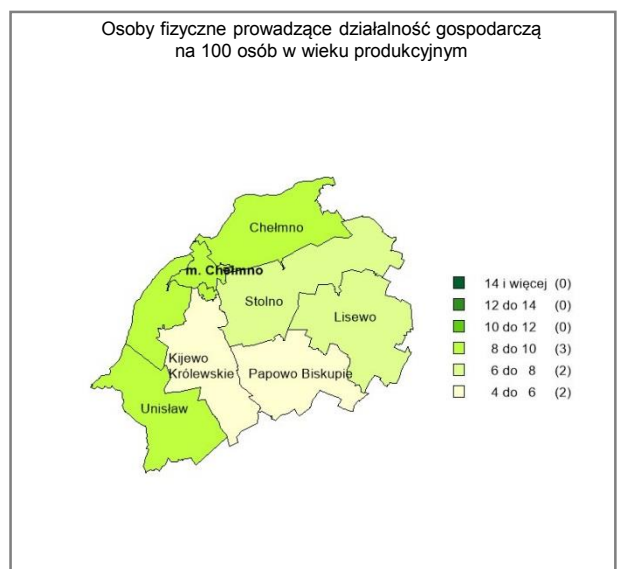
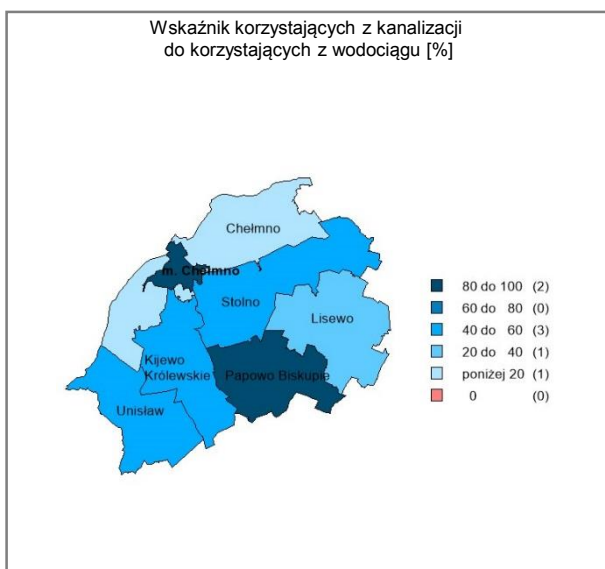
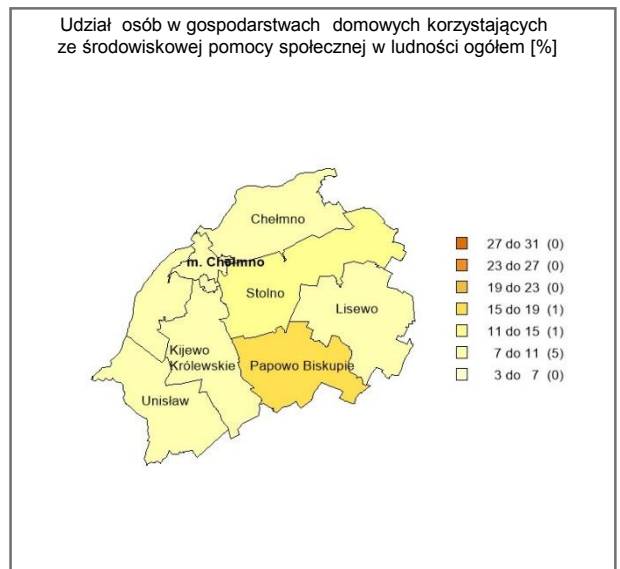
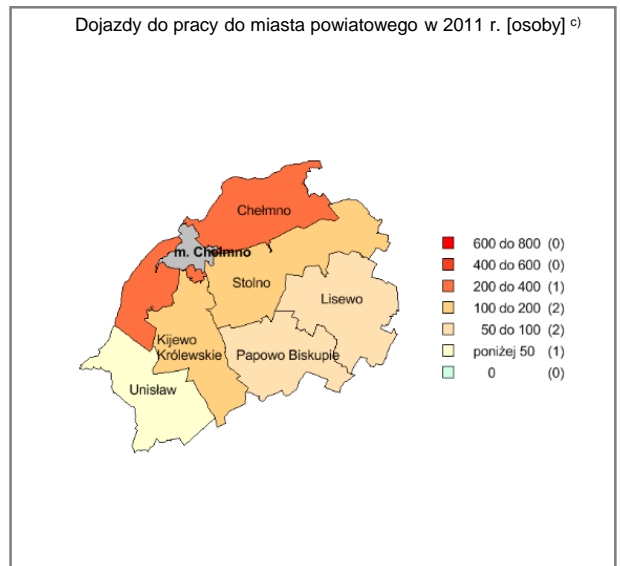
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	52 694	1 797 134 (2,9%)
Ludność [os.]	52 236	2 083 927 (2,5%)
Ludność na 1 km ² [os.]	99	116 (85,3%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	61,7	40,5 (152,3%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 301,90	1 632,21 (79,8%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	98,1	95,3 (102,9%)
- kanalizacyjnej [%]	62,4	69,9 (89,3%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	39,7	31,8 (124,8%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	100,8	81,8 (123,2%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	544,6	519,2 (104,9%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,0	8,8 (113,6%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	15,7	12,0 (130,8%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,5	7,6 (111,8%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	11,0	9,3 (118,3%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	66,8	72,8 (91,8%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	2	4 (50,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	17,7	20,1 (88,1%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	698	931 (75,0%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,0	10,9 (73,4%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat golubsko-dobrzyński jest jednym z mniejszych powiatów ziemskich w województwie. Zajmuje ok. 3,5% powierzchni regionu i obejmuje swoim zasięgiem 6 gmin, a zamieszkująca tu ludność to w ponad 62% ludność wiejska.

Różnorodność powiatu golubsko-dobrzyńskiego wynika z położenia w granicach kilku jednostek fizycznogeograficznych, co daje jednocześnie potencjalne możliwości rozwoju wielu kierunków gospodarki. Wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe związane z doliną rzeki Drwęcy były podstawą wyznaczenia obszarów chronionego krajobrazu oraz rezerwatów przyrody. Pod względem udziału powierzchni obszarów prawnie chronionych powiat znajduje się w czołówce województwa (ponad 43%, 5 miejsce w województwie).

Funkcja rolnicza, dość istotna dla ogólnego potencjału województwa, koncentruje się w północno-zachodniej i południowo-wschodniej części powiatu. Produkcja rolna skupia się głównie na chowie trzody chlewnej oraz uprawie zbóż.

Czynnikiem sprzyjającym i ułatwiającym obsługę obszaru jest centralne położenie miasta powiatowego Golub-Dobrzyń, co pozwala m. in. zapewnić dobrą dostępność do dóbr i usług oferowanych przez miasto powiatowe.

Miasto Golub-Dobrzyń wykazuje dość wysoki poziom rozwoju gospodarczego, dzięki czemu powiat odznacza się korzystnymi wskaźnikami w zakresie produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca czy średniego miesięcznego wynagrodzenia brutto (odpowiednio 2 i 1 miejsce w województwie wśród powiatów ziemskich).

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Korzystne położenie powiatu względem sieci dróg krajowych • Niewielka odległość do ośrodka wojewódzkiego - Torunia oraz centralne położenie stolicy – Golubia Dobrzyńna względem obszaru powiatu • Znaczne walory kulturowe oraz środowiskowe, predysponujące do funkcji turystycznej – ranga ogólnokrajowa i międzynarodowa: Golub-Dobrzyń, Drwęca, Zielone Płuca Polski • Powiat o rolniczym charakterze, o bardzo dużym znaczeniu w produkcji żywności na terenie województwa (głównie chów trzody) • Dobry stan środowiska naturalnego – powiat o bardzo niskim udziale emisji pyłów i gazów 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne wskaźniki przedsiębiorczości gmin wiejskich • Duże wewnętrzne zróżnicowanie w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego (Golub Dobrzyń a reszta powiatu) • Duży spadek wskaźnika przyrostu naturalnego • Załamanie funkcji turystycznej (mała i wciąż szybko malejąca liczba miejsc noclegowych) • Niekorzystna struktura wielkościowa gospodarstw rolnych przy znacznych predyspozycjach do rozwoju rolnictwa wysokotowarowego

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU GOLUBSKO-DOBRZYŃSKIEGO

- obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Golubsko-Dobrzyńskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Miejska Golub–Dobrzyń
- Gmina Ciechocin
- Gmina Golub-Dobrzyń
- Gmina Radomin
- Gmina Zbójno

- Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Golubsko-Dobrzyńskiego
- gmina wchodząca w skład ZIT wojewódzkiego

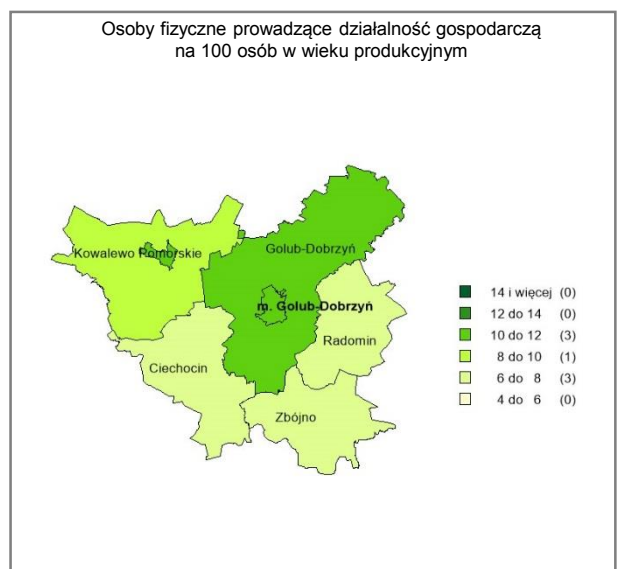
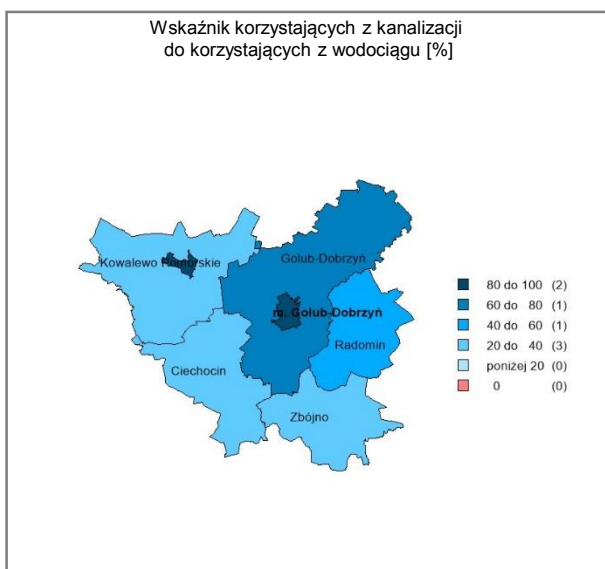
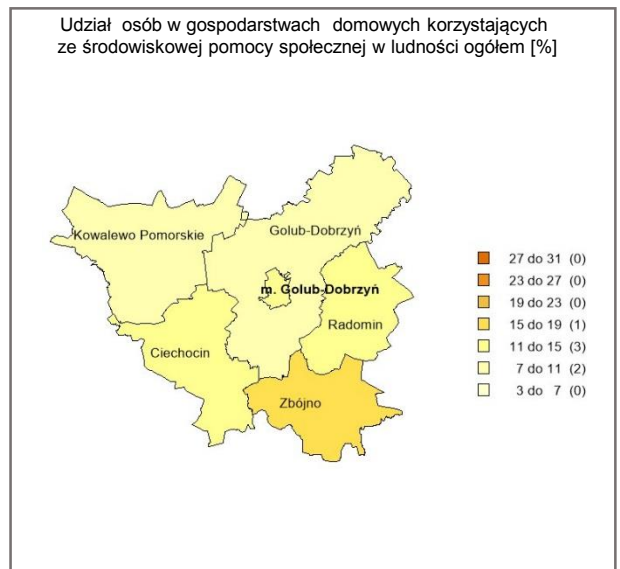
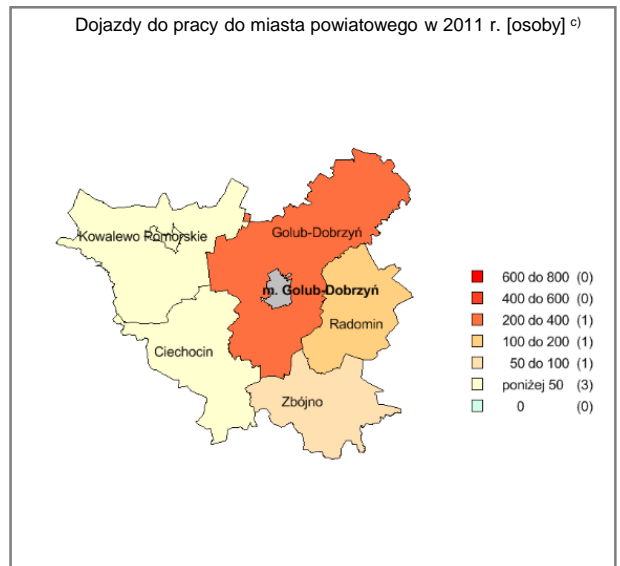
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	61 285	1 797 134 (3,4%)
Ludność [os.]	45 250	2 083 927 (2,2%)
Ludność na 1 km ² [os.]	74	116 (63,8%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	62,3	40,5 (153,8%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 434,83	1 632,21 (87,9%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	96,2	95,3 (100,9%)
- kanalizacyjnej [%]	59,5	69,9 (85,1%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]		
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	73,0	81,8 (89,2%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	571,0	519,2 (110,0%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]		
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	13,5	12,0 (112,5%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	11,6	9,3 (124,7%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]		
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	15,0	20,1 (74,6%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,5	10,9 (87,2%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat						ORSG
		Gmina Miejska Golub Dobrzyń	Gmina Ciechocin	Gmina Golub-Dobrzyń	Gmina Radomin	Gmina Zbójno	
Powierzchnia [ha]	61 285	750	10 123	19 779	8 081	8 432	47 165
Ludność [os.]	45 250	12 839	4 023	8 635	3 872	4 359	33 728
Ludność na 1 km ² [os.]	74	1605	40	44	48	52	71
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	62,3	0,0	100,0	100,0	100,0	100,0	61,9
Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 434,83	1 714,80	1 361,54	1 180,01	1 183,49	1 155,05	1 402,41
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:							
- wodociągowej [%]	96,2	95,2	91,4	99,7	94,9	96,5	96,0
- kanalizacyjnej [%]	59,5	94,3	23,6	69,3	43,1	26,8	64,9
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	43,2	88,0	57,5	52,9	25,8	68,3	52,6
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	571,0	3 500,0	505,0	651,5	0,0	0,0	440,7
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	11,2	12,2	12,6	10,2	11,4	16,5	12,2
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,8	10,3	7,2	8,2	8,5	11,2	9,3
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	11,6	13,1	9,9	11,9	11,0	13,8	12,3
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	64,4	74,6	58,4	56,4	56,0	60,2	64,5
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4	2	1	5	5	3
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	15,0	16,3	12,3	17,0	17,3	13,2	15,2
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	786	966	512	787	633	635	785
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,5	11,2	6,1	10,1	7,5	7,8	9,5

a) Dane za 2016 r.

Powiat grudziądzki charakteryzuje się najwyższym w województwie udziałem ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności powiatu - 86,6% oraz bardzo małą gęstością zaludnienia (55 os/ km²). Jest to drugi pod względem najmniejszej liczby ludności powiat w województwie (40 364 osób co stanowi zaledwie 1,9% ludności województwa).

Powiat cechuje się znacznym potencjałem rolnictwa opartym na kompleksach gleb wysokich klas bonitacyjnych. Gminy powiatu charakteryzują się jednymi z najwyższych wskaźników rolniczej przestrzeni produkcyjnej w województwie, a wśród produkcji rolnej wyróżnia się uprawa roślin przemysłowych i zbóż.

W powiecie grudziądzkim występują złożone problemy społeczno-gospodarcze, wynikające przede wszystkim z niskiego poziomu rozwoju społecznego (mała aktywność społeczna) i niekorzystnych procesów demograficznych (zagrożenie depopulacją), przekładające się na niekorzystną sytuację na rynku pracy (długotrwałe bezrobocie) i niską jakość życia mieszkańców (wysoki udział korzystających z pomocy społecznej).

Zlokalizowany w południowej części powiatu, przy granicy z miastem Grudziądz węzeł autostrady A1 daje możliwości rozwoju i dywersyfikacji działalności gospodarczej. Tereny otaczające węzły autostradowe to potencjalne obszary inwestycyjne związane m.in. z logistyką i transportem. Dzięki temu powiat grudziądzki zwiększa swoją atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów.

Na terenie powiatu występują wody geotermalne o bardzo bogatych zasobach, umożliwiających rozwój działalności leczniczej.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Duży potencjał rolniczy – predyspozycje do wysokotowarowej produkcji rolnej (b. duży udział gleb najlepszych klas, wysoki udział w produkcji roślinnej województwa) • Duże możliwości rozwoju systemów energetycznych opartych na biomasie, związanych z działalnością rolniczą • Bardzo dobra dostępność transportowa do powiatu (wysoka gęstość sieci drogowej) • Potencjał uzdrowiskowy i geotermalny Maruszy 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak dywersyfikacji źródeł rozwoju (uzależnienie od rolnictwa) • Początki procesów suburbanizacyjnych wokół Grudziądza • Niekorzystne wskaźniki społeczno-gospodarcze: <ul style="list-style-type: none"> ➤ niska przedsiębiorczość, ➤ wysokie długotrwałe bezrobocie, ➤ duże obciążenie system pomocy społecznej, ➤ niska aktywność ekonomiczna ludności

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU GRUDZIĄDZKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Grudziądzkiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Łasin
- Gmina Świecie nad Osą

- Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Grudziądzkiego
- gminy wchodzące w skład OSI regionalnego

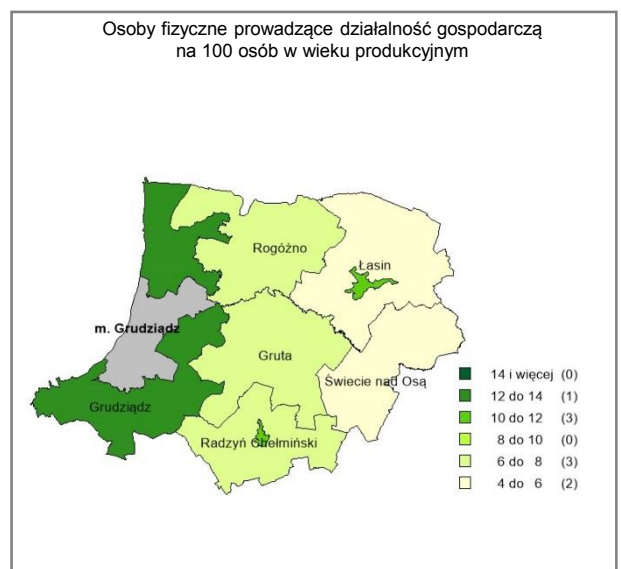
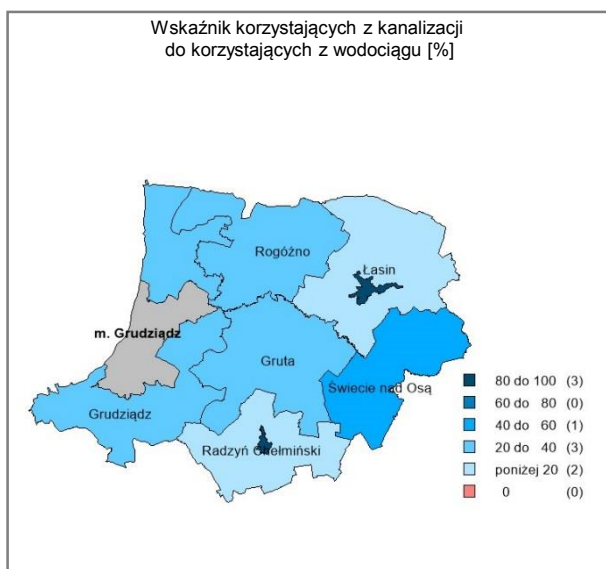
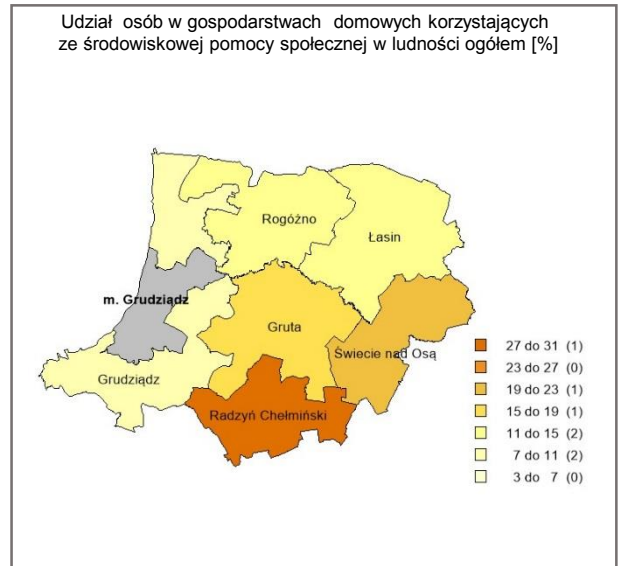
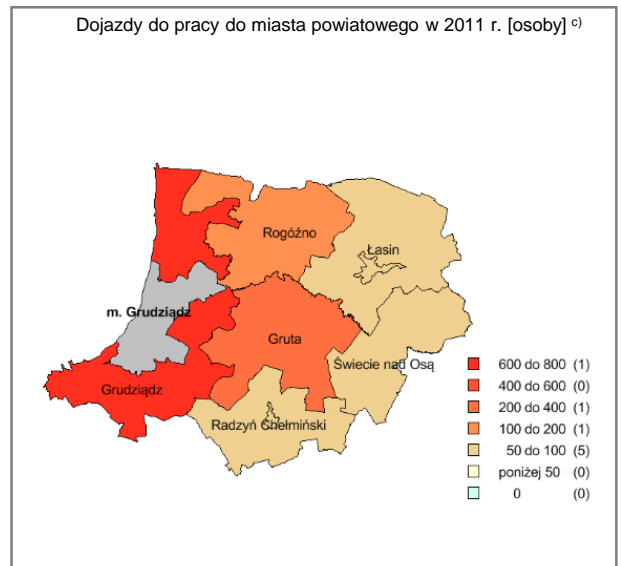
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	72 776	1 797 134 (4,0%)
Ludność [os.]	40 364	2 083 927 (1,9%)
Ludność na 1 km ² [os.]	55	116 (47,4%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	87,1	40,5 (215,1%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 788,00	1 632,21 (109,5%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	92,8	95,3 (97,4%)
- kanalizacyjnej [%]	39,2	69,9 (56,1%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	33,4	31,8 (105,0%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	93,4	81,8 (114,2%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	158,0	519,2 (30,4%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	15,0	8,8 (170,5%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	16,5	12,0 (137,5%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	9,4	7,6 (123,7%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,1	9,3 (130,1%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	51,1	72,8 (70,2%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	20,3	20,1 (101,0%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	728	931 (78,2%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,0	10,9 (82,6%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Gmina Łasin	Gmina Świecie nad Osą	ORSG
Powierzchnia [ha]	72 776	13 655	9 475	23 130
Ludność [os.]	40 364	8 074	4 307	12 381
Ludność na 1 km ² [os.]	55	59	45	53
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	87,1	58,5	100,0	73,0
Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 788,00	1 600,43	1 446,50	1 546,88
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:				
- wodociągowej [%]	92,8	88,0	99,2	91,9
- kanalizacyjnej [%]	39,2	47,4	52,8	49,3
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	33,4	24,6	30,3	26,9
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	158,0	299,3	0,0	176,7
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	15,0	11,2	22,8	15,3
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	9,4	10,2	12,3	10,9
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,1	12,9	17,2	14,4
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	51,1	59,4	57,1	58,6
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	4	6	5	6
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	20,3	27,4	29,8	28,2
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	728	686	404	588
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,0	7,5	4,8	6,5

a) Dane za 2016 r.

Powiat inowrocławski jest jednym z największych, pod względem powierzchni, powiatów województwa, z największą liczbą ludności wśród powiatów ziemskich. Inowrocław jest 5, co do wielkości, miastem regionu (blisko 74 000 mieszkańców co stanowi ponad 45% ludności całego powiatu inowrocławskiego), cechującym się najwyższą wśród miast województwa gęstością zaludnienia wynoszącą 2 465 osób/km². Powiat charakteryzuje się dużym potencjałem społecznym i gospodarczym oraz wielofunkcyjnością.

Rozwiniętą funkcję przemysłową (przemysł chemiczny, wydobywczy) skupia miasto Inowrocław oraz jego najbliższe sąsiedztwo. Do najważniejszych zakładów zalicza się m.in.: należące do Grupy Kapitałowej Ciech Inowrocławskie Zakłady Chemiczne Soda – Mątwy oraz należące do Grupy Orlen Inowrocławskie Kopalnie Soli „Solino”. Wydobycie soli kamiennej w województwie stanowi ponad 78% eksploatacji w kraju. Intensywny rozwój przemysłu wpływa na osiąganie wysokich wskaźników gospodarczych, m.in. w wielkości produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca - 3 miejsce wśród powiatów ziemskich. Powiat cechuje się również silnie rozwiniętą funkcją uzdrowską – miasto Inowrocław jest drugim co do wielkości uzdrowskiem w regionie. W ciągu roku w inowrocławskim uzdrowsku leczy się ponad 30 000 osób.

Obszar powiatu stanowi zaplecze dla dobrze rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego skupionego w szczególności w Inowrocławiu, Kruszwicy oraz w gminie Gniewkowo i Dąbrowa Biskupia. Na obszarach wiejskich występują znaczne powierzchniowo kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych, w tym m.in. czarnych ziem, a gospodarstwa rolne pod względem wielkości należą do jednych z największych w regionie. Wpływa to na osiąganie najwyższych wartości wskaźników we wszystkich rodzajach produkcji rolnej: powierzchnia upraw zbóż, roślin przemysłowych, warzyw gruntowych, trzody chlewnej itd. Powiat dominuje zarówno pod względem powierzchni bezwzględnych upraw, jak i pod względem wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. Tym samym posiada największy potencjał produkcji rolnej w województwie.

Z rozwiniętą działalnością rolniczą związany jest Instytut Zootechniki w Kołudzie Wielkiej, który jest wyłącznym hodowcą gęsi Białych Kołudzkich, gatunku dominującego w krajowym chowie tego ptactwa.

Intensywna działalność przemysłowa w okolicach Inowrocławia oraz wysokotowarowa produkcja rolna na rozległych terenach Równiny Inowrocławskiej spowodowały silne przekształcenia antropogeniczne krajobrazu - tylko ok. 10% powierzchni powiatu zajmują obszary chronione (w tym niewielkie powierzchnie lasów).

Romańska Kolegiata św. Piotra i Pawła oraz tzw. Mysia Wieża, będąca pozostałością po zamku późnogotyckim w Kruszwicy, stanowią istotne elementy krajobrazu kulturowego związanego z początkami Państwa Polskiego. Z tego względu obiekty zabytkowe z powiatu inowrocławskiego znajdują się na Szlaku Piastowskim, który jest jedną z bardziej znanych tras turystycznych w Polsce. Na terenie powiatu został ponadto utworzony Park kulturowy – Kalwaria Pakoska.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przezwyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • duże zainteresowanie inwestorów zagranicznych (powiat skupia 6% ogółu podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego w woj.) • uzdrowsko w Inowrocławiu jako jedno z największych i najbardziej znanych w kraju • dośrodkowy układ komunikacyjny • gleby wysokiej jakości – największy producent żywności w woj. (wysokotowarowe rolnictwo, warzywnictwo) • obecność wysokospecjalistycznych produktów turystycznych (Pakość, Kruszwica, Jezioro Gopto) • możliwość zagospodarowania Zbiornika Pakoskiego • korzystne położenie wobec siedzib województwa • dobra dostępność w transporcie kolejowym • teren silnie zurbanizowany – dobra dostępność do mediów • dziedzictwo kulturowe (Kruszwica) 	<ul style="list-style-type: none"> • deficyt wody dla rolnictwa jako zagrożenie dla w pełni efektywnej gospodarki rolnej • wysokie długotrwałe bezrobocie • wysokie wskaźniki zanieczyszczeń na tle innych powiatów • niekorzystna prognoza demograficzna dla miasta Inowrocław

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU INOWROCŁAWSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Inowrocławskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Inowrocławskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Dąbrowa Biskupia
- Gmina Gniewkowo
- Gmina Janikowo
- Gmina Kruszwica
- Gmina Pakość
- Gmina Rojewo
- Gmina Złotniki Kujawskie

Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Inowrocławskiego
 gminy wchodzące w skład OSI subregionalnego

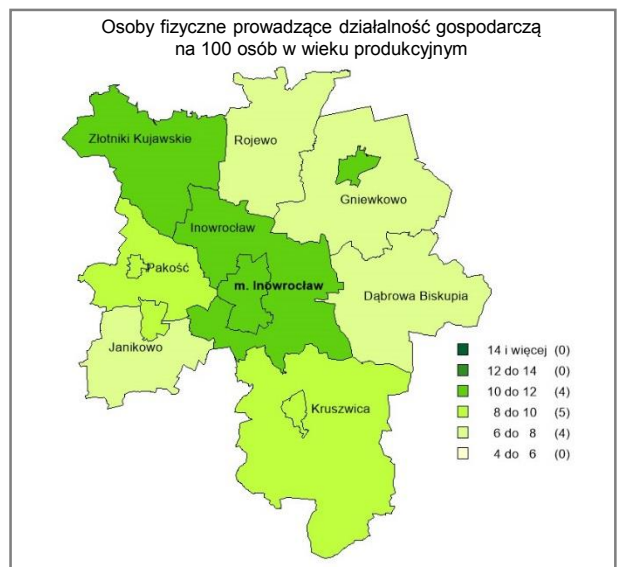
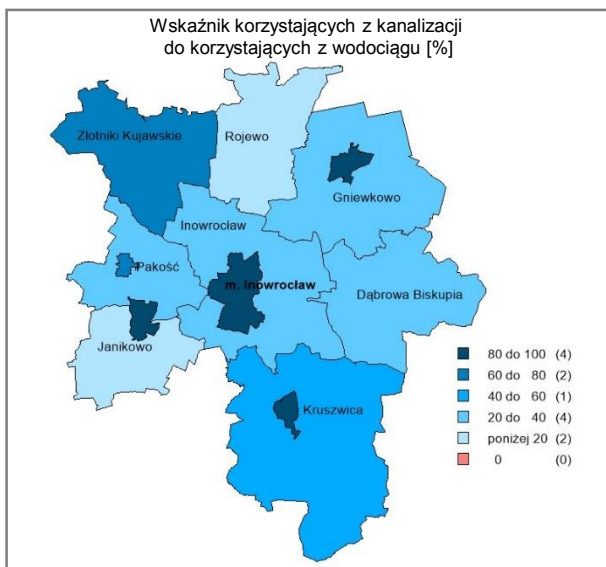
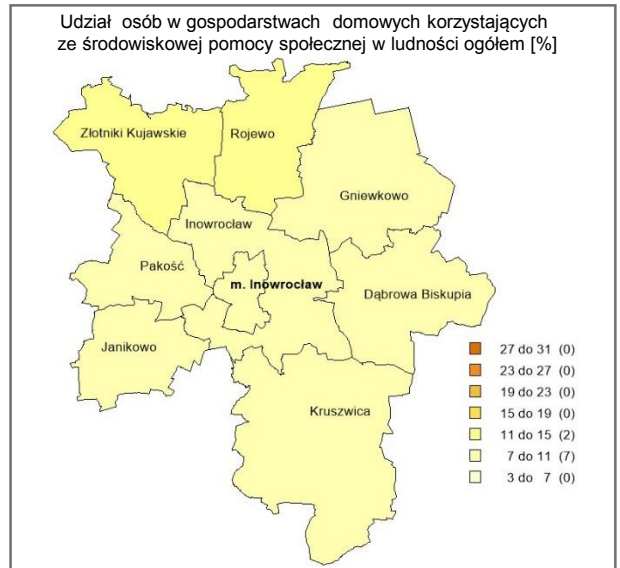
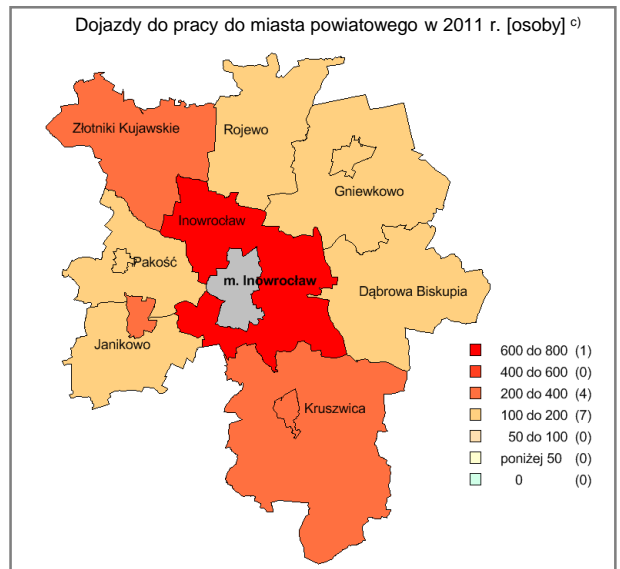
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	122 518	1 797 134 (6,8%)
Ludność [os.]	162 011	2 083 927 (7,8%)
Ludność na 1 km ² [os.]	132	116 (113,8%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	35,3	40,5 (87,2%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 899,65	1 632,21 (116,4%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	98,7	95,3 (103,6%)
- kanalizacyjnej [%]	71,1	69,9 (101,7%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	10,5	31,8 (33,0%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	78,9	81,8 (96,5%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	431,8	519,2 (83,2%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	8,6	8,8 (97,7%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	16,9	12,0 (140,8%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	10,2	7,6 (134,2%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,4	9,3 (133,3%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	74,4	72,8 (102,2%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	18,1	20,1 (90,0%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	820	931 (88,0%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,8	10,9 (89,9%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat								ORSG
		Gmina Dąbrowa Biskupia	Gmina Gniewkowo	Gmina Janikowo	Gmina Kruszwica	Gmina Pakość	Gmina Rojewo	Gmina Złotniki Kujawskie	
Powierzchnia [ha]	122 518	14 728	17 972	9 195	26 241	8 646	11 976	13 553	102 311
Ludność [os.]	162 011	5 140	14 576	13 314	19 593	9 850	4 727	9 196	76 396
Ludność na 1 km ² [os.]	132	35	81	145	75	115	39	68	75
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	35,3	100,0	50,8	33,2	54,1	41,6	100,0	100,0	59,7
Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 899,65	1 405,91	1 513,14	2 097,80	1 719,70	1 774,83	1 419,51	1 173,00	1 647,80
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:									
- wodociągowej [%]	98,7	99,7	99,9	99,9	99,9	90,6	100,0	99,9	98,7
- kanalizacyjnej [%]	71,1	26,0	61,8	72,1	73,2	45,9	18,9	70,7	60,5
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	10,5	11,5	23,1	0,0	25,4	0,1	2,1	0,1	12,5
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	431,8	0,0	850,0	250,0	137,4	441,9	0,0	110,3	259,0
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	8,6	10,3	9,0	7,7	7,4	10,8	11,5	11,0	9,1
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	10,2	11,0	10,6	9,0	10,7	11,1	11,1	10,7	10,5
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,4	13,0	12,3	12,4	13,6	14,5	13,7	12,5	13,1
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	74,4	56,4	71,2	82,9	75,0	59,3	38,1	71,7	69,5
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	6	3	4	3	1	4	3	3
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	18,1	15,2	13,0	14,1	11,0	32,9	11,7	11,0	13,3
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	820	578	714	682	709	817	586	811	617
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,8	6,7	8,4	7,7	8,5	9,4	7,1	10,4	8,5

a) Dane za 2016 r.

Różnorodność powiatu lipnowskiego wynikająca z położenia w granicach dwóch jednostek fizycznogeograficznych daje potencjalne możliwości rozwoju wielu kierunków gospodarki. Obok potencjału rolnictwa w północno-zachodniej i południowej części powiatu, występują również wysokie walory przyrodnicze ujęte w granice obszarów chronionego krajobrazu, skoncentrowane w zachodniej części powiatu i związane z doliną Wisły. Drugim obszarem o wysokich walorach krajobrazowych jest rejon jezior Skępskich przy granicy z województwem mazowieckim.

Gminy powiatu lipnowskiego nie cechują się wysokimi wartościami wskaźnika jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej, jednak dość duże bezwzględne powierzchnie upraw powodują, że znaczenie powiatu dla potencjału rolniczego regionu jest znaczące, szczególnie w uprawie zbóż.

Zewnętrzna dostępność transportowa powiatu zapewniona jest przez dość równomiernie rozmieszczoną sieć dróg krajowych i wojewódzkich. Powiat cechują ponadto dogodne połączenia z Toruniem, Płockiem i Warszawą. Natomiast wewnętrzna spójność powiatu za sprawą małej gęstości sieci drogowej jest stosunkowo niska.

W powiecie lipnowskim występują złożone problemy społeczno-gospodarcze, wynikające przede wszystkim z niskiego poziomu rozwoju społecznego (mała aktywność społeczna) i niekorzystnych procesów demograficznych (zagrożenie depopulacją), przekładające się na niekorzystną sytuację na rynku pracy (najwyższe w skali regionu bezrobocie, wysokie uzależnienie od rolnictwa powodowane ograniczonymi możliwościami podjęcia pracy poza rolnictwem) i niską jakość życia mieszkańców (niski poziom dochodów oraz wysoki udział osób korzystających z pomocy społecznej).

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyższeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Zbiornik Włocławski - potencjalna marka rozwoju powiatu i całego województwa • Predyspozycje do rozwoju turystyki pobytowej i kwalifikowanej w oparciu o wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe (jeziora, Zbiornik Włocławski, Zielone Płuca Polski, drumliny zbójeńskie, sanktuarium Matki Boskiej Skępskiej) • Centralne położenie Lipna, ułatwiające obsługę ludności całego powiatu • Predyspozycje do produkcji żywności wysokiej jakości (rynkı zbytu dużych miast: Włocławek, Płock) • Wyspecjalizowana produkcja sadowniczo-ogrodnicza • Baza szkolnictwa zawodowego (Zespół Szkół w Skępem) 	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjne położenie powiatu w województwie – bliskość ośrodka regionalnego województwa mazowieckiego - miasta Płock • Jako jedyny powiat z województwa wskazany w KPZK jako obszar o niskim poziomie rozwoju i słabej dostępności do usług • Słaba dostępność w relacjach wewnętrznych (niska gęstość sieci drogowej) • Trwale niekorzystne wskaźniki społeczno – gospodarcze (mierzone poziomem bezrobocia, w tym bezrobotnych kobiet, poziomem przedsiębiorczości i ubóstwa) • Niski stan rozwoju przemysłu (bardzo mała produkcja sprzedana przemysłu) • Niski stan rozwoju infrastruktury technicznej (sieci wodociągowej i kanalizacyjnej)

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU LIPNOWSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Lipnowskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Lipnowskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Miejska Lipno
- Gmina Bobrowniki
- Gmina Chrostkowo
- Gmina Dobrzyń nad Wisłą
- Gmina Kikół
- Gmina Lipno
- Gmina Skępe
- Gmina Tłuchowo
- Gmina Wielgie

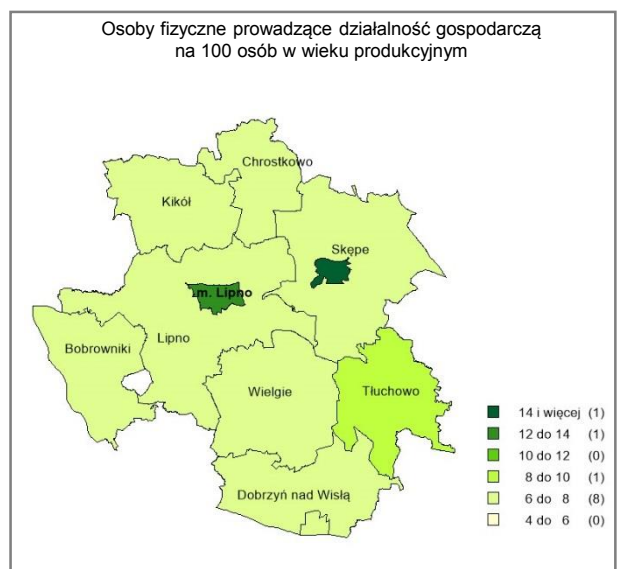
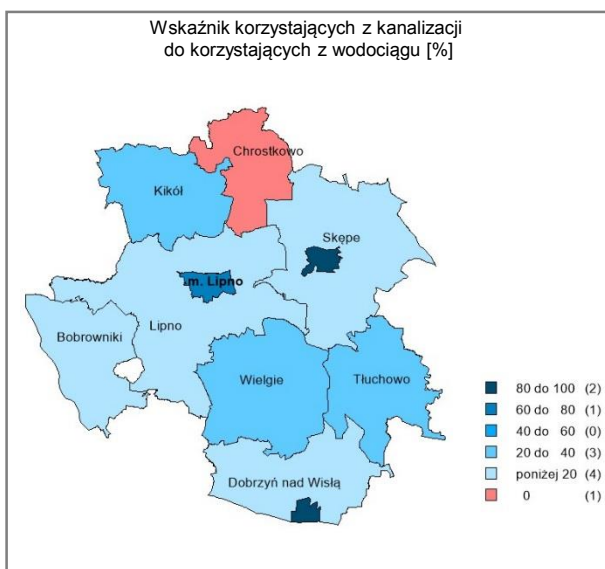
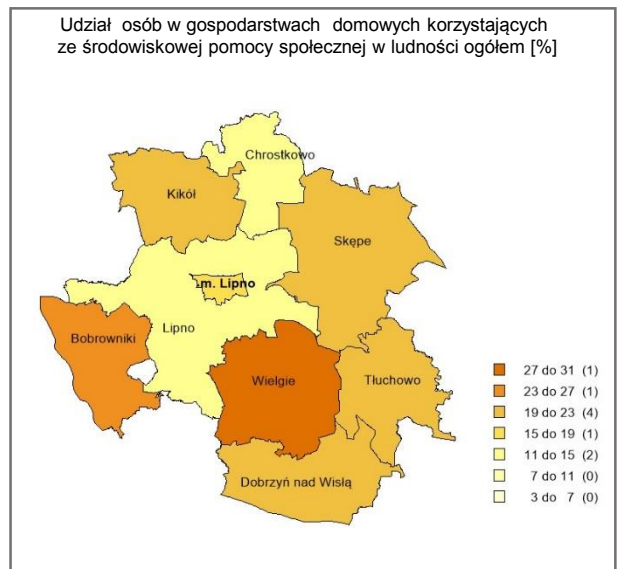
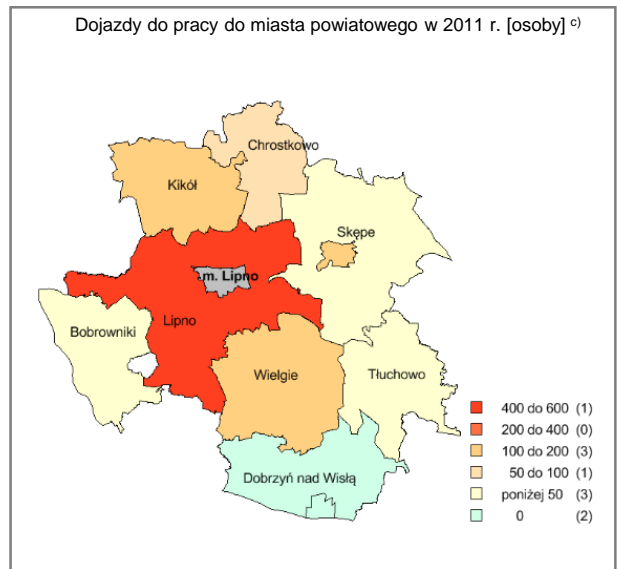
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	101 574	1 797 134 (5,7%)
Ludność [os.]	66 575	2 083 927 (3,2%)
Ludność na 1 km ² [os.]	66	116 (56,9%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	69,3	40,5 (171,1%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 258,00	1 632,21 (77,1%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	95,5	95,3 (100,2%)
- kanalizacyjnej [%]	35,4	69,9 (50,6%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]		
	27,2	31,8 (85,5%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]		
	67,3	81,8 (82,3%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]		
	4,9	519,2 (0,9%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]		
	19,7	8,8 (223,9%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]		
	21,7	12,0 (180,8%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]		
	12,8	7,6 (168,4%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]		
	16,0	9,3 (172,0%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]		
	62,0	72,8 (85,2%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]		
	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach		
	18,8	20,1 (93,5%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności		
	724	931 (77,8%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym		
	8,8	10,9 (80,7%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat mogileński jest jednym z mniejszych powiatów ziemskich w województwie. W jego granicach funkcjonują tylko 4 gminy, z czego 2 to gminy miejsko-wiejskie.

Wschodnia część powiatu posiada wysokie walory przyrodnicze związane m.in. z jeziorem Gopło (rezerwat przyrody, park krajobrazowy, obszary Natura 2000), wobec czego na całym obszarze Przyjezierza rozwinęła się funkcja turystyczna. Północna część powiatu ma charakter bardziej rolniczy, a rolnictwo koncentruje się na uprawie zbóż i roślin przemysłowych zajmujących znaczne procentowo powierzchnie powiatu. Wydajność produkcji jest wysoka, o czym świadczą dobre wskaźniki z nią związane.

Powiat mogileński położony jest w sąsiedztwie terenów silnie uprzemysłowionych (rejon Piechcina, Inowrocławia) stanowiących potencjalne zagrożenie dla środowiska przyrodniczego powiatu mogileńskiego (emisja zanieczyszczeń pyłowych i gazowych).

Na terenie powiatu funkcjonują obiekty pełniące ważne funkcje specjalistyczne i strategiczne o znaczeniu krajowym, związane z magazynowaniem gazu i eksploatacją soli kamiennej. Należą do nich Inowrocławskie Kopalnie Soli „Solino” S.A. (Kopalnia Soli „Mogilno” w okolicach miejscowości Przyjma i Huta Palędzka). Na terenie powiatu znajduje się również Kawernowy Podziemny Magazyn Gazu. Rozwinięta gazowa sieć przesyłowa umożliwiła łatwą dostępność mieszkańców do sieci gazowej (ludność korzystająca z sieci gazowej: 2 miejsce w województwie wśród powiatów ziemskich).

Zachowane kościoły w Strzelnie i Mogilnie należą do cennego dziedzictwa kultury romańskiej. Zabytki te wpisują się w krajobraz kulturowy związany z początkami Państwa Polskiego. Z tego względu obiekty zabytkowe powiatu znajdują się na Szlaku Piastowskim, który jest jedną z bardziej znanych tras turystycznych w Polsce.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyższeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Dobra dostępność w sieciach transportowych • Dwa miasta pełniące zadania powiatowe (Mogilno, Strzelno) • Wysoka jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej; wysoki potencjał rolnictwa • Turystyka pobytowa w Przyjezierzu (nad Jeziorem Ostrowskim, Gopło) • Dobre wyposażenie w media sieciowe (największy wśród powiatów udział ludności obsługiwanej przez sieć wodociągową, drugie miejsce pod względem dostępności do gazu sieciowego) 	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjne położenie w stosunku do stolic województwa pomimo przebiegu przez teren powiatu linii komunikacyjnych wysokich rang (problem w dostępności funkcji o znaczeniu regionalnym) • Dezintegracja przestrzenna (brak spójności wewnętrznej powiatu) • Mała liczba mieszkańców • Deficyt wody dla rolnictwa jako zagrożenie dla w pełni efektywnej gospodarki rolnej • Potencjalne zagrożenie – podjęcie eksploatacji węgla brunatnego w sąsiedztwie powiatu

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU MOGILEŃSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Mogileńskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Mogileńskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Dąbrowa
- Gmina Jeziora Wielkie
- Gmina Mogilno
- Gmina Strzelno

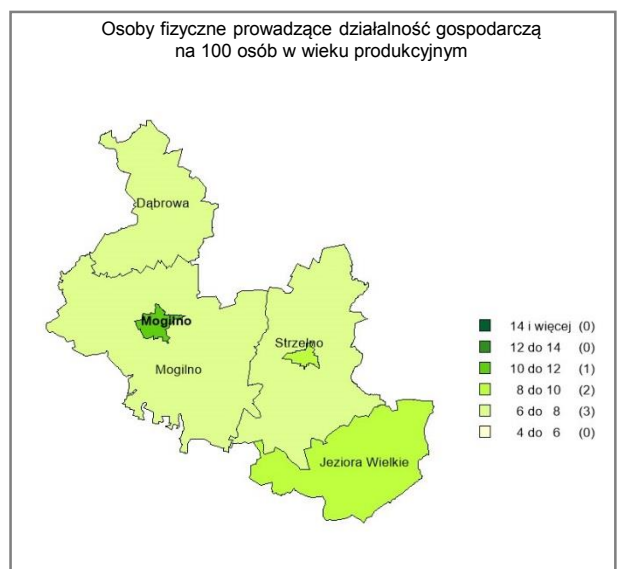
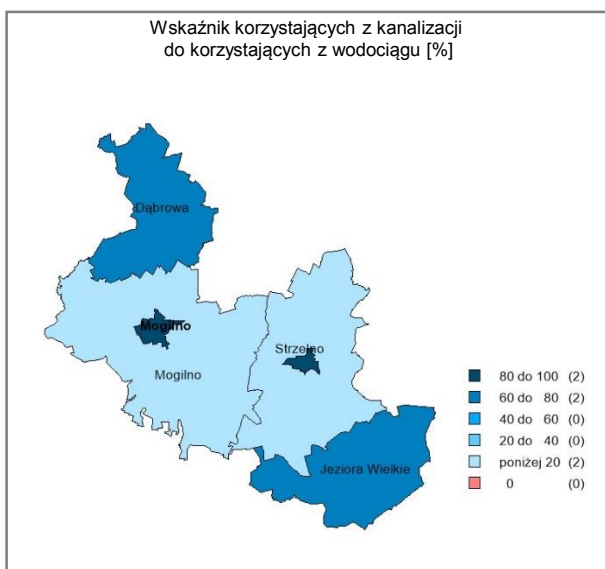
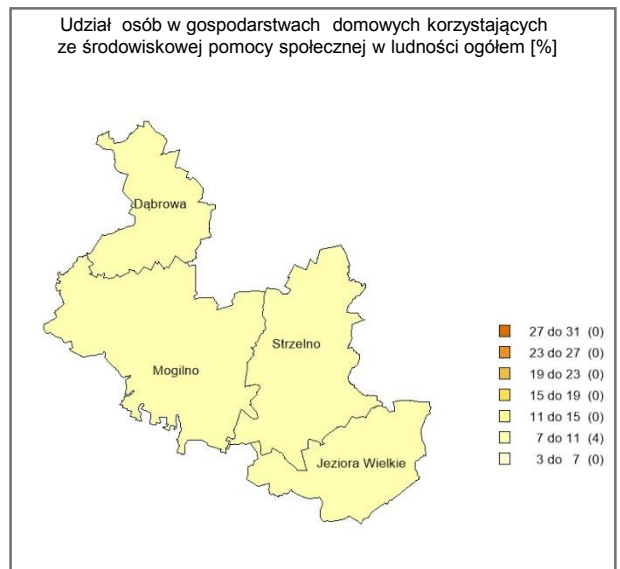
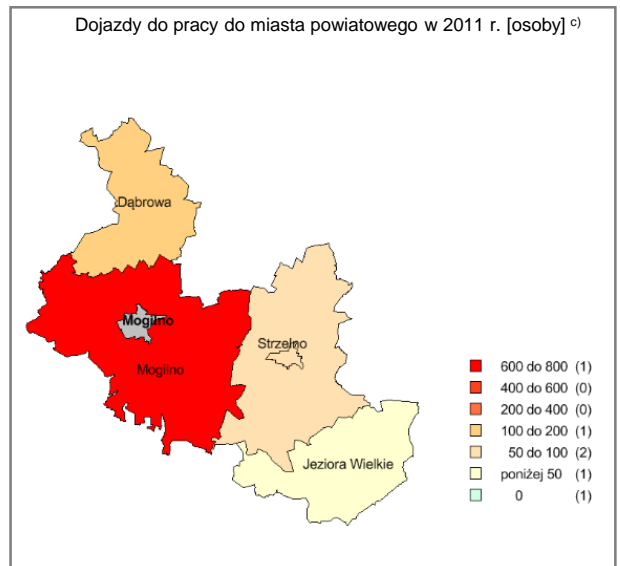
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	67 512	1 797 134 (3,8%)
Ludność [os.]	46 197	2 083 927 (2,2%)
Ludność na 1 km ² [os.]	68	116 (58,6%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	61,3	40,5 (151,4%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 619,39	1 632,21 (99,2%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	99,5	95,3 (104,4%)
- kanalizacyjnej [%]	57,9	69,9 (82,8%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	14,5	31,8 (45,6%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	101,1	81,8 (123,6%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	118,5	519,2 (22,8%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	9,0	8,8 (102,3%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	13,9	12,0 (115,8%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,2	7,6 (107,9%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	11,3	9,3 (121,5%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	74,8	72,8 (102,7%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	20,9	20,1 (104,0%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	726	931 (78,0%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,7	10,9 (79,8%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat nakielski obejmuje tylko 5 gmin, z czego 4 to gminy miejsko-wiejskie. Miejski charakter powiatu potwierdza jeden z mniejszych w województwie udział ludności wiejskiej (nieco ponad 55%) oraz stosunkowo duża, na tle innych powiatów ziemskich, liczba ludności oraz gęstość zaludnienia (odpowiednio 5 i 6 miejsce w województwie).

Specyfiką powiatu jest jego różnorodność fizycznogeograficzna, funkcjonalna i kulturowa. W granicach administracyjnych można wyróżnić aż 5 mezoregionów.

Pod względem kulturowym wyrażającym się w m.in. w tradycjach i zwyczajach ludowych można wyodrębnić: część północną „krajęńską” – Mrocza, Nakło, Sadki oraz część południową „pałucką” – Kcynia. Silnie zakorzenione tradycje sprawiają, iż powiat odznacza się stosunkowo wysoką lokalną aktywnością społeczną mieszkańców.

Zróżnicowanie funkcjonalne wyraża się m.in. w silnym oddziaływaniu Bydgoszczy, które powoduje podmiejski charakter osadnictwa w gminie Szubin i częściowo w gminie Nakło.

W północnej i południowej części powiatu nakielskiego występują zwarte kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych, pozwalające na rozwój wysokotowarowego rolnictwa. Gminy Mrocza i Kcynia cechują się wysokim udziałem w województwie dużych gospodarstw rolnych – powyżej 15 ha. Znaczące w skali regionu są duże powierzchnie upraw zbóż i roślin przemysłowych.

Miasto Nakło nad Notecią w SOR uznane zostało za miasto średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, co było wynikiem m.in.: spadku liczby ludności, starzeniem się populacji, niedopasowaniem podaży do popytu na rynku pracy, osłabieniem bazy ekonomiczno-budżetowej samorządów oraz niewystarczającą dostępnością transportową.

Środkowa i południowa część powiatu objęta jest obszarami ochrony przyrody, które położone są wzdłuż Doliny Noteci (Natura 2000, rezerваты, obszar chronionego krajobrazu).

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyżczeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki obsługi ludności w zakresie leczenia specjalistycznego (dwa funkcjonujące na terenie powiatu szpitale) • Dobra dostępność zewnętrzna powiatu (droga ekspresowa: S-5 i S-10, linia kolejowa nr 18 relacji Kutno – Piła Główna) • Położenie wzdłuż doliny Noteci – potencjał turystyczny i transportowy (fragment drogi wodnej E-70 z przystanią w Nakle) • Dobre warunki do prowadzenia gospodarki rybackiej • Bardzo dobry potencjał rolnictwa (płd. część gminy Mrocza, gmina Sadki, północna część gminy Nakło) 	<ul style="list-style-type: none"> • Rosnące dysproporcje pomiędzy obszarami najlepiej i najstabilniej rozwiniętymi • Trwale niekorzystne wskaźniki społeczno-gospodarcze w części gmin powiatu (zwłaszcza Kcynia i Mrocza) • Wyjątkowo duża presja na rozwój energetyki wiatrowej • Procesy suburbanizacyjne w gminie Szubin i Nakło

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU NAKIELSKIEGO

- obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nakielskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Nakielskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Kcynia
- Gmina Mrocza
- Gmina Sadki

- Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Nakielskiego
- gminy wchodzące w skład ZIT wojewódzkiego

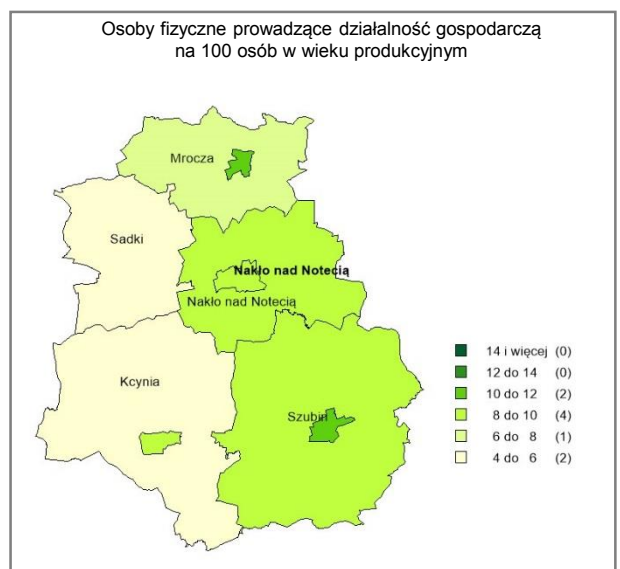
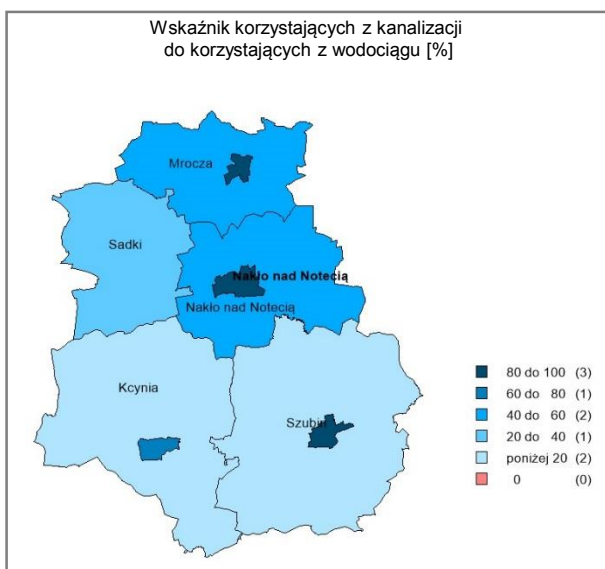
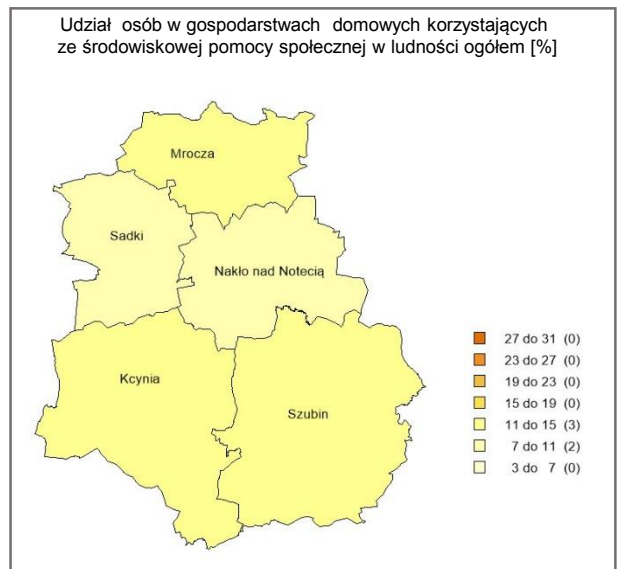
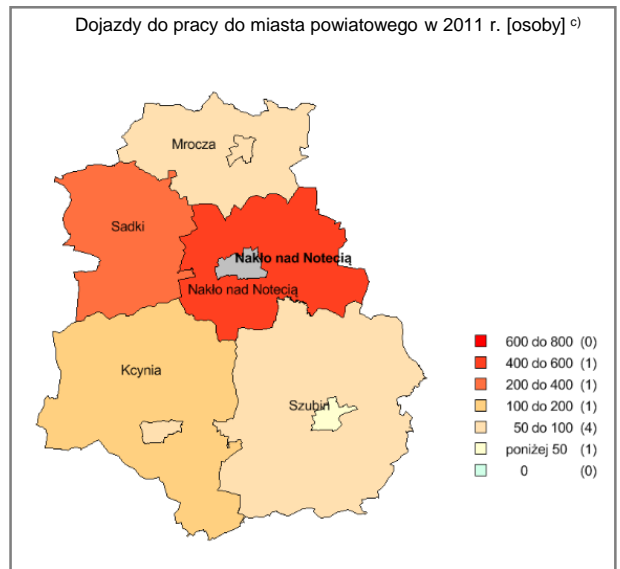
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	112 008	1 797 134 (6,2%)
Ludność [os.]	86 774	2 083 927 (4,2%)
Ludność na 1 km ² [os.]	77	116 (66,4%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	56,9	40,5 (140,5%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 376,04	1 632,21 (84,3%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	93,7	95,3 (98,3%)
- kanalizacyjnej [%]	52,8	69,9 (75,5%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	7,5	31,8 (23,6%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	62,8	81,8 (76,8%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	96,4	519,2 (18,6%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,4	8,8 (118,2%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	15,7	12,0 (130,8%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,1	7,6 (106,6%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	10,0	9,3 (107,5%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	68,6	72,8 (94,2%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	23,8	20,1 (118,4%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	718	931 (77,1%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,4	10,9 (77,1%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Gmina Kcynia	Gmina Mrocza	Gmina Sadki	ORSG
Powierzchnia [ha]	112 008	29 663	15 051	15 375	22 685
Ludność [os.]	86 774	13 478	9 282	7 310	30 070
Ludność na 1 km ² [os.]	77	45	62	47	50
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	56,9	65,2	52,7	100,0	69,8
Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 376,04	1 178,53	1 018,52	1 172,58	1 127,69
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:					
- wodociągowej [%]	93,7	87,9	96,6	97,2	92,8
- kanalizacyjnej [%]	52,8	29,1	64,1	33,1	40,9
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	7,5	0,2	33,9	15,2	12,5
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	96,4	23,6	273,3	0,0	79,9
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,4	14,6	13,2	9,6	12,9
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,1	9,0	10,2	9,2	9,4
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	10,0	11,5	12,2	12,5	12,0
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	68,6	54,0	48,9	59,6	53,8
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4	3	1	3
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	23,8	37,8	16,0	15,3	24,8
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	718	598	672	491	595
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,4	6,9	8,4	5,4	7,0

a) Dane za 2016 r.

Powiat radziejowski jest jednym z mniejszych obszarowo powiatów województwa. Zajmuje ok. 3,4% powierzchni regionu, obejmuje 7 gmin i cechuje się bardzo dużym udziałem ludności wiejskiej (4 miejsce w województwie).

Mimo niewielkiej powierzchni, powiat charakteryzuje się znacznym potencjałem rolnictwa opartym o kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych, w tym m.in. czarnych ziem. Powiat posiada jeden z największych w województwie udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej (3 miejsce wśród powiatów ziemskich; ok. 87%) oraz udział gruntów ornych w powierzchni użytków rolnych (ok. 91%) oraz najmniejszą lesistość (ok. 4,9% powierzchni) przy niewielkim udziale obszarów chronionych (ok. 12%). Obszary atrakcyjne krajobrazowo koncentrują się w południowej części powiatu wokół Jeziora Głuszyńskiego.

Większość gmin powiatu cechuje się wysokimi, lub bardzo wysokimi wskaźnikami jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej. W uprawach wyróżniają się zboża i uprawy przemysłowe. Rekordowe wyniki w województwie powiat osiąga w hodowli i chowie bydła. Dużą rolę odgrywa Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osiecinach – jeden z wiodących ośrodków w kraju w tym zakresie. Część powiatu radziejowskiego cechuje się również największą koncentracją upraw warzyw gruntowych w województwie.

W powiecie radziejowskim występują złożone problemy społeczno-gospodarcze, wynikające przede wszystkim z niskiego poziomu rozwoju społecznego (mała aktywność społeczna) i niekorzystnych procesów demograficznych (zagrożenie depopulacją), przekładające się na niekorzystną sytuację na rynku pracy (wysokie uzależnienie od rolnictwa powodowane ograniczonymi możliwościami podjęcia pracy poza rolnictwem) i niską jakość życia mieszkańców (niski poziom dochodów). Przetwórstwo rolno-spożywcze jest równomiernie rozwijane w całym powiecie, bez wyraźnej koncentracji.

Zabytkowy kościół i klasztor w Radziejowie z XIII wieku i monument upamiętniający miejsce Bitwy pod Płowcami wpisują się w krajobraz kulturowy związany z początkami Państwa Polskiego.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyżczeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> Bardzo dobre warunki do rozwoju rolnictwa w dużej części powiatu (uprawy zbóż, warzyw, roślin przemysłowych, chów bydła), Ośrodek Hodowli Zarodowej w Osiecinach – jeden z wiodących ośrodków w kraju w zakresie hodowli bydła i trzody chlewnej Baza szkolnictwa zawodowego (Zespół Szkół Mechanicznych w Radziejowie, Zespół Szkół Rolniczych w Przemystce) Turystyka pobytowa nad jeziorem Głuszyńskim Dobrze rozwinięta sieć drogowa poziomu lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> Peryferyjne położenie w stosunku do stolic województwa Niekorzystne trendy demograficzne (malejący potencjał ludnościowy) Deficyt wody dla rolnictwa jako zagrożenie dla w pełni efektywnej gospodarki rolnej Brak specjalności w działalności gospodarczej o charakterze pozarolniczym (mały potencjał przemysłu i usług) Podjęcie eksploatacji węgla brunatnego w rejonie Piotrkowa Kujawskiego – potencjalne zagrożenie dla rolnictwa i turystyki

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU RADZIEJOWSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Radziejowskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Radziejowskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Miejska Radziejów
- Gmina Bytoń
- Gmina Dobre
- Gmina Osiecin
- Gmina Piotrków Kujawski
- Gmina Radziejów
- Gmina Topólka

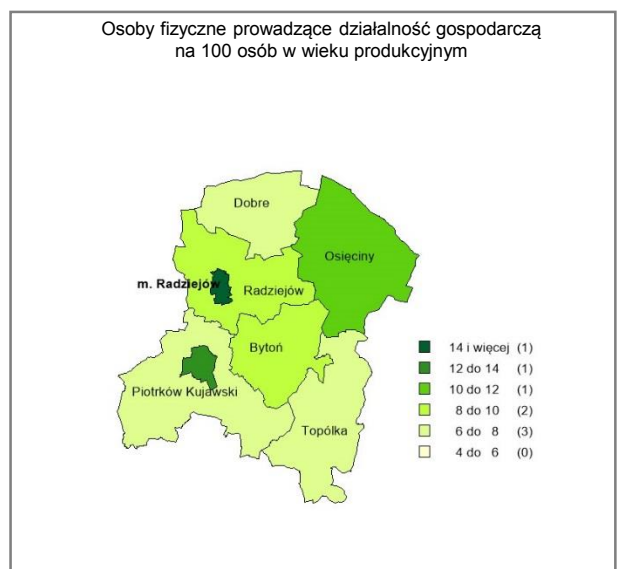
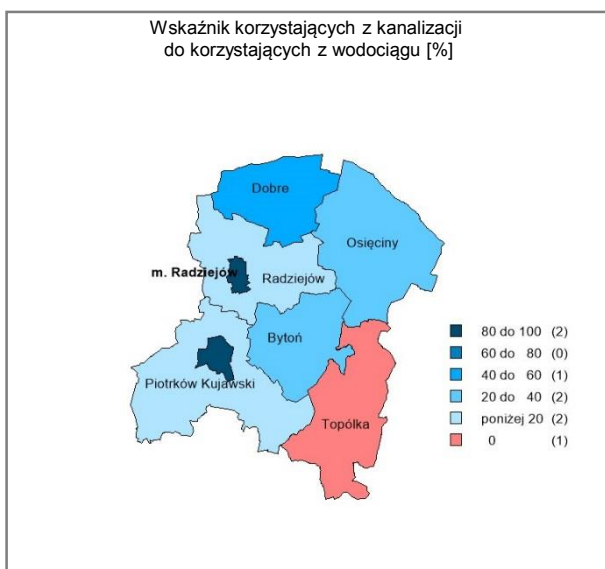
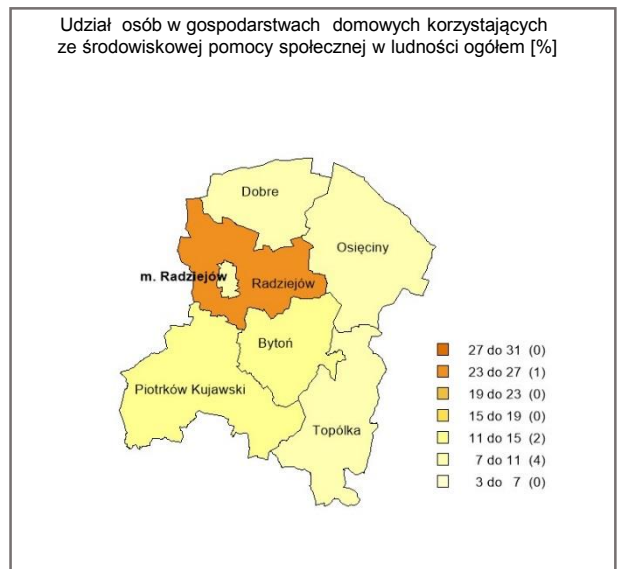
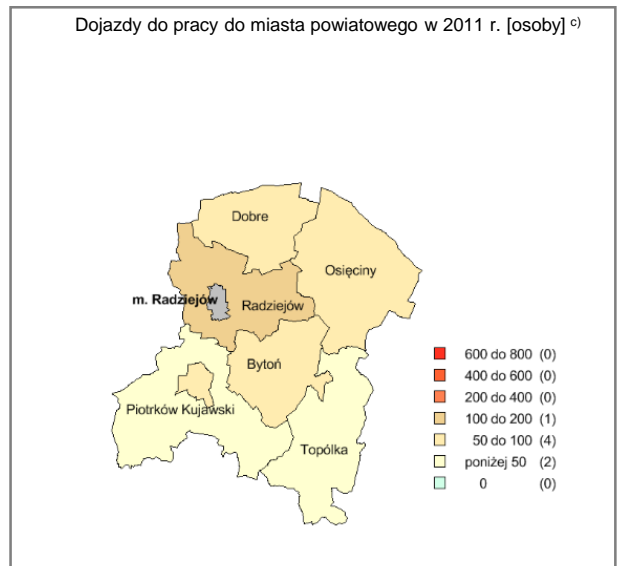
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	60 720	1 797 134 (3,4%)
Ludność [os.]	41 169	2 083 927 (2,0%)
Ludność na 1 km ² [os.]	68	116 (58,6%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	75,4	40,5 (186,2%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 403,77	1 632,21 (86,0%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	97,1	95,3 (101,9%)
- kanalizacyjnej [%]	39,5	69,9 (56,5%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	12	31,8 (37,7%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	128,5	81,8 (157,1%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	205,9	519,2 (39,7%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	11,6	8,8 (131,8%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	20,5	12,0 (170,8%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	12,6	7,6 (165,8%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	15,1	9,3 (162,4%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	58,5	72,8 (80,4%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	4	4 (100,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	20,0	20,1 (99,5%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	775	931 (83,2%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,8	10,9 (89,9%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat rypiński jest jednym z mniejszych obszarowo powiatów województwa. Zajmuje ok. 3,3% powierzchni regionu, obejmuje 6 gmin i cechuje się dość dużym udziałem ludności wiejskiej.

W powiecie rypińskim występują złożone problemy społeczno-gospodarcze, wynikające przede wszystkim z niskiego poziomu rozwoju społecznego (mała aktywność społeczna) i niekorzystnych procesów demograficznych (zagrożenie depopulacją), przekładające się na niekorzystną sytuację na rynku pracy (wysokie uzależnienie od rolnictwa powodowane ograniczonymi możliwościami podjęcia pracy poza rolnictwem) i stosunkowo niską jakość życia mieszkańców (jeden z najwyższych w województwie udział korzystających z pomocy społecznej – 2 miejsce wśród powiatów ziemskich).

Dodatkowo niekorzystnie na możliwości rozwoju gospodarczego i społecznego powiatu wpływają znaczne odległości od stolic województwa.

Funkcja rolnicza, dość istotna dla ogólnego potencjału województwa, koncentruje się w północno-zachodniej części powiatu (duże znaczenie chowu trzody chlewnej i bydła). Rolnictwo cechuje się dużym rozdrobnieniem agrarnym – występuje tu najmniejszy w województwie udział gospodarstw dużych – powyżej 15 ha.

Potencjał do rozwoju turystyki koncentruje się w południowej części powiatu, gdzie występują znaczne przestrzenie lasów (w szczególności w gminie Rogowo) oraz niewielkie powierzchniowo obszary prawnie chronione. Unikalnym elementem rzeźby powierzchni są występujące w południowo - zachodniej części powiatu drumliny.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyżczeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Dobre warunki do rozwoju rolnictwa szczególnie w zachodniej części powiatu (Wąpielsk, Brzuze) • Predyspozycje do produkcji żywności ekologicznej • Predyspozycje do rozwoju turystyki pobytowej i kwalifikowanej w oparciu o wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe i kulturowe (jeziora: Urszulewskie, Długie, Czarownica, Huta, Żalskie) • Zielone Płuca Polski jako marka napędzająca rozwój turystyki • Dobrze rozwinięta sieć drogowa poziomu regionalnego i lokalnego 	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjne położenie w stosunku do stolic województwa • Powierzchnia zasiewów zbóż i upraw przemysłowych oraz udział indywidualnych gospodarstw rolnych o pow. powyżej 15 ha w ogólnej liczbie gospodarstw – najniższe wskaźniki w województwie • Niskie wskaźniki społeczno – gospodarcze (mierzone poziomem korzystania z opieki społecznej oraz przedsiębiorczości) • Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej (18,6%, drugie miejsce w województwie) • Braki w infrastrukturze technicznej – brak sieci gazowej, niski wskaźnik zwodociągowania

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

POWIATU RYPIŃSKIEGO

- obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Rypińskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Rypińskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Miejska Rypin
- Gmina Brzuze
- Gmina Rogowo
- Gmina Rypin
- Gmina Skrwilno
- Gmina Wąpielsk

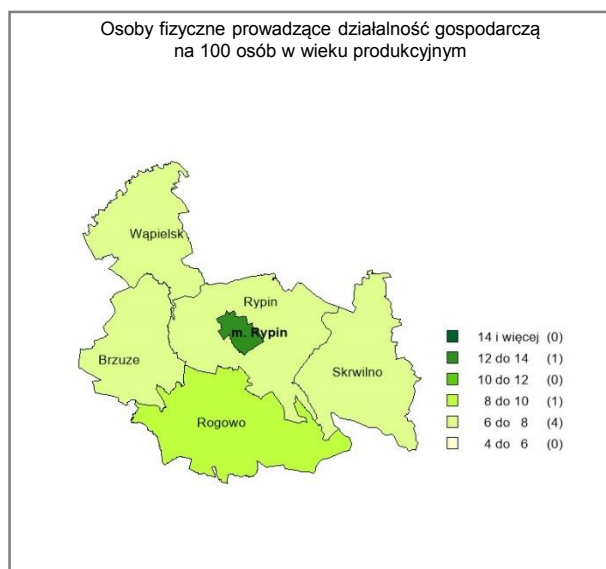
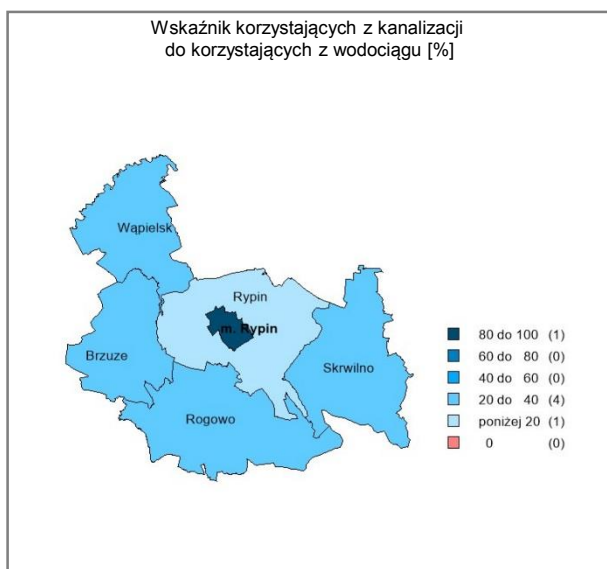
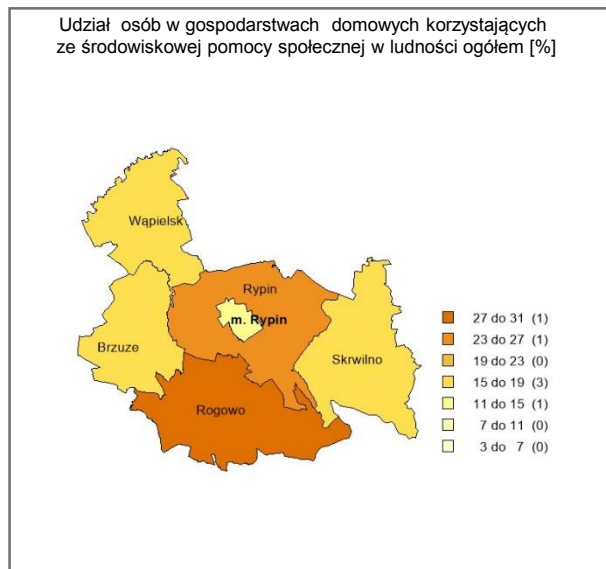
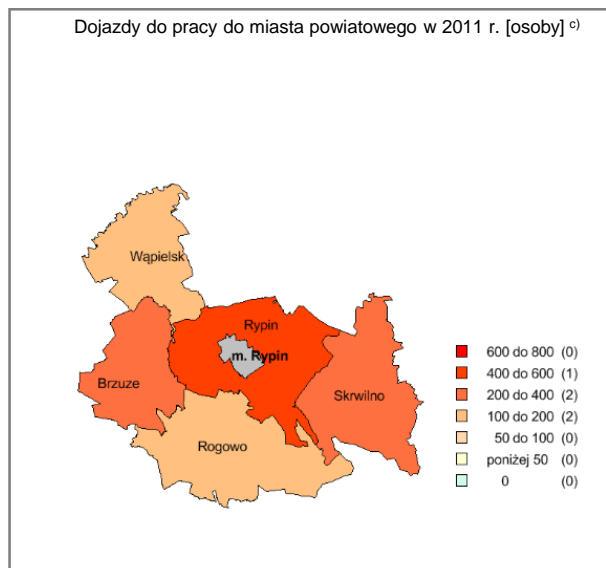
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	58 647	1 797 134 (3,3%)
Ludność [os.]	44 219	2 083 927 (2,1%)
Ludność na 1 km ² [os.]	75	116 (64,7%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	62,8	40,5 (155,1%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 355,44	1 632,21 (83,0%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	95,9	95,3 (100,6%)
- kanalizacyjnej [%]	50,8	69,9 (72,7%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	15,4	31,8 (48,4%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	75,8	81,8 (92,7%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	59,7	519,2 (11,5%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	18,3	8,8 (208,0%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	13,8	12,0 (115,0%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	8,6	7,6 (113,2%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,3	9,3 (132,3%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	57,8	72,8 (79,4%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	4	4 (100,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	23,4	20,1 (116,4%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	760	931 (81,6%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,5	10,9 (87,2%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat sępoleński obejmuje tylko 4 gminy, z czego 3 to gminy miejsko-wiejskie, odznacza się jednym z najmniejszych w województwie udziałem ludności wiejskiej – nieco ponad 57%. Jednocześnie cechuje się jedną z najmniejszych wśród powiatów ziemskich liczbą ludności. Specyfiką struktury osadnictwa powiatu sępoleńskiego jest również rozłożenie funkcji powiatowych pomiędzy dwa ośrodki: Sępólno Krajeńskie i Więcbork.

Dla potencjału rolnego województwa istotny jest duży udział powiatu w uprawach zbóż. Struktura agrarna cechuje się największym w województwie udziałem dużych gospodarstw rolnych powyżej 15 ha. Dodatkowym atutem powiatu jest rozwój działalności naukowo-badawczej w zakresie produkcji rolnej w ośrodku hodowli ziemniaka – Hodowla Ziemniaka Zamarte Sp. z o.o. – Grupa IHAR.

Powiat należy do obszarów o znacznych możliwościach rozwoju różnego rodzaju turystyki pobytowej i kwalifikowanej, związanej z walorami krajobrazowymi Pojezierza Krajeńskiego. Jest zróżnicowany morfologicznie - występują duże deniwelacje terenu. Wśród różnorodności form polodowcowych dominują wały moren czołowych, ozy i kemy. Na uwagę zasługują również głęboko wcięte rynny subglacialne.

Teren powiatu charakteryzuje się największym odsetkiem powierzchni objętej ochroną prawną wśród powiatów w województwie, prawie 78% powierzchni powiatu stanowią parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. W dużej części pokrywają się z nimi obszary Natura 2000. Lasy zajmują blisko 25% powierzchni.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyższeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Predyspozycje do rozwoju turystyki pobytowej i kwalifikowanej - „Krajna” - potencjalna marka rozwoju powiatu • Dobrze rozwinięte działalności z zakresu pozyskiwania i przetwórstwa drewna • Struktura wielkościowa gospodarstw sprzyjająca produkcji rolnej • Wysoko rozwinięta działalność badawczo-rozwojowa w zakresie produkcji rolnej („Hodowla Ziemniaka Zamarte Sp. z o.o – Grupa IHAR”) • Predyspozycje do produkcji ekologicznej żywności 	<ul style="list-style-type: none"> • Mała liczba ludności i niska gęstość zaludnienia • Peryferyjne położenie powiatu względem Bydgoszczy i Torunia • Słaba dostępność w relacjach zewnętrznych i wewnętrznych (niska gęstość sieci drogowej, niski standard dróg) • Utrudniona dostępność komunikacyjna do Bydgoszczy i Torunia dla znacznej części powiatu (problem w dostępności funkcji o znaczeniu regionalnym) • Trwale niekorzystne wskaźniki gospodarcze (mierzone poziomem przedsiębiorczości) • Niski stan rozwoju przemysłu (bardzo mała produkcja sprzedana)

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU SĘPOLEŃSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Sępoleńskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Sępoleńskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Kamień Krajeński
- Gmina Sępólno Krajeńskie
- Gmina Sośno
- Gmina Więcbork

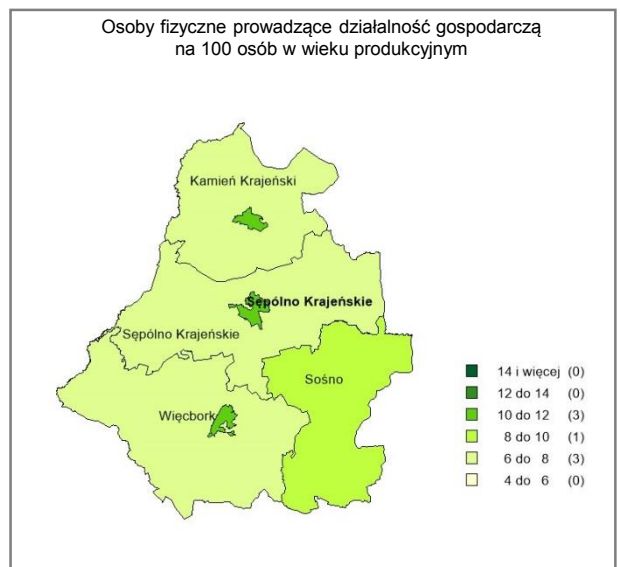
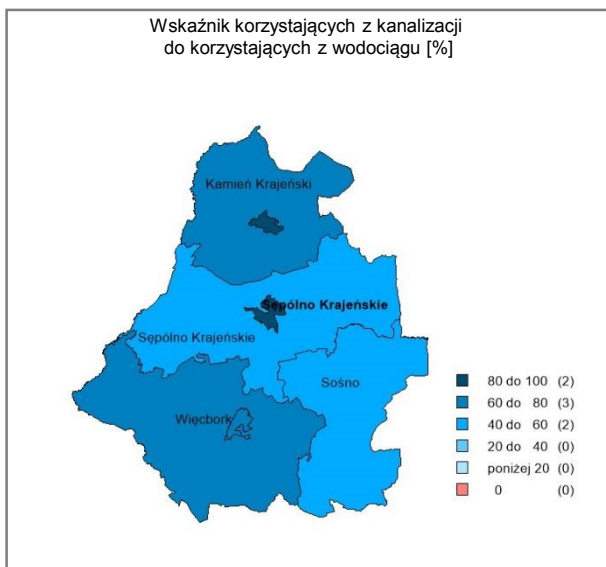
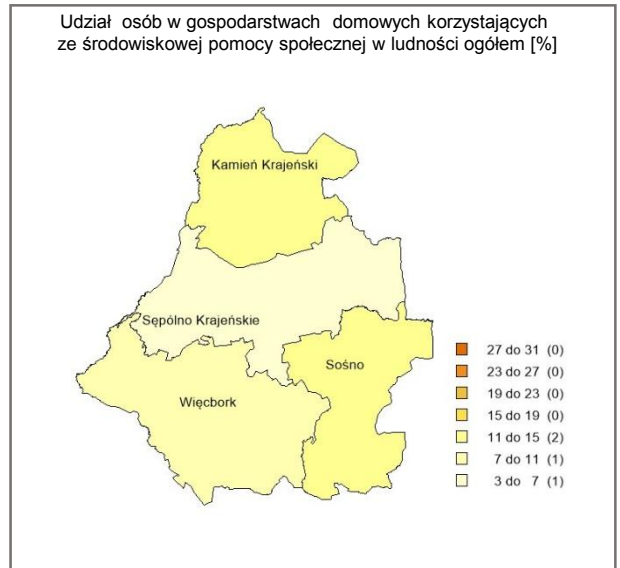
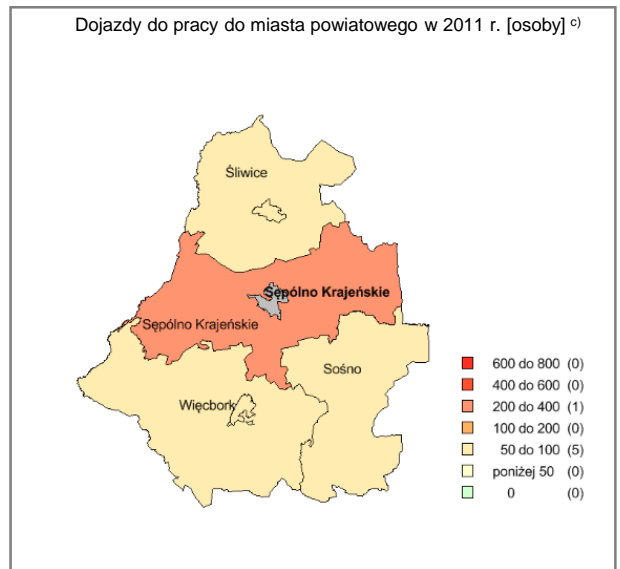
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	79 109	1 797 134 (4,4%)
Ludność [os.]	41 392	2 083 927 (2,0%)
Ludność na 1 km ² [os.]	52	116 (44,8%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	57,4	40,5 (141,7%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 291,12	1 632,21 (79,1%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	83,8	95,3 (87,9%)
- kanalizacyjnej [%]	58,5	69,9 (83,7%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	77,8	31,8 (244,7%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	51,3	81,8 (62,7%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	370,4	519,2 (71,3%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	8,6	8,8 (97,7%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	17,1	12,0 (142,5%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	9,6	7,6 (126,3%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,1	9,3 (130,1%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	58,0	72,8 (79,7%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	4	4 (100,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	16,6	20,1 (82,6%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	735	931 (78,9%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,5	10,9 (78,0%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat świecki jest największym pod względem powierzchni powiatem województwa. Zajmuje ponad 8% powierzchni regionu skupiając na swym terenie aż 11 gmin.

Różnorodność powiatu świeckiego wynikająca z położenia w granicach kilku jednostek fizycznogeograficznych daje potencjalne możliwości rozwoju wielu kierunków gospodarki. Turystyka związana jest z położonymi w północnej części powiatu Borami Tucholskimi, które objęte są wieloma formami ochrony przyrody (park krajobrazowy, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000). Południowa część powiatu charakteryzuje się występowaniem gleb o wysokich klasach bonitacyjnych co sprzyja funkcjonowaniu wysokotowarowego rolnictwa. Teren powiatu wyróżnia się w wielkości powierzchni upraw zbóż oraz w chowie trzody chlewnej. Duża powierzchnia bezwzględna użytków rolnych, mimo jednego z najniższych wskaźników w województwie wśród powiatów ziemskich (tylko nieco ponad 52% powierzchni to użytki rolne – jedynie w gminach Bukowiec i Pruszcz udział UR przekracza 75%), sprawia, że powiat świecki daje istotny wkład w budowę potencjału rolnictwa całego regionu.

Miasto Świecie ma charakter przemysłowy. Znajdujące się tutaj zakłady Mondi S.A. są znaczącym producentem w branży celulozowo-papierniczej w kraju. Poza tym w Świeciu funkcjonują zakłady z branży spożywczej, w tym zwłaszcza przetwórstwa mięsnego, chemicznej oraz materiałów budowlanych. Przekłada się to na najwyższą w regionie wśród powiatów ziemskich produkcję sprzedaną przemysłu liczoną na jednego mieszkańca.

Duże możliwości rozwoju dla różnych form działalności gospodarczej, m.in. dla branż przemysłowych funkcjonujących w Świeciu, dają 2 węzły autostrady A1 zlokalizowane w gminach Warlubie i Dragacz. Tereny otaczające węzły autostradowe to potencjalne miejsca inwestycyjne związane m.in. z logistyką i transportem. Dzięki temu powiat świecki zwiększa swoją atrakcyjność dla potencjalnych inwestorów.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przezwyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

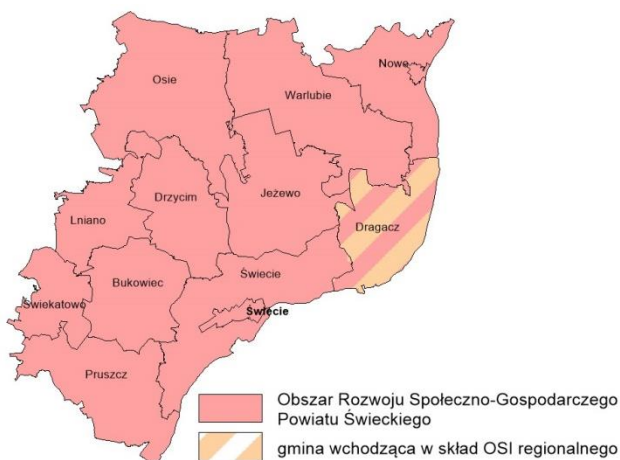
Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • dobre osadzenie w sieci komunikacyjnej wysokiej rangi (linie kolejowe, drogi krajowe i autostrada) – z perspektywą dalszej poprawy (S-5) • dobrze rozwinięty i mający znaczenie wizerunkowe dla powiatu przemysł celulozowy-papierniczy • stosunkowo wysoki poziom rozwoju społeczno-gospodarczego • wysoki potencjał rolnictwa (zwłaszcza produkcja zwierzęca) • wyjątkowo dobry potencjał przemysłu mięsnego • wysoki potencjał środowiska przyrodniczego i kulturowego będący podstawą dla rozwoju zróżnicowanych form turystyki • produkcja biomasy dla celów energetycznych • gospodarcze, wizerunkowe i społeczne znaczenie produkcji sadowniczej w dolinie Wisły (w tym wykorzystanie starych odmian drzew owocowych) 	<ul style="list-style-type: none"> • skrajnie acentralne położenie stolicy powiatu w stosunku do wyjątkowo rozległego obszaru powiatu • słaba dostępność Świecia w transporcie publicznym ze znacznej części obszaru powiatu • brak powiązań części gmin ze Świeciem skutkująca ciężeniem do innych miast poza powiatem (dotyczy zwłaszcza gmin Świekatowo, Pruszcz, Dragacz) • utrudniona dostępność komunikacyjna do Bydgoszczy i Torunia dla znacznej części powiatu (problem w dostępności funkcji o znaczeniu regionalnym)

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU ŚWIECKIEGO

- obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Świeckiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Świeckiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Bukowiec
- Gmina Dragacz
- Gmina Drzycim
- Gmina Jezewo
- Gmina Lniano
- Gmina Nowe
- Gmina Osie
- Gmina Pruszcz
- Gmina Świecie
- Gmina Świekatowo
- Gmina Warlubie

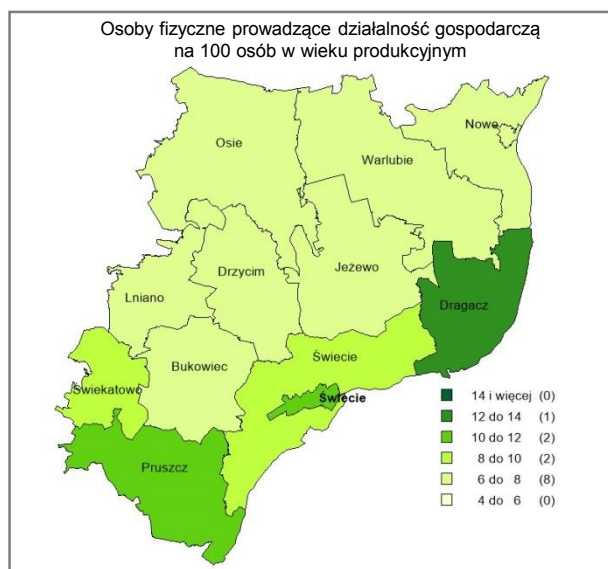
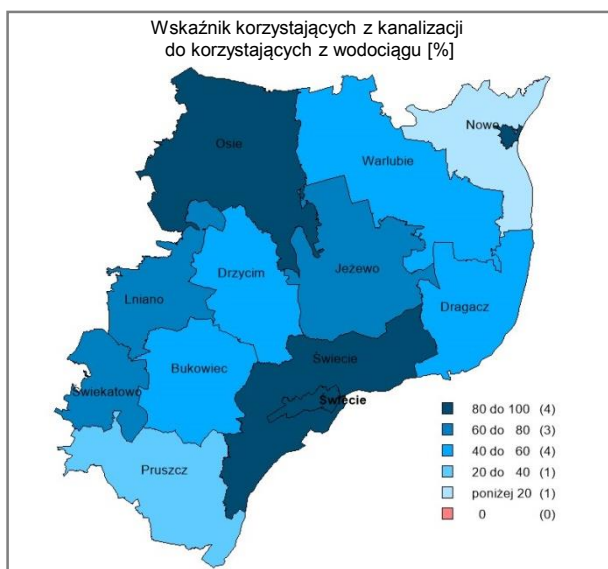
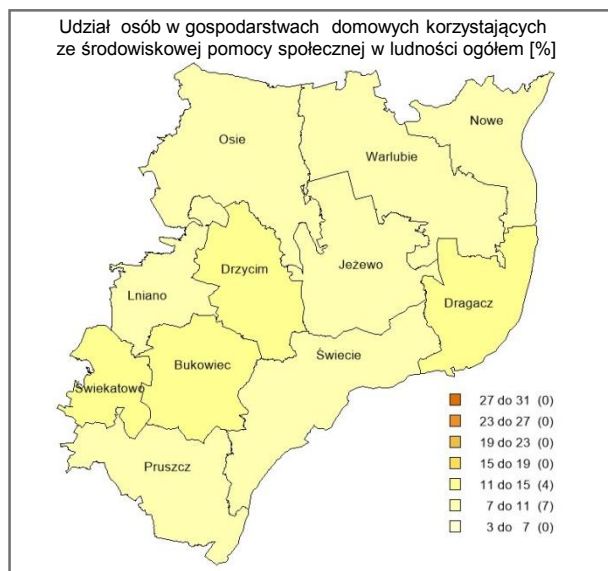
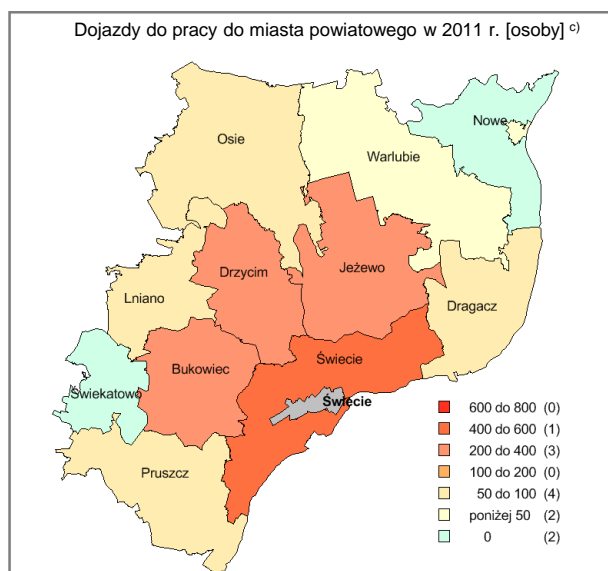
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	147 418	1 797 134 (8,2%)
Ludność [os.]	99 661	2 083 927 (4,8%)
Ludność na 1 km ² [os.]	68	116 (58,6%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	67,9	40,5 (167,7%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 830,64	1 632,21 (112,2%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	92,6	95,3 (97,2%)
- kanalizacyjnej [%]	65,5	69,9 (93,7%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	48,2	31,8 (151,6%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	55,9	81,8 (68,3%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	284,9	519,2 (54,9%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,0	8,8 (113,6%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	10,3	12,0 (85,8%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	5,6	7,6 (73,7%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	7,5	9,3 (80,6%) ^{c)}
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	65,5	72,8 (90,0%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	4	4 (100,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	14,7	20,1 (73,1%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	747	931 (80,2%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,8	10,9 (80,7%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat tucholski należy do dużych obszarowo powiatów z dość małą liczbą ludności (blisko 6% powierzchni województwa i 2,3% ludności regionu) i dużym udziałem ludności wiejskiej (ponad 71%).

Na terenie powiatu przeważają gleby bielicoziemne o niskiej przydatności rolniczej – głównie V i VI klasa bonitacyjna, gleby dobrej jakości stanowią jedynie niewielki odsetek, dlatego potencjał towarowy rolnictwa jest bardzo mały. Występowanie obszarów o bogatych zasobach środowiska oraz niskiej antropopresji stwarza możliwości rozwoju rolnictwa ekologicznego. Powiat zajmuje 2 miejsce w województwie pod względem udziału obszarów chronionych; prawie 65% powierzchni powiatu stanowią parki krajobrazowe, rezerваты przyrody, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe. Większość terenu powiatu podlega specjalnej ochronie, w ramach europejskiej sieci ekologicznej Natura 2000. Rezerwat Biosfery „Bory Tucholskie” jako obszar chroniony, zawierający cenne zasoby przyrodnicze ma istotne znaczenie w skali kraju. Ponadto powiat charakteryzuje się najwyższym w województwie wskaźnikiem lesistości – blisko 50%.

Powiat posiada dobrze rozwiniętą funkcję turystyczną. Uwarunkowania przyrodnicze, stan rozwoju i charakter turystyki pozwoliły na wyróżnienie znaczącego w całym regionie rejonu turystycznego Bory Tucholskie. Ośrodki turystyczne zlokalizowane w powiecie dysponują ponad 1200 miejscami noclegowymi w turystycznych obiektach noclegowych, co daje 4 miejsce w województwie wśród powiatów ziemskich (bez powiatów uzdrowiskowych). Obok w/w rejestrowanych statystycznie ośrodków turystycznych, rozwinęły się tutaj inne rodzaje bazy turystycznej, np. agroturystyka, z dużą liczbą miejsc noclegowych.

W obszarze Borów Tucholskich do dziś zachowało się wiele cech lokalnej kultury ludowej: tradycyjne budownictwo drewniane (mieszkalne i gospodarcze), sztuka i zdobnictwo, a przede wszystkim charakterystyczna gwara. Borowiaków (*Borusów*) zalicza się do jednej z najbardziej charakterystycznych grup etnograficznych w kraju, z odrębnym dialektem i tradycjami.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przezwyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Predyspozycje do dalszego rozwoju funkcji turystycznej (możliwość rozwoju nowych zróżnicowanych produktów turystycznych na bazie przyrody i dziedzictwa kulturowego) • Specjalizacja (w skali województwa, a nawet w skali kraju) w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego (leśnictwo i gospodarka leśna) - może być podstawą dla rozwoju „klastra leśnego” – czyli działalności gospodarczych i badawczo – rozwojowych związanych z gospodarczym wykorzystaniem lasów • Na tle pozostałych powiatów - szczególnie korzystne predyspozycje do produkcji ekologicznej żywności • Ukształtowany obszar o bardzo wysokich walorach przyrodniczych i korzystnym stanie środowiska 	<ul style="list-style-type: none"> • Niska gęstość zaludnienia • Peryferyjne położenie części powiatu względem Tucholi (utrudniona obsługa ludności w zakresie zadań istotnych dla kształtowania jakości życia i rozwoju gospodarczego) • Wyjątkowo mała gęstość sieci komunikacyjnej oraz brak dróg rangi wyższej niż wojewódzkie • Utrudniona dostępność komunikacyjna do Bydgoszczy i Torunia dla znacznej części powiatu (problem w dostępności funkcji o znaczeniu regionalnym)

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU TUCHOLSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Tucholskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Tucholskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Cekcyn
- Gmina Gostycyn
- Gmina Kęsowo
- Gmina Lubiewo
- Gmina Śliwice
- Gmina Tuchola

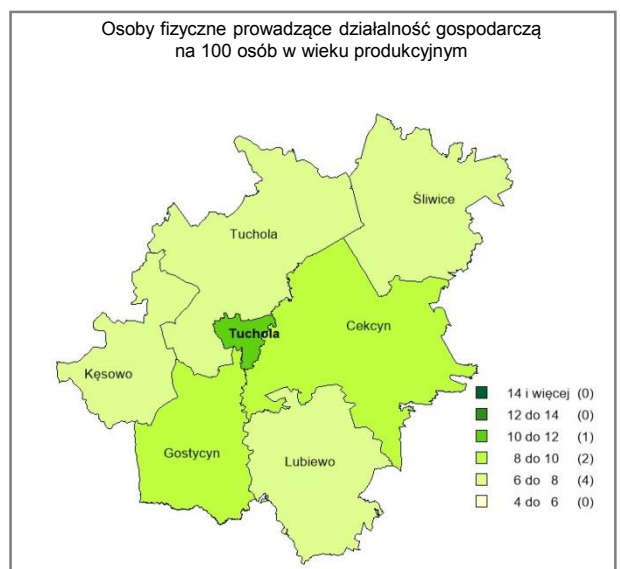
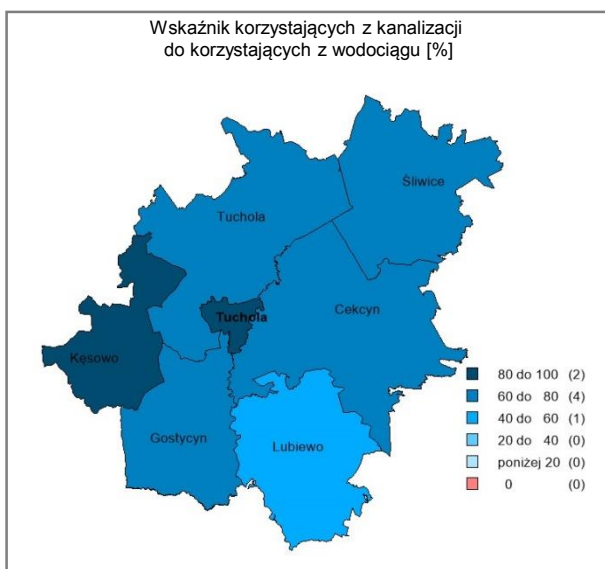
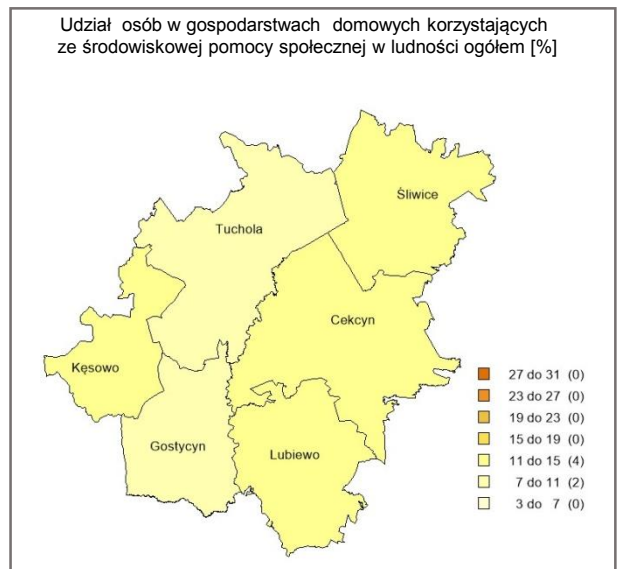
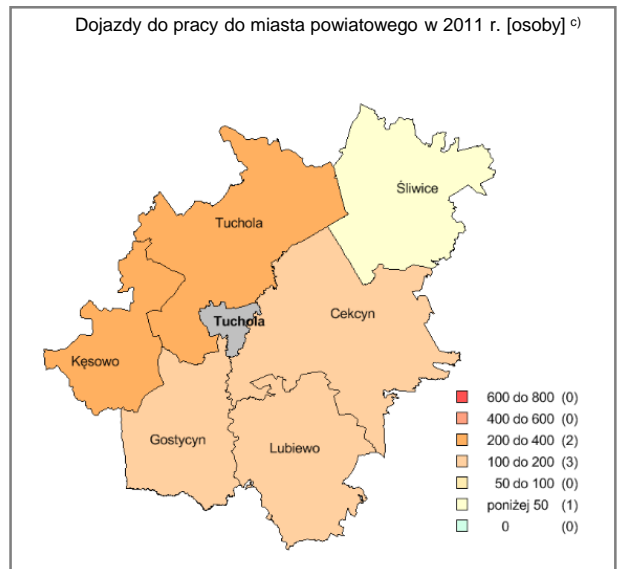
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	107 546	1 797 134 (6,0%)
Ludność [os.]	48 416	2 083 927 (2,3%)
Ludność na 1 km ² [os.]	45	116 (38,8%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	71,5	40,5 (176,5%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 300,69	1 632,21 (79,7%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	93,4	95,3 (98,0%)
- kanalizacyjnej [%]	71,4	69,9 (102,1%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	64,9	31,8 (204,1%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	55,6	81,8 (68,0%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	257,7	519,2 (49,6%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	11,1	8,8 (126,1%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	14,9	12,0 (124,2%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	9,0	7,6 (118,4%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	11,3	9,3 (121,5%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	62,8	72,8 (86,3%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	19,8	20,1 (98,5%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	706	931 (75,8%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,6	10,9 (78,9%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat wąbrzeski jest drugim najmniejszym pod względem powierzchni powiatem województwa. Zajmuje tylko ok. 2,8% powierzchni regionu i obejmuje 5 gmin. Ludność wiejska stanowi 60% ogółu ludności.

Powiat cechuje się niewielką gęstością zaludnienia na obszarach wiejskich. Niska aktywność gospodarcza mieszkańców przekłada się na najmniejszą liczbę podmiotów gospodarczych w województwie. Dużo lepsze wskaźniki w tym względzie uzyskuje stolica powiatu – miasto Wąbrzeźno, co świadczy o wewnętrznych różnicowaniach i bardzo niskim potencjale obszarów wiejskich.

W powiecie wąbrzeskim występują złożone problemy społeczno-gospodarcze, wynikające przede wszystkim z niskiego poziomu rozwoju społecznego (mała aktywność społeczna) i niekorzystnych procesów demograficznych, przekładające się na niekorzystną sytuację na rynku pracy.

Funkcja rolnicza, dość istotna dla ogólnego potencjału województwa, koncentruje się w północno-zachodniej części powiatu. Zwarte kompleksy gleb wysokich klas bonitacyjnych (wysokim wskaźnikiem jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej cechuje się gmina Płużnica) determinują rozwój wysokotowarowego rolnictwa, które pozwala na uprawę zbóż oraz roślin przemysłowych. Powiat wyróżnia się również w chowie trzody chlewnej. W powiecie funkcjonuje dużo gospodarstw rolnych o powierzchni powyżej 15 ha co świadczy o niewielkim rozdrobnieniu agrarnym.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przewyższeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Centralne położenie stolicy powiatu, ułatwiające jego obsługę i dostęp do usług • Korzystne położenie powiatu względem przebiegu autostrady A1 • Niewielka odległość do ośrodka wojewódzkiego – Torunia • Predyspozycje do rozwoju rolnictwa, w tym produkcji żywności ekologicznej, duże znaczenie w produkcji żywności na terenie województwa (trzoda chlewna) • Duży kapitał ludzki młodzieży - jedna z najwyższych zdawalności matury w województwie (druga lokata) • Dobry stan środowiska naturalnego (powiat o bardzo niskim udziale emisji pyłów i gazów) • Znaczne walory środowiskowe, predysponujące do rozwoju funkcji turystycznej (m.in. potencjał jezior; Zielone Płuca Polski jako marka napędzająca rozwój turystyki) 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne wskaźniki społeczno-gospodarcze: mała aktywność gospodarcza i społeczna mieszkańców, mała atrakcyjność inwestycyjna powiatu • Duże wewnętrzne różnicowania w poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego (Wąbrzeźno a reszta powiatu), duże dysproporcje, mała spójność • Braki infrastrukturalne (sieć gazowa, mała gęstość sieci drogowej) • Niekorzystne procesy demograficzne

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU WĄBRZESKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Wąbrzeskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Wąbrzeskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Miejska Wąbrzeźno
- Gmina Dębowa Łąka
- Gmina Książki
- Gmina Płużnica
- Gmina Ryńsk

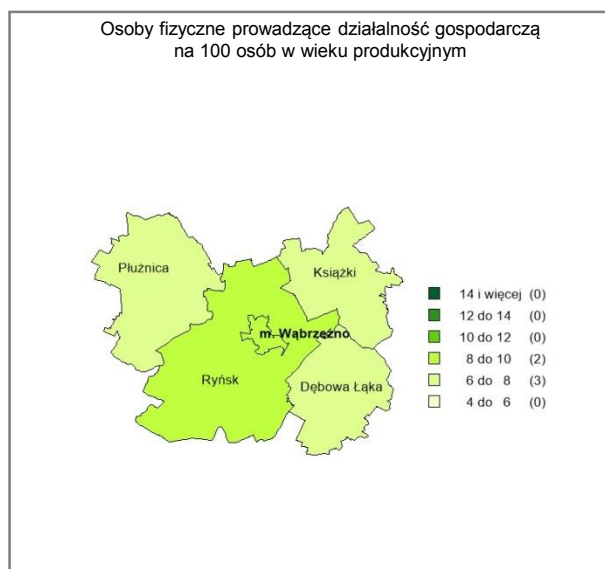
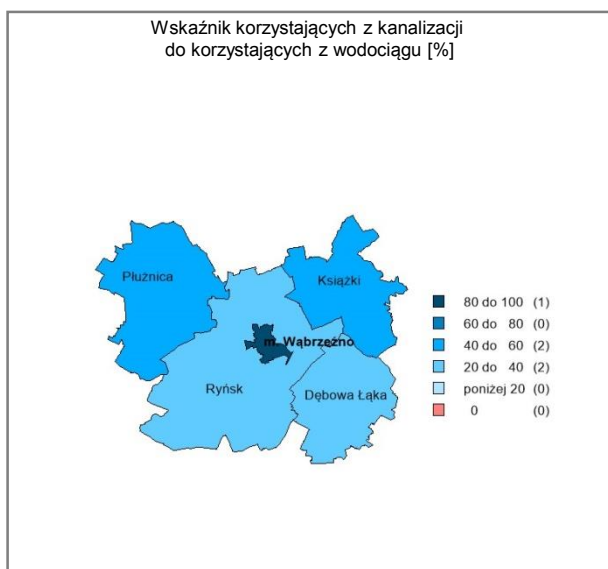
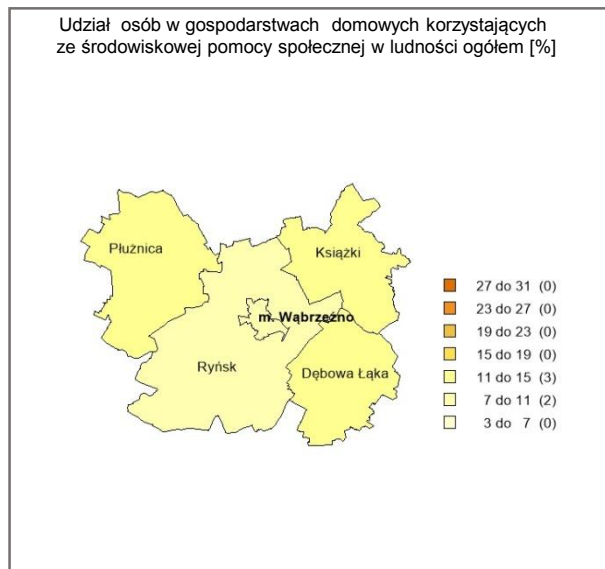
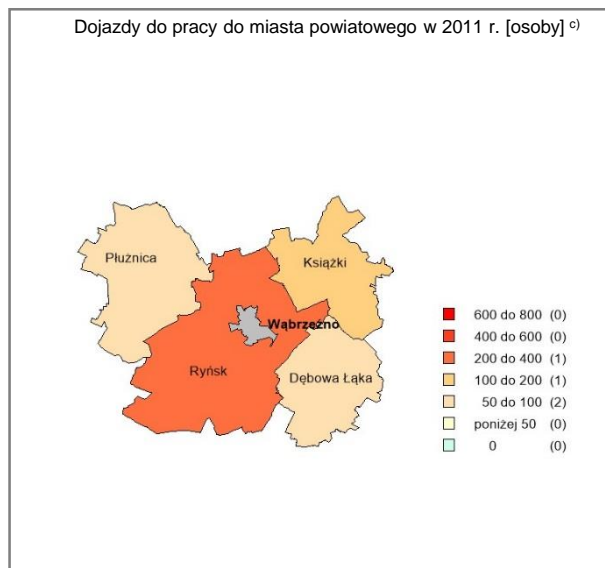
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja	
		do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}	
Powierzchnia [ha]	50 195	1 797 134 (2,8%)	
Ludność [os.]	34 752	2 083 927 (1,7%)	
Ludność na 1 km ² [os.]	69	116 (59,5%)	
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	60,3	40,5 (148,9%)	
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 605,98	1 632,21 (98,4%)	
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:			
- wodociągowej [%]	95,5	95,3 (100,2%)	
- kanalizacyjnej [%]	55,6	69,9 (79,5%)	
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	22,7	31,8 (71,4%)	
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	80,8	81,8 (98,8%)	
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	418,3	519,2 (80,6%)	
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,9	8,8 (123,9%)	
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	16,7	12,0 (139,2%)	
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	10,2	7,6 (134,2%)	
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	13,5	9,3 (145,2%)	
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	58,8	72,8 (80,8%)	
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	4	4 (100,0%)	
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	15,5	20,1 (77,1%)	
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	707	931 (75,9%)	
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,1	10,9 (74,3%)	

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

Powiat włocławski jest drugim pod względem powierzchni powiatem województwa. Zajmuje ponad 8% powierzchni regionu i skupia na swym terenie aż 13 gmin, gdzie 80% ludności stanowi ludność wiejska. Różnorodność powiatu włocławskiego, wynikająca z położenia w granicach kilku jednostek fizycznogeograficznych, daje potencjalne możliwości rozwoju wielu kierunków gospodarki. Obok znacznego potencjału rolnictwa w zachodniej części powiatu, występują również wysokie walory przyrodnicze związane z terenami leśnymi w granicach Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego oraz wynikające z sąsiedztwa ze Zbiornikiem Włocławskim (północno-wschodnia część powiatu). Obszary te stanowią zaplecze dla funkcji rekreacyjnej, która rozwija się w strefie podmiejskiej miasta Włocławek. Na wielofunkcyjność powiatu składa się również uzdrowisko w Wiencu Zdroju, którego lokalizacja (w pobliżu miasta Włocławek oraz autostrady A1) daje dobre podstawy do dalszego rozwoju.

Na terenie powiatu włocławskiego zlokalizowano 3 węzły autostradowe. Tereny otaczające węzły to potencjalne tereny inwestycyjne, związane m.in. z logistyką i transportem. Bliskość Warszawy oraz połączenia autostrad A1– A2 w Strykowie powoduje, że tereny przywęzłowe w powiecie włocławskim mogą stać się bardzo atrakcyjnymi lokalizacjami dla potencjalnych inwestorów.

Największa w województwie powierzchnia bezwzględna użytków rolnych sprawia, że powiat włocławski daje znaczący wkład w budowę potencjału rolnictwa całego regionu. W powiecie występują największe w województwie powierzchnie upraw zbóż, oraz znaczące uprawy roślin przemysłowych. W strefie podmiejskiej Włocławka koncentrują się natomiast uprawy sadownicze oraz warzyw gruntowych (w szczególności w gminie Fabianki). Obszar powiatu stanowi zaplecze dla dobrze rozwiniętego przemysłu rolno-spożywczego skupionego głównie we Włocławku.

Powiat włocławski boryka się ze złożonymi problemami społeczno-gospodarczymi, wynikającymi przede wszystkim z niskiego poziomu rozwoju społecznego (mała aktywność społeczna) i niekorzystnych procesów demograficznych (zagrożenie depopulacją), przekładające się na niekorzystną sytuację na rynku pracy (wysokie długotrwałe bezrobocie, wysokie uzależnienie od rolnictwa powodowane ograniczonymi możliwościami podjęcia pracy poza rolnictwem) i niską jakość życia mieszkańców (niski poziom dochodów oraz wysoki udział korzystających z pomocy społecznej).

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące umożliwiające określenie działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przezwyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Zasoby dobrych gleb • Zasoby środowiska dla rozwoju funkcji turystycznej – Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy, Zbiornik Włocławski • Walory kulturowe (Kłóbka, Wietrzychowice) • Złoża surowców naturalnych (sól kamienna) • Korzystne warunki dla rozwoju odnawialnych źródeł energii • Korzystne powiązania transportowe • Obszary przywęzłowe autostrady A1 • Uzdrowisko Wieniec Zdrój 	<ul style="list-style-type: none"> • Niekorzystne procesy demograficzne • Wysoki udział długotrwałe bezrobotnych (50% ogółu bezrobotnych) • Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców • Peryferyjne położenie w przestrzeni województwa • Niewystarczający poziom wyposażenia w infrastrukturę społeczną i techniczną • Niepełne wykorzystanie walorów środowiska dla rozwoju funkcji turystycznej • Niedobór wody dla produkcji rolnej • Brak wykształconych funkcji otoczenia rolnictwa • Niekontrolowany rozwój strefy podmiejskiej Włocławka - suburbanizacja

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU WŁOCŁAWSKIEGO - obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Włocławskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Włocławskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Baruchowo
- Gmina Boniewo
- Gmina Chodecz
- Gmina Izbica Kujawska
- Gmina Lubień Kujawski
- Gmina Lubraniec

- Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Włocławskiego
- gminy wchodzące w skład OSI regionalnego

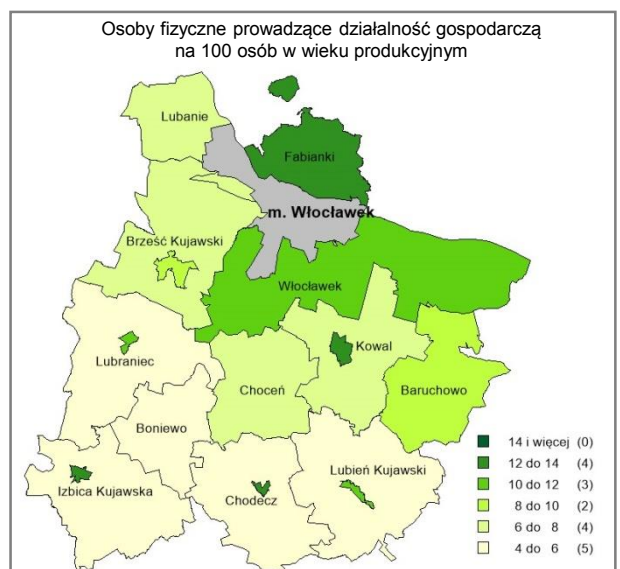
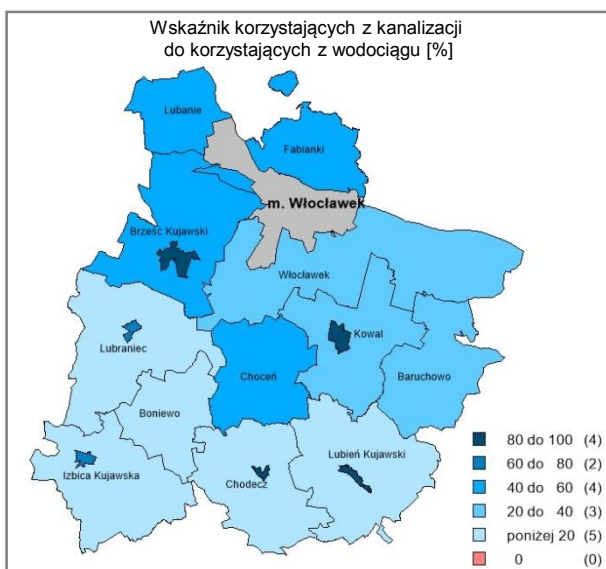
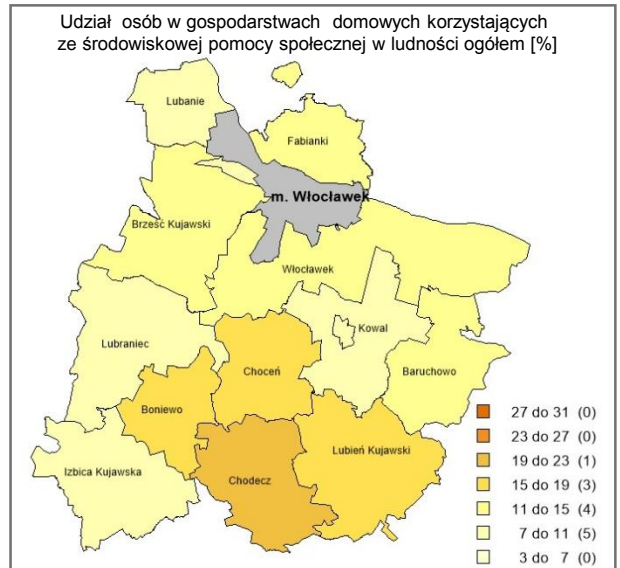
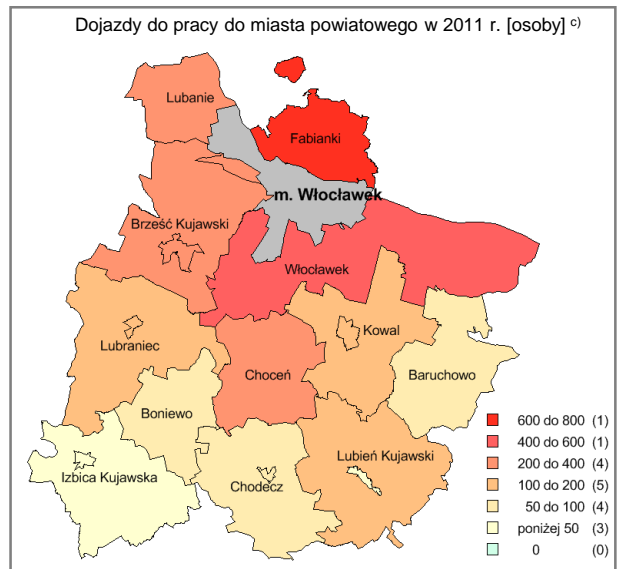
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	147 363	1 797 134 (8,2%)
Ludność [os.]	86 605	2 083 927 (4,2%)
Ludność na 1 km ² [os.]	59	116 (50,9%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	80,1	40,5 (197,8%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 349,62	1 632,21 (82,7%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	95,3	95,3 (100,0%)
- kanalizacyjnej [%]	40,7	69,9 (58,2%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	16,7	31,8 (52,5%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	94,8	81,8 (115,9%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	117,4	519,2 (22,6%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	13,1	8,8 (148,9%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	22,0	12,0 (183,3%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	13,5	7,6 (177,6%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	16,0	9,3 (172,0%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	59,5	72,8 (81,7%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	24,5	20,1 (121,9%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	698	931 (75,0%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,6	10,9 (78,9%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Gminy						ORSG
		Gmina Baruchowo	Gmina Boniewo	Gmina Chodecz	Gmina Izbica Kujawska	Gmina Lubień Kujawski	Gmina Lubraniec	
Powierzchnia [ha]	147 363	10 674	7 762	12 209	13 210	15 091	14 803	73 749
Ludność [os.]	86 605	3 517	3 457	6 131	7 746	7 392	9 639	37 882
Ludność na 1 km ² [os.]	59	33	44	50	59	49	65	51
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	80,1	100,0	100,0	69,2	65,4	81,4	68,1	76,2
Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 349,62	1 251,40	1 124,46	1 160,28	897,65	1 121,74	1 007,16	1 065,29
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:								
- wodociągowej [%]	95,3	97,6	97,9	90,3	92,3	82,9	99,9	93,1
- kanalizacyjnej [%]	40,7	23,8	15,9	32,7	26,0	27,7	34,6	19,7
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	16,7	64,7	0,0	0,0	11,4	0,0	0,0	11,4
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	117,4	140,2	0,0	0,0	106,1	46,4	0,0	48,8
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	13,1	11,3	16,7	19,4	10,3	15,4	10,0	13,4
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	13,5	13,8	17,1	15,5	13,7	14,5	14,3	19,5
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	16,0	17,8	19,7	17,0	16,5	16,9	16,7	17,1
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	59,5	68,2	31,5	54,4	28,8	56,5	55,2	47,6
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	3	3	3	1	4	3	3
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	24,5	22,5	28,7	34,4	20,3	30,3	27,9	27,4
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	698	691	443	613	584	532	602	580
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	8,6	8,3	5,5	7,3	7,7	6,8	7,4	7,3

a) Dane za 2016 r.

Powiat żniński jest przeciętnym pod względem powierzchni i liczby ludności powiatem ziemskim województwa. Wyróżnia się stosunkowo niewielkim udziałem ludności wiejskiej (ok. 57%). Wśród 6 gmin powiatu, 4 to gminy miejsko-wiejskie.

Mimo, że fizyczno-geograficznie teren powiatu jest dość jednorodny, to pod względem działalności gospodarczych koncentruje się w nim jednocześnie przemysł, turystyka oraz rolnictwo.

Obszary o najlepszych warunkach do działalności rolniczej koncentrują się w centralnej i południowej części powiatu. Wyróżnia się szczególnie gmina Żnin, która osiąga jeden z najwyższych wskaźników jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w regionie. Powiat zajmuje znaczące miejsce w województwie w chowie trzody chlewnej. Odznacza się ponadto czołowymi pozycjami w uprawach zbóż oraz roślin przemysłowych. Duża powierzchnia bezwzględna użytków rolnych i gruntów ornych oraz dość dobre wskaźniki rolniczej przestrzeni produkcyjnej sprawiają, że powiat żniński daje istotny wkład w budowę potencjału rolnictwa całego regionu. Mimo, że pod względem produkcji sprzedanej przemysłu powiat nie wyróżnia się znacząco, to zdecydowanie należy zwrócić uwagę na gminę Barcin, gdzie istotny wpływ na gospodarkę ma producent cementu i wapna – Lafarge Polska S.A. Do produkcji cementu i wapna wykorzystywane są lokalne złoża skał wapiennych, eksploatowane metodą odkrywkową w Piechcinie. Wydobycie z tych złóż stanowi ponad 26% wydobycia krajowego.

Duże zróżnicowanie charakteru i funkcji powiatu podkreśla dobrze rozwinięta turystyka, która skoncentrowana jest w południowej części powiatu. Potencjał turystyczny oparty jest o atrakcyjne tereny Pojezierza Gnieźnieńskiego z dużą ilością lasów i jezior – głównie w gminach Gąsawa i Rogowo (gminy te koncentrują również największą powierzchnię obszarów chronionych w powiecie). Dużą skalę ruchu turystycznego generują również: osada obronna z okresu pradziejowego w Biskupinie (gmina Gąsawa) oraz muzeum kolei wąskotorowej w Wenecji, gdzie funkcjonuje (w okresie sezonu letniego) trasa Żnińskiej Kolei Powiatowej (gmina Żnin). Pozwala to uzyskać powiatowi żnińskiemu 3 miejsce w województwie w liczbie miejsc noclegowych w obiektach turystycznych zbiorowego zakwaterowania wśród powiatów ziemskich. Gmina Gąsawa cechuje się również jednym z najwyższych w regionie wskaźników intensywności ruchu turystycznego (liczba korzystających z noclegów na 100 mieszkańców). Zlokalizowane na terenie powiatu zabytki wpisują się w krajobraz kulturowy związany z początkami Państwa Polskiego. Z tego względu obiekty zabytkowe z powiatu mogileńskiego znajdują się na Szlaku Piastowskim, który jest jedną z bardziej znanych tras turystycznych w Polsce.

Podstawą prowadzenia prawidłowej polityki rozwoju na każdym szczeblu jest zróżnicowane podejście do różnych terytoriów skutkujące określeniem kierunków działań wykorzystujących zidentyfikowane potencjały endogeniczne oraz służących przezwyciężeniu występujących na danym terenie problemów.

Potencjały endogeniczne i mocne strony powiatu	Problemy i bariery rozwoju
<ul style="list-style-type: none"> • Wielofunkcyjny charakter powiatu • „Pałuki” - potencjalna marka rozwoju powiatu • Cenne i zróżnicowane walory turystyczne mogące być podstawą dla bardzo zróżnicowanego produktu turystycznego (Biskupin, Wenecja, Lubostroń, Piechcin, Rogowo, Żnin, wypoczynek pobytowy nad jeziorami) • Położenie w przebiegu Wielkiej Pętli Wielkopolski (gm. Barcin i Łabiszyn) • Korzystna struktura agrarna dla produkcji roślinnej • Szczególnie dobry poziom rozwoju produkcji zwierzęcej • Dobra dostępność drogowa z perspektywą poprawy wraz z realizacją S5 • Rozwój klastra związanego z przemysłem materiałów budowlanych 	<ul style="list-style-type: none"> • Peryferyjność części gmin powiatu wobec Bydgoszczy • Utrudniona dostępność komunikacyjna do Bydgoszczy i Torunia (problem w dostępności funkcji o znaczeniu regionalnym) • Brak komunikacji kolejowej • Deficyt wody dla rolnictwa jako zagrożenie dla w pełni efektywnej gospodarki rolnej

OBSZAR ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

POWIATU ŻNIŃSKIEGO

- obszar objęty porozumieniem

Podstawą współpracy samorządów w ramach Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żnińskiego jest porozumienie podpisane przez Starostę Żnińskiego oraz Burmistrzów i Wójtów następujących jednostek samorządowych:

- Gmina Barcin
- Gmina Gąsawa
- Gmina Janowiec Wielkopolski
- Gmina Rogowo
- Gmina Żnin

- Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Żnińskiego
- gmina wchodząca w skład ZIT wojewódzkiego

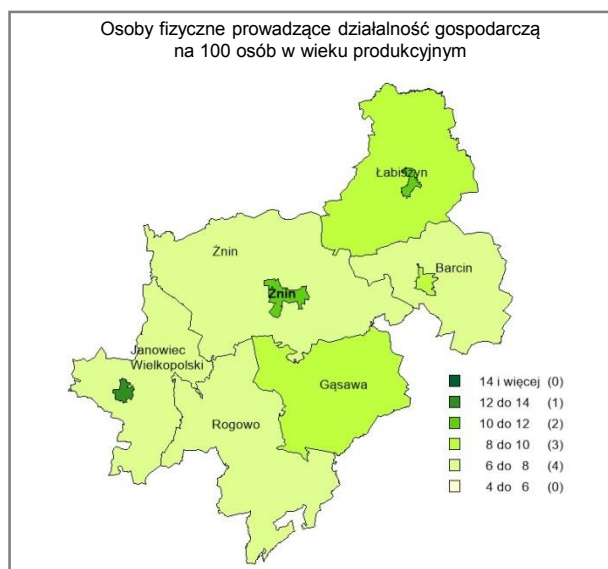
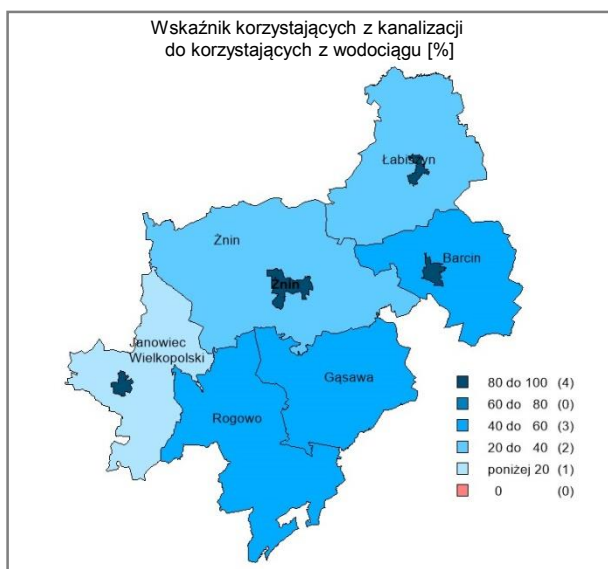
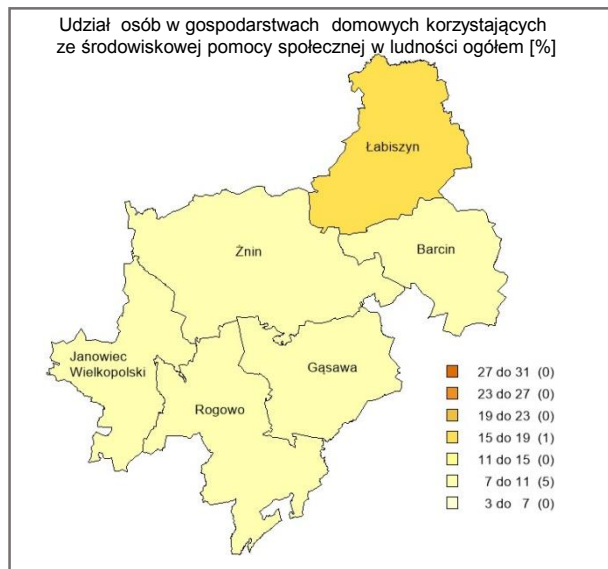
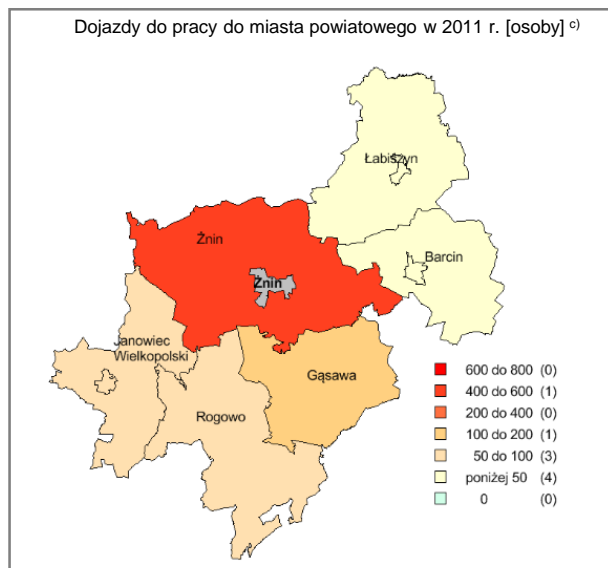
OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Relacja do danej/średniej w województwie [%] ^{b)}
Powierzchnia [ha]	98 477	1 797 134 (5,5%)
Ludność [os.]	70 528	2 083 927 (3,4%)
Ludność na 1 km ² [os.]	72	116 (62,1%)
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	57,2	40,5 (141,2%)
Dochody własne budżetów gmin na 1 mieszkańca w powiecie [zł]	1 686,99	1 632,21 (103,4%)
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:		
- wodociągowej [%]	95,9	95,3 (100,6%)
- kanalizacyjnej [%]	59,5	69,9 (85,1%)
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	10,5	31,8 (33,0%)
Drogi gminne i powiatowe o nawierzchni twardej na 100 km ² [km]	89,8	81,8 (109,8%)
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	109,6	519,2 (21,1%)
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,5	8,8 (119,3%)
Stopa bezrobocia rejestrowanego [%]	15,5	12,0 (129,2%)
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	9,0	7,6 (118,4%)
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,1	9,3 (130,1%)
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	65,9	72,8 (90,5%)
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	4 (75,0%)
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	18,8	20,1 (93,5%)
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	755	931 (81,1%)
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,2	10,9 (84,4%)

a) Dane za 2016 r., chyba że wskazano inaczej

b) województwo = 100%

c) Ostatnie badanie realizowane w 2011 r., wyjaśnienie we wstępie

OBRAZ STATYSTYCZNY (na podstawie danych GUS)

Wybrane dane statystyczne ^{a)}	Powiat	Gminy					ORSG
		Gmina Barcin	Gmina Gąsawa	Gmina Janowiec Wielkopolski	Gmina Rogowo	Gmina Żnin	
Powierzchnia [ha]	98 477	12 088	13 584	13 073	17 885	25 147	81 777
Ludność [os.]	70 528	14 911	5 232	9 119	6 899	24 378	60 539
Ludność na 1 km ² [os.]	72	123	38	70	39	97	74
Udział ludności wiejskiej w ogólnej liczbie ludności [%]	57,2	49,2	100,0	56,1	100,0	42,2	57,6
Dochody własne na 1 mieszkańca [zł]	1 686,99	2 530,83	1 636,13	1 108,70	1 321,43	1 694,28	1 764,61
Ludność – w % ogółu ludności korzystająca z instalacji:							
- wodociągowej [%]	95,9	95,0	99,9	95,3	99,9	96,1	96,5
- kanalizacyjnej [%]	59,5	72,6	43,2	51,8	49,5	64,8	61,1
Udział obszarów chronionych w powierzchni ogółem [%]	10,5	0,8	28,1	0,0	8,5	19,3	12,6
Długość ścieżek rowerowych na 10 tys. km ² [km]	109,7	570,2	0,0	61,1	0,0	123,5	132,0
Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem [%]	10,5	9,2	8,3	8,2	10,5	10,5	9,6
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym [%]	9,0	9,3	10,5	10,1	7,8	8,5	9,0
Udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet w liczbie kobiet w wieku produkcyjnym [%]	12,1	12,3	14,6	14,2	11,1	11,5	12,3
Udział dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w liczbie dzieci w tym wieku [%]	65,9	87,5	64,8	72,7	50,0	63,8	68,9
Placówki ambulatoryjnej opieki medycznej na 10 tys. mk [ob.]	3	3	2	3	1	2	2
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	18,8	23,6	17,4	13,5	27,6	14,2	19,6
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	755	661	768	774	631	817	747
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	9,2	8,1	9,4	9,7	7,5	9,7	9,0

a) Dane za 2016 r.

Zestawienie

Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Lp.	Powiat	Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
1.	Aleksandrowski	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Aleksandrów Kujawski Gmina Miejska Ciechocinek Gmina Miejska Nieszawa Gmina Aleksandrów Kujawski Gmina Bądkowo Gmina Koneck Gmina Raciążek Gmina Waganiec Gmina Zakrzewo
2.	Brodnicki	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Brodnica Gmina Bartniczka Gmina Bobrowo Gmina Brodnica Gmina Brzozie Gmina Górzno Gmina Jabłonowo Pomorskie Gmina Osiek Gmina Świedziebnia Gmina Zbiczno
3.	Chełmiński	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Chełmno Gmina Chełmno Gmina Kijewo Królewskie Gmina Lisewo Gmina Papowo Biskupie Gmina Stolno Gmina Unisław
4.	Golubsko-Dobrzyński	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Golub–Dobrzyń Gmina Ciechocin Gmina Golub-Dobrzyń Gmina Radomin Gmina Zbójno
5.	Grudziądzki	Starostwo Powiatowe Gmina Łasin Gmina Świecie nad Osą

Zestawienie Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Lp.	Powiat	Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
6.	Inowrocławski	Starostwo Powiatowe Gmina Dąbrowa Biskupia Gmina Gniewkowo Gmina Janikowo Gmina Kruszwica Gmina Pakość Gmina Rojewo Gmina Złotniki Kujawskie
7.	Lipnowski	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Lipno Gmina Bobrowniki Gmina Chrostkowo Gmina Dobrzyń nad Wisłą Gmina Kikół Gmina Lipno Gmina Skępe Gmina Tłuchowo Gmina Wielgie
8.	Mogileński	Starostwo Powiatowe Gmina Dąbrowa Gmina Jeziora Wielkie Gmina Mogilno Gmina Strzelno
9.	Nakielski	Starostwo Powiatowe Gmina Kcynia Gmina Mrocza Gmina Sadki
10.	Radziejowski	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Radziejów Gmina Bytoń Gmina Dobre Gmina Osiećciny Gmina Piotrków Kujawski Gmina Radziejów Gmina Topólka
11.	Rypiński	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Rypin Gmina Brzuze Gmina Rogowo Gmina Rypin Gmina Skrwilno Gmina Wąpielsk

Zestawienie Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego

Lp.	Powiat	Obszar Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
12.	Sępoleński	Starostwo Powiatowe Gmina Kamień Krajeński Gmina Sępólno Krajeńskie Gmina Sośno Gmina Więcbork
13.	Świecki	Starostwo Powiatowe Gmina Bukowiec Gmina Dragacz Gmina Drzycim Gmina Jeżewo Gmina Lniano Gmina Nowe Gmina Osie Gmina Pruszcz Gmina Świecie Gmina Świekatowo Gmina Warlubie
14.	Tucholski	Starostwo Powiatowe Gmina Cekcyn Gmina Gostycyn Gmina Kęsowo Gmina Lubiewo Gmina Śliwice Gmina Tuchola
15.	Wąbrzeski	Starostwo Powiatowe Gmina Miejska Wąbrzeźno Gmina Dębowa Łąka Gmina Książki Gmina Płużnica Gmina Ryńsk
16.	Włocławski	Starostwo Powiatowe Gmina Baruchowo Gmina Boniewo Gmina Choceń Gmina Chodecz Gmina Izbica Kujawska Gmina Lubień Kujawski Gmina Lubraniec
17.	Żniński	Starostwo Powiatowe Gmina Barcin Gmina Gąsawa Gmina Janowiec Wielkopolski Gmina Rogowo Gmina Żnin

